ശ്രീ

തന്ത്രസമുച്ചയം

(രണ്ടാം ഭാഗം)

ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതം

പഞ്ചമപടലം

അനന്തരം അഞ്ചാമത്തേ പടലംകൊണ്ടു ധ്യാനാധിവാസത്തേ പ
റയുന്നു.

സ്നാത്വാ ഗുരുഃ കൃതദിനാന്തവിധിഃ സുവാസാഃ
സ്വാചമ്യ നവ്യവസനേന കൃതോത്തരീയഃ
ബിംബാഗ്രതഃ സമുപവിശ്യ പവിത്രപാണി-
ർവന്ദേത സാഞ്ജലിരഥോ ഗുരുവിഘ്നരാജാൻ. 1

ഗുരുഃ സ്നാത്വാ = ആചാര്യൻ തദർത്ഥമായിട്ട് മന്ത്രസ്നാനത്തേച്ചെയ്ത്, കൃതദിനാന്തവിധിഃ = വയ്യുന്നേരത്തേ സന്ധ്യാവന്ദനാദി നിത്യകർമ്മത്തേചെയ്താൽ, സുവാസാഃ സ്വാചമ്യ = കോടിവസ്ത്രത്തേ ഉടുത്ത് മന്ത്രാചമനത്തേയും ചെയ്തു, നവ്യവസനേന കൃതോത്തരീയഃ = കോടിവസ്ത്രംകൊണ്ട് ഉത്തരീയത്തേയുമിട്ട്, ബിംബാഗ്രതഃ സമുപവിശ്യ = ദേവന്റെ മുമ്പിൽ തെക്കുഭാഗത്തായിട്ടു (സ്വാസനത്തുങ്കൽ വടക്കോട്ടായിത്താൻ കിഴക്കോട്ടായിത്താനിരുന്ന്); പവിത്രപാണിഃ = തദർത്ഥമായി സ്വർണ്ണപവിത്രത്തേ കൈയിന്മേൽ ധരിച്ച്, സാഞ്ജലിഃ ഗുരുവിഘ്നരാജാൻ വന്ദേത = അഞ്ജലിമുദ്രകൊണ്ടു ശിവാദികളായിരിക്കുന്ന ഗുരുക്കന്മാരേയും ഗണപതിയേയും പരമാത്മാവിനേയും വന്ദിപ്പൂ. ശിവാദിശ്രീഗുരുഭ്യോ നമഃ, ശ്രീമഹാഗുരുഭ്യോ ശിരോഹൃദയവാമദക്ഷിണസ്തനഹൃദയങ്ങളിൽ ഗുരുവന്ദനയുടെ മന്ത്രങ്ങൾ.

ദഗ്ദ്ധ്വാ സ്വാസ്ത്രഹുതാശക്ലൃപ്തതലപൃഷ്ഠവ്യാപകേനാഭിതോ
മൂലവ്യാപകതോഽപരൌ മന്മമയൌ ഹസ്തൌ സമുൽപാദ്യ ച
ന്യസ്താർണ്ണാംഗതരംഗിതാസ്ത്രപരിദീപ്താഗ്രേണ ഹസ്തദ്വയേ-
നാസ്ത്രേണാതനയാത് ത്രിതാലദശദിഗ്ബന്ധാഗ്നിസാലോദയാൻ. 2

സ്വാസ്ത്രഹുതാശങ്കൃപ്തതലപൃഷ്ഠവ്യാപകേന ഹസ്തൌ ദഗ്ധ്വാ = തന്റെ തന്റെ അസ്ത്രമന്ത്രമയമാകുന്ന അഗ്നിതേജസ്സുകൊണ്ടു കൈകളുടെ അഗ്രത്തും പുറത്തും വ്യാപകങ്ങളേ ചെയ്ത് (മുൻപുള്ള) ഹസ്താഗ്രങ്ങൾ ദഗ്ധങ്ങളായി കല്പിച്ചു, അഭിതഃ മൂലവ്യാപകതഃ അപരൌ മന്ത്രമയൌ ഹസ്തൌ സമുൽപാദ്യ ച = തന്റെ മൂലംകൊണ്ടു ഹസ്താഗ്രങ്ങളിൽ ചുറ്റും വ്യാപകം ചെയ്ത് മന്ത്രമയങ്ങളായിട്ടു വെവ്വേറേ ഹസ്താഗ്രങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിയ പ്രകാരവും ധ്യാനിച്ച്; ന്യസ്താർണാംഗതരംഗിതാസ്ത്രപരിദീപ്താഗ്രേണ ഹസ്തദ്വയേന = മുകളിൽ കരന്യാസത്തുങ്കൽ പറയുന്നതുപോലെ മൂലാക്ഷരങ്ങളും തദംഗങ്ങളും ന്യസിച്ച് അംഗുഷ്ഠാദികളിൽ അസ്ത്രമന്ത്രത്തേയും ന്യസിച്ച് തച്ചൈതന്യംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന കൈകൾ രണ്ടിനേയുംകൊണ്ട്, താലത്രയത്തേയും കിഴക്കു തുടങ്ങി പത്തുദിക്കിലും ദിഗ്ബന്ധനത്തേയും അസ്ത്രാഗ്നികൊണ്ടു വൃത്താകാരമായ അഗ്നിപ്രാകാരം മൂന്നിനേയും ചെയ്വൂ.

മാർത്താണ്ഡാവരതാരജാപപവനായാമക്രമോന്മേഷിതേ
സ്വസ്മിൻ ഭ്രമനി നാമരൂപഭുവനസ്യൂർജാസമഷ്ട്യാത്മനി
ആസ്ഥായാസ്ത്രസമീരയാമവിധിനാ സംശോദ്ധ്യ നാഡീത്രയം
താരാംശത്രിതയാസുരോധവിധിനാ വ്യാ/ഥാത്മശുദ്ധിം ചരേത്. 3

മാർത്താണ്ഡാവരതാരജാപപവനായാമക്രമോന്മേഷിതേ = (കുറഞ്ഞപക്ഷം) പന്ത്രണ്ട് ഉരു പ്രണവം ജപിച്ച് പ്രാണായാമം ചെയ്ത് (അതിന്റെ ക്രമത്താൽ) പ്രകാശിതമായിരിക്കുന്ന, നാമരൂപഭുവനസ്യൂർജാസമഷ്ട്യാത്മനി സ്വസ്മിൻ ഭ്രമനി ആസ്ഥായ = ശബ്ദാർത്ഥമയമായിരിക്കുന്ന ഭുവനത്തിന്റെ വർദ്ധനമായി സമഷ്ടി സ്വരൂപമായിരിക്കുന്ന തന്റെ ആത്മാവിങ്കൽ (ഐശ്വര്യാതിശയത്തിങ്കൽ) സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന് ധ്യാനിച്ച്; അസ്ത്രസമീരയാമവിധിനാ വാ താരാംശത്രിതയാസുരോധവിധിനാ വാ = അസ്ത്രപ്രാണായാമംകൊണ്ട് എങ്കിലും പ്രണവാക്ഷരപ്രാണായാമം കൊണ്ടെങ്കിലും, നാഡീത്രയം സശോദ്ധ്യ = പിംഗലയേയും ഇഡയേയും സുഷുമ്നയേയും ഈ മൂന്നു നാഡികളേയും ശുദ്ധി വരുത്തിയാൽ, അഥ ആത്മശുദ്ധിം ചരേത് = പിന്നെ ജീവാത്മാവിന്നു പരമാത്മസംയോഗം വരുന്ന ശുദ്ധിയേയും ചെയ്വൂ.

നാഡീശുദ്ധിയേ പറയുന്നു.

നാഡ്യാ ദക്ഷിണയാ ത്രിവാരമുദിതേനാമാ വിമുച്യാനിലം
ഷഡ്വാരേണ തയാ പ്രപൂര്യ പരികുംഭ്യ ദ്വാദശാവർത്തിനാ
വ്യാമുഞ്ചേദിഡയാ തഥൈവ പരിശോദ്ധ്യേഡാമുമാ മാരുതം
മുഞ്ചേത് പിംഗലയാ തതസ്തദുഭയേനാപൂരയേദീരണം. 4

ത്രിവാരം ഉദിതേന അമാ ദക്ഷിണയാ നാഡ്യാ അനിലം വിമുച്യ = അം എന്ന മൂന്നുരു ജപിച്ച് പ്രാണായാമം ചെയ്ത് പിംഗളാഗ്രമാകുന്ന വലത്തേ മൂക്കിൽക്കൂടെ ശ്വാസത്തേക്കളഞ്ഞ്, ഷഡ്വാരേണ തയാ പ്രപൂര്യ = അം എന്നുതന്നെ ആറ് ഉരു ജപിച്ച് വലത്തേ മൂക്കിൽ ശ്വാസം കരേറ്റി, ദ്വാദശാവർത്തിനാ പരികുംഭ്യ = അം എന്നു പന്ത്രണ്ട് ഉരു ജപിച്ച് പിംഗലയിൽ കുംഭകിച്ച്, ഇഡയാ വ്യാമുഞ്ചേത് = ഇഡാഗ്രമാകുന്ന ഇടത്തേ മൂക്കിൽക്കൂടെ ശ്വാസത്തേക്കളവൂ. തഥാ ഏവ ഉമാ ഇഡാം പരിശോദ്ധ്യ = അപ്രകാരംതന്നെ ഉം എന്നു മൂന്നുരു ജപിച്ചു ഇടത്തേ മൂക്കിൽ ശ്വാസം കളഞ്ഞ് ആറുരു കരേറ്റി പന്ത്രണ്ടുരു ജപിച്ച് കുംഭകിച്ച്, പിംഗലയാ മാരുതം മുഞ്ചേത് = വലത്തേ മൂക്കിൽക്കൂടെ ശ്വാസത്തേക്കളവൂ. തത്തദുഭയേന ഈരണം ആപൂരയേത = പിന്നെ വലത്തേതിൽ അം എന്നും ഇടത്തേതിൽ ഉം എന്നും ആറാറുരു ജപിച്ച് ശ്വാസത്തേക്കരേറ്റൂ.

നാഡീദ്വന്ദ്വാഭിപൂർണ്ണം മരുതമുഭയമാർഗ്ഗാനുരോധാത്സുഷുമ്നാ-
സുഷ്യാമാകൃഷ്യ തദ്വത്മമിതി പരിജപന്നംഗവാരം പ്രപൂര്യ
സന്ധാര്യാദിതിവാരം വിദലിതനിഖിലഗ്രന്ഥികാം ബ്രഹ്മനാഡീ-
മപ്യേവം ശോധയിത്വാ ബഹിരഥ മരുതം രേചയേദ്വ്യത്യയേന. 5

നാഡീദ്വന്ദ്വാഭിപൂർണ്ണം മരുതം = രണ്ടു നാഡികളിലും കരേറ്റിയിരിക്കുന്ന വായുവിനേ, ഉഭയമാർഗ്ഗാനുരോധാത് സുഷുമ്നാസുഷ്യാം ആകൃഷ്യ = രണ്ടു മാർഗ്ഗത്തിൽനിന്നും അനുസരിച്ചു സുഷുമ്നാ നാഡിയുടെ മൂലത്തുങ്കലേ സുഷിരത്തിൽ വരുത്തി, തദ്വത് മം ഇതി അംഗവാരം പരിജപൻ പ്രപൂര്യ = മുമ്പിലേപ്പോലെ മം എന്ന് ആറുരു ജപിച്ച് സുഷുമ്നയിൽ കരേറ്റി, ആദിത്യവാരം സന്ധാര്യ = മം എന്നു പന്ത്രണ്ടുരു ജപിച്ചു കുംഭിച്ചിട്ട്, വിദലിത നിഖിലഗ്രന്ഥികാം ബ്രഹ്മനാഡീം അപി ഏവ ശോധയിത്വാ = ബ്രഹ്മനാഡിയിങ്കലേ ഷഡാധാരചക്രഗ്രന്ഥികളേ ഭേദിച്ചു ശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന പ്രകാരം കല്പിച്ച്, ബഹിഃ വ്യത്യയേന മരുതം രേചയേത് = പുറത്തു വലത്തേതിൽ കയറ്റിയത് എടത്തായിട്ടും എടത്തേതിൽ കയറ്റിയതു വലത്തായിട്ടും ശ്വാസത്തേക്കളവൂ.

പ്രഭഞ്ജനം പിംഗലയാ ബഹിസ്ത്യജേ-
ദ്വികാരസംഖ്യൈഃ പ്രണവൈരഥേഡയാ
പ്രപൂരയേത്തദ്വിഗുണൈശ്ചതുർഗ്ഗുണൈഃ
പ്രപൂരിതം ബ്രഹ്മപഥേ പ്രകുംഭയേത്. 6

വികാരസംഖ്യൈഃ പ്രണവൈഃ പ്രഭഞ്ജനം. പിംഗലയാ ബഹിഃ ത്യജേത് = പതിനാറുരു പ്രണവം ജപിച്ച് പ്രാണായാമത്തേച്ചെയ്ത് ശ്വാസ

ത്തേ വലത്തേ നാസികയിൽക്കൂടി കളവൂ. ഇതു രേചകം. അഥ ഇഡയാ തദ്വിഗുണൈഃ പ്രപൂരയേത് = പിന്നെ പ്രണവം മുപ്പത്തിരണ്ടുരു ജപിച്ചു പ്രാണായാമം ചെയ്തു ഇടത്തേ നാസികയിൽക്കൂടെ ശ്വാസത്തേ കേറ്റൂ. ഇത് പൂരകം. ചതുർഗുണൈഃ പ്രപൂരിതം തം ബ്രഹ്മപഥേ പ്രകുംഭയേത് = പ്രണവം അറുപത്തിനാലുരു ജപിച്ച് പ്രാണായാമംചെയ്തു നിറച്ചിരിക്കുന്ന ശ്വാസത്തേ സുഷുമ്നാനാഡിയിൽ കുംഭിപ്പൂ. ഇതു കുംഭകം.

ഈ രേചകപൂരകകുംഭകങ്ങളുടെ താല്പര്യത്തേ പറയുന്നു.

ശുദ്ധബ്രഹ്മപഥപ്രസാരിപരമാത്മാച്ചിഷ്കലാപാത[1]ജ-
ന്യാത്മോദ്ബോധവിരോധിമോഹനമിഷദ്ദുർവ്വാസനാപാസനം
കൃത്വാ രേചകകർമ്മ പൂരക[2]മപി ജ്ഞാനാദിസമ്പാദകം
തസ്യൈവം വിദധീത ഭ്രമനി സുധീരാസ്ഥാപകം കുംഭകം. 7

ശുദ്ധബ്രഹ്മപഥപ്രസാരിപരമാത്മാർച്ചിഷ്കലാപാതജന്യാത്മോദ്ബോധവിരോധിമോഹനമിഷദ്ദുർവാസനാപാസനം രേചക കർമ്മ കൃത്വാ = പ്രാണായാമംകൊണ്ടു ശുദ്ധിവന്നിരിക്കുന്ന സുഷുമ്നാനാഡിയിൽ പ്രസരിക്കശീലമായിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിന്റെ തേജഃകലയുടെ പതനം ഹേതുവായിട്ടു ജന്യമായിരിക്കുന്ന ആത്മബോധത്തിന്റെ വിരോധിയായി മോഹനത്തിന്നായിക്കൊണ്ടു മിഷന്തിയായിരിക്കുന്ന ദുർവാസനയുടെ അവസാനമാകുന്ന രേചക കർമ്മത്തേച്ചെയ്തിട്ട്, ജ്ഞാനാദിസമ്പാദകം പൂരകം അപി = ജ്ഞാനാദിയേ സമ്പാദിക്കുന്ന പൂരകത്തേയും ചെയ്തു്, സുധീഃ തസ്യ ഭ്രമനി ആസ്ഥാപകം കുംഭകം ച വിദധീത = പ്രസന്നബുദ്ധിയായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ആത്മാവിന്ന് പരമാത്മസമാനമായ ഐശ്വര്യത്തേ ഉറപ്പിക്ക എന്നു സങ്കല്പിച്ച് കുംഭകത്തേയും ചെയ്‌വൂ.

ഉന്നീയ ഹംസമനുനാ/ധരചക്രതസ്ത-
മർക്കാംബുജസ്ഥപരമാത്മനി സംഗമയ്യ
വ്യാഖ്യാസ്യമാനവിധിനാ വസുധാദിതത്ത്വ-
ജാതം വിലാപ്യ തനുയാത്തനുശോഷണാദ്യം. 8

ഹംസമനുനാ അധരചക്രതഃ തം ഉന്നീയ = 'ഓം ഹംസഃ' എന്നു ജപിച്ചു ത്രികോണമായിരിക്കുന്ന മൂലാധാരചക്രത്തുങ്കൽനിന്ന് ആ ജീവാത്മാവിനേ ഉയർത്തീട്ട്, അർക്കാംബുജസ്ഥപരമാത്മനി സംഗമയ്യ = സുഷുമ്നാഗ്രസ്ഥിതമായിരിക്കുന്ന ദ്വാദശാന്തപത്മത്തുങ്കൽ പരമാത്മാവിങ്കൽ

1. 'തോജാഗ്രജ്ജീവം പുനർവിമോഹ' 2. 'വിധൌ സ്വസ്ഥാനമാസ്ഥായ ചേത്യേവം കുംഭകകർമ്മണാ സ്വപരമൈശ്വര്യം സുധീർഭാവയേത്' മുദ്രിതപാഠം.

യോജിപ്പിച്ച്, വ്യാഖ്യാസ്യമാനവിധിനാ വസുധാദിതതത്ത്വജാതം വിലാപ്യ = ഇവിടെ ധ്യാനാധിവാസത്തുങ്കൽ പറയുന്നപോലെ പൃഥിവ്യാദികളായ പഞ്ചവിംശതത്ത്വങ്ങളേ സംഹരിച്ച്, തനുശോഷണാദ്യം തനുയാത് = സ്ഥൂലശരീരത്തുങ്കലേ ശോഷണദഹനപ്ലാവനങ്ങളേച്ചെയ്‌വൂ.

സ്വസ്വാർഹനാഡ്യാ നൃപദന്തവർണ്ണ-
സംഖ്യാസമഭ്യസ്തനിജാർഹ[3]ബീജഃ
കുര്യാത് ക്രമാദ്രേചകപൂരകൌ ച
സകുംഭകൌ ശോഷണപൂർവകേഷു. 9

ശോഷണപൂർവകേഷു = ശോഷണദഹനപ്ലാവനങ്ങളിൽ, സ്വസ്വാർഹനാഡ്യാ = തന്റെ തന്റെ നാഡീങ്കലൂടെ, നൃപദന്ത വർണ്ണസംഖ്യാസമഭ്യസ്തനിജാർഹബീജഃ = പതിനാറും മുപ്പത്തിരണ്ടും അറുപത്തിനാലും ഉരുവായിട്ട് തന്റെ തന്റെ ബീജങ്ങളേക്കൊണ്ടു പ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്ത്, ക്രമാത് രേചകപൂരകൌ സകുംഭകൌ ച കുര്യാത് = ക്രമേണ പതിനാറു ജപിച്ച് രേചകത്തേയും മുപ്പത്തിരണ്ടു ജപിച്ച് പൂരകത്തേയും അറുപത്തിനാലു ജപിച്ച് കുംഭകത്തേയും ചെയ്‌വൂ. ഇവിടെ വർണ്ണശബ്ദം അറുപത്തിനാലാകുന്നു.

ഇഡാമുഖേ നാഭിസരോരുഹേ ച
ധൂമ്രം വിചിന്ത്യാനിലമണ്ഡലേ യം
സംയോജ്യ തദ്യോഗജവായുനാഽംഗം
സംശോഷ്യ തം പിംഗലയാ പ്രമുഞ്ചേത്. 10

ഇഡാമുഖേ നാഭിസരോരുഹേ ച = ഇഡാമുഖമാകുന്ന ഇടത്തേ നാസികയിങ്കലും നാഭിയിങ്കലും, അനിലമണ്ഡലേ ധൂമ്രം യം = വായുമണ്ഡലത്തുങ്കൽ ധൂമ്രവർണ്ണമായിരിക്കുന്ന 'യം' ബീജത്തേ ധ്യാനിച്ച് രേചകം ചെയ്ത് സംയോജ്യ = ആ വായുമണ്ഡലങ്ങളേ അന്യോന്യം യോജിപ്പിച്ചു പൂരകത്തേച്ചെയ്ത്, തദ്യോഗജവായുനാ അംഗം സംശോഷ്യ = തദ്യോഗജനിതചണ്ഡവായുക്കളേക്കൊണ്ടു സ്ഥൂലശരീരത്തേ ശോഷിപ്പിച്ച്, തം പിംഗലയാ പ്രമുഞ്ചേത് = പിംഗലയിലൂടെ ശ്വാസത്തേ പുറത്തുകളവൂ.

ഏതന്മുഖേ ഹൃത്കമലേ ച വഹ്നേർ-
ബിംബേഽരുണം രം സുമതിർവിചിന്ത്യ
സംയോജ്യ തദ്യോഗജവഹ്നിനാഽംഗം
സന്ദഹ്യ മുഞ്ചേദിഡയാ ബഹിസ്തം. 11

3. 'ബീജം' പാഠഭേദം.

ഏതന്മുഖേ ഹൃത്കമലേ ച = പിംഗലാമുഖമാകുന്ന വലത്തേ നാസാഗ്രത്തുങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും, വഹ്നേ അരുണേ ബിംബേ = അഗ്നിയുടെ രക്തവർണ്ണമായ ബിംബത്തുങ്കൽ, രം വിചിന്ത്യ = രം എന്ന് അഗ്നിബീജത്തേ ധ്യാനിച്ച് രേചകംചെയ്തു, സംയോജ്യ = ആ അഗ്നികളേ യോജിപ്പിച്ച് പൂരകത്തേയും ചെയ്ത്, തദ്യോഗജവഹ്നിനാ അംഗം സന്ദഹ്യ = തദ്യോഗവഹ്നികൊണ്ട് സ്ഥൂലശരീരത്തേ ദഹിപ്പിച്ച്, ഇഡയാ ബഹിഃ തം മുഞ്ചേത് = ഇഡയിലൂടെ ശ്വാസത്തേ പുറത്തു കളവൂ.

ഇഡാമുഖേ/ർക്കാംബുരുഹേ ച ബിംബേ
സൌധാർച്ചിഷേ വം പരിചിന്ത്യ ശുഭ്രം
സംയോജ്യ തസ്മാത് പരചിൽസുധാംബു-
പൂരം പ്രവർഷേദ് ഭുവനാപ്ലവാർഹം. 12

ഇഡാമുഖേ അർക്കാംബുരുഹേ ച = ഇഡാമുഖത്തുങ്കലും ദ്വാദശാന്തപത്മത്തുങ്കലും, സൌധാർച്ചിഷേ ബിംബേ = അമൃതമയമായിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തുങ്കൽ, ശുഭ്രം വം പരിചിന്ത്യ = ധവളമായിരിക്കുന്ന വം എന്ന അമൃതബീജത്തേ ധ്യാനിച്ച്, സംയോജ്യ = അച്ചന്ദ്രമണ്ഡലങ്ങളേ യോജിപ്പിച്ച്, തസ്മാത് ഭുവനാപ്ലവാർഹം പരചിത് സുധാംബുപൂരം പ്രവർഷേത് = ആ ദ്വാദശാന്തചന്ദ്രമണ്ഡലത്തുങ്കൽനിന്ന് സ്ഥൂലദേഹാപ്ലാവനയോഗ്യമായിരിക്കുന്ന പരചൈതന്യരൂപമായിരിക്കുന്ന അമൃതവർഷത്തേയും ധ്യാനിപ്പൂ.

കാഠിന്യരന്ധ്രീകരണേ വിധായ
സ്വബീജതഃ സോ/ഹമിതി ബ്രുവാണഃ
ആയോജ്യ ജീവം തദുപാധിതത്ത്വ-
സൃഷ്ട്യബ്ദവൃദ്ധ്യാദിവിധിം വിദദ്ധ്യാത്. 13

സ്വബീജതഃ കാഠിന്യരന്ധ്രീകരണേ വിധായ = കം എന്നും ഹം എന്നും ഇരുപത്തഞ്ചുരു പ്രാണായാമം ചെയ്ത് കാഠിന്യത്തേയും സുഷിരീകരണത്തേയും ചെയ്താൽ, സോ/ഹം ഇതി ബ്രുവാണഃ ജീവം ആയോജ്യ = സോ/ഹം എന്നു ജപിച്ച് ജീവനേ ഹൃദയത്തുങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച്, തദുപാധിതത്ത്വസൃഷ്ട്യബ്ദവൃദ്ധ്യാദി വിധിം വിദദ്ധ്യാത് = ആ ജീവന്ന് ആശ്രയമായിരിക്കുന്ന തത്ത്വസൃഷ്ടിയേയും സംവത്സരോഷിതത്തേയും അണ്ഡഭേദത്തേയും ചെയ്വൂ.

ലിപ്യാ നിയമ്യാസുമിനാബ്ജമദ്ധ്യാ-
ദാദ്യർണ്ണരൂപാമൃതവാരിധാരാം

സ്വസ്യോത്തമാംഗേ പരിപാത്യ ദേഹ-
മാപ്ലാവ്യ തന്വീത തയാ ശരീരം. 14

ലിപ്യാ അസും നിയമ്യ = ലിപികൊണ്ടു മൂന്നുരു പ്രാണായാമത്തേ ചെയ്തു്, ഇനാബ്ജമദ്ധ്യാത് - ദ്വാദശാന്തപത്മത്തിങ്കൽനിന്ന്, ആദ്യർണ്ണരൂപാമൃതവാരിധാരാം സ്വസ്യോത്തമാംഗേ പരിപാത്യ = അകാരാദ്യക്ഷരരൂപമായിരിക്കുന്ന അമൃതജലധാരയേ തന്റെ ശിരസ്സിങ്കൽ പതിപ്പിച്ച്, ദേഹം ആപ്ലാവ്യ = ശരീരത്തേ നിറച്ച്, തയാ ശരീരം തന്വീത = അതുകൊണ്ട് ലിപിമയമായ ശരീരത്തേ ഉണ്ടാക്കു.

ഇവിടെ ഒരു പക്ഷഭേദത്തേപ്പറയുന്നു.

ഭൂതാനി പഞ്ചപരമാത്മനി സംവിലാപ്യ
ശോഷാദിപഞ്ചകവിധിം പ്രവിധായ ജീവം
ആയോജ്യ ചാത്മന ഇമാനി വിയന്മുഖാനി
സൃഷ്ട്വാ ലിപിന്യസനപശ്ചിമമാചരേദ്വാ. 15

പഞ്ചഭൂതാനി പരമാത്മനി സംവിലാപ്യ = തത്ത്വസംഹാരം ചെയ്തേടത്ത് പൃഥിവ്യാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ സംഹരിച്ച്, ശോഷാദി പഞ്ചകവിധിം പ്രവിധായ = ശോഷണദഹനപ്ലാവനകാഠിന്യസുഷിരീകരണങ്ങളേ അഞ്ചിനേയും ചെയ്തു, ജീവം ആയോജ്യ = ജീവനേ ഹൃദയത്തിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച്, വിയൻമുഖാനി ഇമാനി സൃഷ്ട്വാ = ആകാശാദികളായ ഈ അഞ്ചിനേയും സൃഷ്ടിച്ച്, ലിപിന്യസനപശ്ചിമം ആചരേദ് വാ = ലിപിന്യാസാവസാനത്തോളം ചെയ്കിലുമാം.

പൂർവ്വോക്തരേചകമുഖൈഃ പരമാത്മഭാവ-
മാലംബ്യ ശോഷദഹനാപ്ലവനം യഥോക്തം
ആധായ ചിന്മയസുധാംബുഭിരാത്മദേഹം
കുർവീത വാ ലിപിമയം ലഘുസംപ്രയോഗേ. 16

പൂർവോക്തരേചകമുഖൈഃ പരമാത്മഭാവം ആലംബ്യ = മുമ്പിലത്തേ രേചകപൂരകകുംഭകങ്ങളേക്കൊണ്ടു പരമാത്മഭാവത്തേ ആശ്രയിച്ചാൽ, യഥോക്തം ശോഷദഹനാപ്ലവനം ആധായ = യഥാപ്രകാരം പറഞ്ഞ ശോഷണദഹനപ്ലാവനങ്ങളേ ചെയ്തു്, ചിന്മയസുധാംബുഭിഃ ലിപിമയം ആത്മദേഹം കുർവീത വാ = അക്ഷരാമൃതജലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ലിപിമയമായിരിക്കുന്ന ജീവദേഹത്തേ ഉണ്ടാക്കുകയുമാം. ഇങ്ങനെ മൂന്നുപ്രകാരം പക്ഷഭേദങ്ങളേപ്പറഞ്ഞു.

അനന്തരം ലിപിന്യാസത്തേപ്പറയുന്നു.

ഷഡ്ഭിർദോസ്തലപൃഷ്ഠപാർശ്വയുഗളേ വ്യാപ്യ വ്യതീഹാരതോ
ജ്യേഷ്ഠാദ്യംഗുലിഷു സ്വരൈരപി പരൈഃ സവ്യാപസവ്യക്രമാത്
തർജ്ജന്യാദിതദന്തിമം ന്യസതു പർവ്വാഗ്രേഷു കാദീൻ ഹള-
ക്ഷാർണ്ണാനി പ്രഥമായുഗേ യുഗപദംഗാനി പ്രസിദ്ധക്രമാത്. 17

ദോസ്തലപൃഷ്ഠപാർശ്വയുഗളേ ഷട്ഭിഃ സ്വരൈഃ വ്യതീഹാരതഃ വ്യാപ്യ = കൈകളുടെ അകത്തും പുറത്തും രണ്ടുപുറത്തും കൂടിയും, 'അന്നമഃ ആന്നമഃ ഇന്നമഃ ഈന്നമഃ ഉന്നമഃ ഊന്നമഃ' ഈ ആറ് അച്ചുകളേ വലത്തും ഇടത്തും ആയിട്ട് വ്യാപകമായി ന്യസിച്ചാൽ, ജ്യേഷ്ഠാദ്യംഗുലിഷു പരൈഃ സവ്യാപസവ്യക്രമാത് = അംഗുഷ്ഠാദികളായ വിരലുകളിൽ 'ഋന്നമഃ' എന്നു തുടങ്ങി 'അം നമഃ' എന്നു കഴിവോളമുള്ള പത്തു അച്ചുകളേ വലത്തും ഇടത്തുമായിട്ടും ന്യസിപ്പൂ. തർജ്ജന്യാദിതദന്തിമം പർവാഗ്രേഷു കാദീൻ = വലത്തേക്കൈയിന്മേൽ തർജ്ജനി തുടങ്ങി ഇടത്തുകയ്യിന്മേൽ തർജ്ജനി അവസാനമായി എട്ടു വിരലുകളുടേയും മടക്കു മൂന്നിലും അഗ്രത്തുങ്കലും നന്നാല് അക്ഷരങ്ങളായി 'കന്നമഃ' എന്നു തുടങ്ങി 'സന്നമഃ' എന്നു കഴിവോളമുള്ള മുപ്പത്തിരണ്ടിനേയും, പ്രഥമായുഗേ യുഗപദ് ഹളക്ഷർണാനി - പെരുവിരലുകൽ രണ്ടിലും ഒരുമിച്ചു, ഹന്നമഃ, ളന്നമഃ, ക്ഷന്നമഃ ഈ മൂന്നിനേയും ചുവട്ടിലും നടുവിലും അഗ്രത്തിലും ന്യസിച്ച്, പ്രസിദ്ധക്രമാത അംഗാനി ച ന്യസതു, അംഗുഷ്ഠാദിതലാന്തം പ്രസിദ്ധക്രമേണ ലിപിയുടെ അംഗങ്ങളേയും ന്യസിപ്പൂ.

ആഭ്യാം ദോർഭ്യാം സ്വരസ്പർശവ്യാപകാഖ്യാഭിദാ ക്രമാത്
ആകേശാദാപദാംഭോജം ലിപ്യാ സംവ്യാപയേത്തനൌ. 18

ആഭ്യാം ദോർഭ്യാം = ഈ കൈകളേക്കൊണ്ട്, സ്വരസ്പർശവ്യാപകാഖ്യഭിദാ = അകാരാദി പതിനാറുകൊണ്ടും ക എന്നു തുടങ്ങി മ എന്നു കഴിവോളമുള്ള ഇരുപത്തിയഞ്ചുകൊണ്ടും, യ എന്നു തുടങ്ങി ശേഷം പത്തുകൊണ്ടും, ക്രമാത് = ക്രമേണ, തനൌ ആകേശാത് ആപദാംഭോജം ലിപ്യാ സംവ്യാപയേത് = ശരീരത്തുങ്കൽ തലയിൽ തുടങ്ങി പാദാഗ്രത്തോളം ലിപികൊണ്ടു മൂന്നു വ്യാപകത്തേച്ചെയ്വൂ.

ന്യസ്യേത് കാനനവൃത്തദൃക്ശ്രവണനോഗണ്ഡേഷു ദന്തദ്വയീ-
മൂർദ്ധാസ്യേഷു കരാംഘ്രിസന്ധിഷു സഹാഗ്രേഷു ക്രമാന്മാതൃകാം
പാർശ്വദ്വന്ദ്വസപൃഷ്ഠനാഭിജഠരേ ഹൃത്കക്ഷപശ്ചാദ്ഗളേ
സവ്യേ കക്ഷതലേ ഹൃദാദികരപാദാത്മാനനേ മന്ത്രവിത്. 19

കാനനവൃത്തദൃക്ശ്രവണനോഗണ്ഡേഷു ദന്തദ്വയീമൂർദ്ധാസ്യേഷു = ശിരസ്സുങ്കലും മുഖവൃത്തത്തുങ്കലും കണ്ണു രണ്ടിലും കർണ്ണം രണ്ടിലും

നാസിക രണ്ടിലും കവിൾത്തടം രണ്ടിലും അധരങ്ങൾ രണ്ടിലും ദന്തപങ്ക്തി രണ്ടിലും ശിരസ്സങ്കലും ആസ്യത്തിങ്കലും ഇങ്ങനെ അച്ച് പതിനാറിനേയും, കരാംഘ്രിസന്ധിഷു സഹാഗ്രേഷു = കൈകൾ രണ്ടിന്റേയും കാലുകൾ രണ്ടിന്റേയും സന്ധികളിലും അഗ്രത്തിലുമായിട്ട് ഇരുപത് അക്ഷരങ്ങളേയും, പാർശ്വദ്വന്ദ്വസപൃഷ്ഠനാഭിജഠരേ = പാർശ്വം രണ്ടിലും പൃഷ്ഠത്തിങ്കലും നാഭിയിങ്കലും വയറ്റിലും, ഹൃത്കക്ഷപശ്ചാദ്ഗളേ = ഹൃദയത്തിങ്കലും കക്ഷത്തിങ്കലും കഴുത്തിന്റെ പിറകിലും, സവ്യേ കക്ഷതലേ = ഇടത്തേ കക്ഷത്തിങ്കലും ഹൃദാദികരപാദാത്മാനനേ ച = ഹൃദയത്തിങ്കൽ തുടങ്ങി കൈകൾ രണ്ടിലും കാലുകൾ രണ്ടിലും ഹൃദയാദി ലിംഗാന്തരവും ഹൃദയാദി മുഖാന്തരവും, മന്ത്രവിത് മാതൃകാം ന്യസതു = മന്ത്രജ്ഞനായ ആചാര്യൻ ലിപിയേ ന്യസിപ്പൂ.

അനപുംസകവിഷമസമസ്വരഷട്കയുഗാന്തരസ്ഥഷഡ്വർഗ്ഗൈഃ
അംഗാനി ബ്രഹ്മാ ഗായത്ര്യൃഷ്യാദ്യാസ്സരസ്വതീ ചാസ്യാഃ. 20

അനപുംസകവിഷമസമസ്വരഷട്കയുഗാന്തരസ്ഥഷഡ്വർഗ്ഗൈഃ അംഗാനി = ഋ ൠ ഌ ൡ ഈ നാലും കൂടാതെയുള്ള അച്ചുകൾ പന്ത്രണ്ടിൽ ഈ രണ്ട് അക്ഷരങ്ങളുടെ നടുവിൽ കകാരാദിവർഗ്ഗങ്ങൾ ആറും കൂട്ടി അംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. അം ക ഖ ഗ ഘ ങ, ആം ഹൃദയായ നമഃ, ഇം ച ഛ ജ ഝ ഞ, ഈം ശിരസേ സ്വാഹാ, ഉം ട ഠ ഡ ഢ ണ, ഊം ശിഖായൈ വഷട്, ഏം ത ഥ ദ ധ ന, ഐം കവചായ ഹും, ഓം പ ഫ ബ ഭ മ, ഔം നേത്രത്രയായ വൌഷട്, അം യ ര ല വ ശ ഷ സ ഹ ള ക്ഷ അഃ അസ്ത്രായഫട്; ഇങ്ങനെ അസ്ത്രങ്ങൾ.

ബ്രഹ്മാ ഗായത്രീ സരസ്വതീ ച അസ്യാഃ ഋഷ്യാദ്യാഃ = ബ്രഹ്മാഋഷിഃ, ഗായത്രീച്ഛന്ദഃ സരസ്വതീ ദേവതാ. ഇങ്ങനെ ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ.

നിജവിഹിതസരണ്യാ ന്യസ്യ സാംഗാദികാം താം
പ്രജപതു ലിപിമേനാം വിഘ്നബീജാദികം ച
തദനു പവനയാമാദ്യർച്ചനാഖ്യാസ്യമാന-
ക്രമത ഇഹ മനൂക്താ ഭാവനാ ഭാവയേത. 21

നിജവിഹിതസരണ്യാ സാംഗാദികാം താം ന്യസ്യ = തനിക്ക പറഞ്ഞ സ്ഥാനങ്ങളിൽ ലിപിയേയും തദംഗങ്ങളേയും ന്യസിച്ച്, ഏനാം ലിപിം വിഘ്നബീജാദികം ച പ്രജപതു = മാനസപൂജയും ചെയ്ത് മൂന്നുരു ലിപിയേയും 'ഗന്നമഃ' എന്നും 'ഗണാനാന്ത്വാ' എന്ന ഋക്കും ദുർഗ്ഗയുടെ മൂലമന്ത്രം രണ്ടും ജപിച്ച് ലിപിയുടെ അംഗന്യാസവും ചെയ്വൂ. തദനു പ

വനയാമാദ്യർച്ചനാഖ്യാസ്യമാനക്രമതഃ = പിന്നെ മന്ത്രോദയപ്രാണായാമാദികൾ പൂജാപടലത്തിങ്കൽ പറയുന്നപോലെ ചെയ്ത് മന്ത്രക്താഃ ഭാവനാഃ ഭാവയേത = തത്തന്മൂലമന്ത്രന്യാസാദി ഒക്കെയും കൂടെ ചെയ്വൂ.

അത്ര സുംഭജിതി വിഷ്ണുഭാവനാം ചാദധീത നിജഭാവനോപരി
ശംഖപൂരണമഥാത്മഗുർവിഭാസ്യാർച്ചനാനി ച കരോതു സർവതഃ. 22

അത്ര സുംഭജിതി = ഈ ധ്യാനാധിവാസത്തുങ്കൽ ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ, നിജഭാവനോപരി വിഷ്ണുഭാവനാം ച ആദധീത = തനിക്കു വേണ്ടുന്ന ദേഹശുദ്ധി ചെയ്താൽ വൈഷ്ണവാഷ്ടാക്ഷരംകൊണ്ടും കൂടെ ദേഹശുദ്ധിയേച്ചെയ്വൂ. സർവതഃ ശംഖപൂരണം ആത്മഗുർവിഭാസ്യാർച്ചനാനി ച കരോതു = പിന്നെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ശംഖപൂരണത്തേയും ആത്മാരാധനയേയും ഗുരുഗണപതിപൂജയേയും ചെയ്വൂ.

അനന്തരം ധ്യാനാധിവാസത്തേ പറയുന്നു.

കൃത്വാ പാർണിതലേ ജലം പ്രണവമാവർത്യാഷ്ടശോഽഥാമുനാ
ബിംബം പ്രോക്ഷ്യ ഫഡന്വിതേന പരിരക്ഷ്യാസ്ത്രതിതാലാദിനാ
ഭൂയഃ പ്രോക്ഷ്യ തഥാഽഭിമൃശ്യ ഹൃദയേ ജപ്ത്വാഷ്ടവാരം ധ്രുവം
ജീവവ്യാപ്തിമിഹാനയേദഖിലതോ വിദ്വാൻ വികൃഷ്യാംഗതഃ. 23

പാണിതലേ ജലം കൃത്വാ അഷ്ടശഃ പ്രണവം ആവർത്ത്യ = കൈയിൽ വെള്ളത്തേ എടുത്ത് എട്ടുരു പ്രണവത്തേ ജപിച്ച്, ഫഡന്വിതേന അമുനാ ബിംബം പ്രോക്ഷ്യ = ഫഡന്തപ്രണവംകൊണ്ടു ബിംബത്തേ തളിച്ച്, അസ്ത്രത്രിതാലാദിനാ പരിരക്ഷ്യ = അസ്ത്രംകൊണ്ടും താലത്രയാദികൊണ്ടും രക്ഷിച്ച്, ഭൂയഃ തഥാ പ്രോക്ഷ്യ = പിന്നെയും അപ്രകാരം തന്നെ ജപിച്ച് തളിച്ച്, ഹൃദയേ അഷ്ടവാരം ധ്രുവം ജപ്ത്വാ = ഹൃദയത്തുങ്കൽ പുല്ലുകൊണ്ടുതൊട്ട് എട്ടുരു പ്രണവത്തേ ജപിച്ച്, അഖിലതഃ അംഗതഃ വികൃഷ്യ = സകലാവയവത്തുങ്കൽനിന്നുമാകർഷിച്ച്, ജീവവ്യാപ്തിം ഇഹ ആനയേത് = ജീവചൈതന്യത്തേ ഹൃദയത്തുങ്കലാക്കു.

നാഡീസന്ധാനകൃത് സ്വാത്മനി കുസുമയുജാ ദോർയുജാ ബ്രഹ്മനാഡ്യാ
തച്ചൈതന്യം പ്ലുതേന പ്രണയതു മപരേണോൽക്രമയ്യാണു ബിംബാത്
താരേണായമ്യ വായും സമരസമിദമാകല്പയേത്തത്ര തസ്മിൻ
ബിംബേ സ്വോപാധിതത്ത്വവ്രജവിലയവിശുദ്ധ്യാദികം ചാദധീത. 24

നാഡീസന്ധാനകൃത് = പിന്നെ ത്രിമാത്രപ്രണവം ജപിച്ച് ബിംബത്തിന്റെ പിംഗലയും തന്റെ ഇഡയും ഒന്നാക്കിക്കല്പിപ്പൂ. ബിംബത്തിന്റെ ഇഡയും തന്റെ പിംഗലയും ത്രിമാത്രപ്രണവംകൊണ്ടു ഒന്നാക്കു. ചതുർമാ

ത്രു പ്രണവം ജപിച്ച് സുഷുമ്നകളുമൊന്നാക്കു. ഇതു പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ട് -

"ബിംബപിംഗലയാ സ്വേഡാം ബിംബേഡാം ച സ്വയാ/ന്യയാ
സുഷുമ്നയാ സുഷുമ്നാം ച സന്ദധീത ധിയാ ഗുരുഃ.
ത്രിമാത്രപ്രണവേനൈക്യം ഇഡാപിംഗലയോർദ്വയോഃ
ചതുഷ്ഡാദിമാത്രേണ സന്ധാനം സ്യാത്സുഷുമ്നയോഃ."

ഇങ്ങനെ നാഡീസന്ധാനത്തേച്ചെയ്യാൽ, കുസുമയുജാ ദോര്യുജാ = രണ്ടു കൈയിലും ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതത്തേ എടുത്തുംകൊണ്ട്, ബ്രഹ്മനാഡ്യാ = സുഷുമ്നാനാഡിയിൽക്കൂടെ, പ്ലുതേനമപരേണ = പ്ലുതമായിരിക്കുന്ന പ്രണവംകൊണ്ട്, തച്ചൈതന്യം ഉൽക്രമയ്യ സ്വാത്മനി പ്രണയതു = ദേവന്റെ ഹൃദയഗതമായിരിക്കുന്ന ചൈതന്യത്തേ ഉദ്വസിച്ച് തന്റെ ഹൃദയത്തുങ്കൽ യോജിപ്പിപ്പൂ. താരേണ വായും ആയമ്യ തത്ര ഇദം സമരസം ആകല്പയേത് = പ്രണവപ്രാണായാമം ചെയ്ത് ഈ ചൈതന്യത്തേ സ്വഹൃദയത്തുങ്കൽ യോജിപ്പിപ്പൂ, തസ്മിൻ ബിംബേ സ്വോപാധിതത്ത്വവ്രജവിലയവിശുദ്ധ്യാദികം ച ആദധീത = പിന്നെ ബിംബത്തുങ്കൽ ആശ്രയമായിരിക്കുന്ന തത്ത്വസംഹാരത്തേയും ശോഷണാദിയേയും ചെയ്‌വൂ.

പാദാഗ്രനാഭിഹൃദയാബ്ജശിരോധിതാലു-
ദേശസ്ഥിതാനി പൃഥിവീപ്രമുഖാനി പഞ്ച
താലൂർദ്ധ്വതശ്ച ചതുരംഗുലകാദിക്ലുപ്ത-
സ്ഥാനേഷു കല്പയതു ചാത്ര മനോമുഖാനി. 25

പാദാഗ്രനാഭിഹൃദയാബ്ജശിരോധിതാലുദേശസ്ഥിതാനി = പാദാഗ്രത്തുങ്കലും നാഭിയിങ്കലും ഹൃദയപത്മത്തുങ്കലും കണ്ഠത്തുങ്കലും താലുദേശത്തുങ്കലും, പൃഥിവീപ്രമുഖാനി പഞ്ച = പൃഥിവിയേയും അപ്പിനേയും തേജസ്സിനേയും വായുവിനേയും ആകാശത്തേയും ഈ പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ പുല്ലുകൊണ്ടു തൊട്ടുകല്പിച്ച്, താലൂർദ്ധ്വതഃ ചതുരംഗുലകാദിക്ലുപ്തസ്ഥാനേഷു മനോമുഖാനി ച കല്പയതു = പിന്നെ താലുവിങ്കൽനിന്നു നാലുവിരലുമുകളിൽ തുടങ്ങി മേല്പോട്ടു മനസ്സിനേയും അഹങ്കാരത്തേയും ബുദ്ധിയേയും പ്രാണനേയും കല്പിപ്പൂ.

ഘ്രാണോപസ്ഥസ്മരശരഗുണാഢ്യാം ധരിത്രീം സജിഹ്വാ-
പായൂദന്വദ്ഗുണമുദകമക്ഷ്യംഘ്രിഹവ്യാദ്ഗുണാഢ്യം
തേജസ്ത്വഗ്ദോർദ്വിഗുണസഹിതം മാരുതം ശ്രോത്രവാഗ്ഭ്യാം
യുക്തം ശബ്ദൈകഗുണമപി ഖം കല്പയേത്സഞ്ജിഹീർഷുഃ. 26

സഞ്ജിഹീർഷുഃ = തത്ത്വസംഹാരത്തേ ചെയ്‌വാൻ ഇച്ഛിച്ചിരിക്കു

ന്ന ആചാര്യൻ, ധരിത്രീം ഘ്രാണോപസ്ഥസ്മരശരഗുണാഢ്യാം = പൃഥി വിയേ ഘ്രാണത്തോടും ഉപസ്ഥത്തോടും ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗന്ധങ്ങ ളാകുന്ന അഞ്ചിനോടുംകൂടിയിരിക്കുന്ന എന്നും, ഉദകം സജിഹ്വാപായൂദ ന്വദ്ഗുണം = അപ്പിനേ ജിഹ്വയോടും പായുവിനോടും ശബ്ദസ്പർശരൂപ രസങ്ങൾ നാലിനോടും കൂടീട്ടും, തേജഃ അക്ഷ്യംഘ്രിഹവ്യാദ്ഗുണാഢ്യം = തേജസ്സിനേ ചക്ഷുസ്സിനോടും പാദത്തോടും ശബ്ദസ്പർശരൂപത്തോടും കൂടീട്ടും, മാരുതം ത്വദ്ദോർദ്വിഗുണസഹിതം = വായുവിനേ ത്വക്കിനോ ടും ദോസ്സിനോടും ശബ്ദസ്പർശങ്ങളോടും കൂടീട്ടും, ഖം ശ്രോത്രവാഗ്ഭ്യാം യുക്തം ശബ്ദൈകഗുണം = ആകാശത്തേ ശ്രോത്രത്തിനോടും വാക്കി നോടും ശബ്ദം ഒന്നിനോടും കൂടീട്ടും കല്പിപ്പൂ.

പഞ്ച പ്രാഞ്ച്യഥ പഞ്ചതത്ത്വമനുബീജാദ്യൈഃ പൃഥിവ്യാത്മനേ
ഹുംഫട്പൂർവകമന്ത്രകൈഃ സ്വഗുണസംഖ്യാതോ നിയമ്യാനിലാ
തന്മാത്രാസു വിലാപ്യ തത്ത്വമനുഭിഃ സംഹാരതോ വ്യാപയം-
സ്തന്മാത്രാശ്ച വിലാപയേത്സ്വജനകേ തത്ത്വേ ക്രമാൻ മന്ത്രവിത്. 27

അഥ മന്ത്രവിത് = അനന്തരം മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ഗുരു, പഞ്ച തത്ത്വമനുബീജാദ്യൈഃ = തന്റെ തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വത്തിന്റെ ബീജങ്ങൾ ഓരോന്നിനോടും 'നമഃ പരായ' എന്നും ആദിയ്ക്കുക്കൂട്ടി, പൃഥിവ്യാത്മനേ ഹുംഫട് പൂർവകമന്ത്രകൈഃ = പൃഥിവ്യാത്മനേ ഹുംഫട്, അബാത്മനേ ഹുംഫട്, തേജആത്മനേ ഹുംഫട്, വായ്വാത്മനേ, ഹുംഫട്, ആകാശാ ത്മനേ ഹുംഫട് ഇങ്ങനെ അഞ്ചു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, പ്രാഞ്ചിപഞ്ച = ആദ്യങ്ങളായ പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ, സ്വഗുണസംഖ്യാതഃ അനിലം നിയമ്യ = തന്റെ തന്റെ ശബ്ദാദിഗുണങ്ങളുടെ സംഖ്യയേ അനുസരിച്ച് പ്രാണായാമ ങ്ങളേച്ചെയ്യ്ത്, തന്മാത്രാസു വിലാപ്യ = ഗന്ധതന്മാത്രാദികളിൽ ലയിപ്പി ച്ച്, തത്ത്വമനുഭിഃ സംഹാരതഃ വ്യാപയൻ = അതതു പഞ്ചതത്ത്വംകൊ ണ്ടും സംഹാരക്രമേണ വ്യാപകം ചെയ്യ്ത്, തന്മാത്രാഃ സ്വജനകേ തത്ത്വേ ക്രമാത് വിലാപയേത് = ഗന്ധതന്മാത്രാദികളേ തൽകാരണമായിരിക്കു ന്ന തത്ത്വത്തിങ്കൽ ലയിപ്പിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ പൃഥിവ്യാദികളോടുകൂടി ഗന്ധ തന്മാത്രാദികളേയും ശ്രോത്രാദിജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളേയും വാഗാദികർ മ്മേന്ദ്രിയങ്ങളേയും സംഹരിപ്പൂ.

തത്തദ് ബീജോർദ്ധ്വസംസ്ഥപ്രണതിയുതപരായണാർണവത്താഖിലേഷ്ടാ
തത്ത്വാവൃത്തിപ്രജപ്തസ്വമനുരഭിഹിതൈകാസുയാമക്രിയാ ച
തത്തത്തത്ത്വാസ്പദസൃക്പ്രചരതു പവനായാമമത്രോക്തകൢപ്ത്യാ
തത്സ്ഥാനാദൂർദ്ധ്വതത്ത്വാസ്പദചരമമപിവ്യാപകം ദോര്യഗേന. 28

അത്ര തത്തദ്ബീജോർദ്ധ്വസംസ്ഥപ്രണതിയുതപരായാർണ്ണവത്താ = അതതു ബീജങ്ങളുടെ മുകളിൽ 'നമഃ പരായ' എന്നുള്ള അക്ഷരത്തോടുകൂട്ടിച്ചൊല്ലുക, അഖിലേഷ്ഷു = എല്ലാ മന്ത്രങ്ങളിലും വേണം. തത്ത്വാവൃത്തിപ്രജപ്തസ്വമനഃ = ഇരുപത്തഞ്ചുരു അതതു മന്ത്രം ജപിക്കുന്നത്. ഏകാ അസുയാമക്രിയാ ച = ഒരു പ്രാണായാമമാകുന്നു. തത്തത്തത്ത്വാസ്പദസ്പൃക് പവനായാമം പ്രചരതു = അതതു തത്ത്വത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു പുൽകൊണ്ടുതൊട്ട് പ്രാണായാമത്തേച്ചെയ്വൂ. ഉക്തക്ലൃപത്യാ തത്സ്ഥാനാത് = പറഞ്ഞ സ്ഥാനക്രമേണ തത്തൽ സ്ഥാനത്തുങ്കൽനിന്നു തുടങ്ങി, ഊർദ്ധ്വതത്ത്വാസ്പദചരമം = മേലേ തത്ത്വത്തിന്റെ സ്ഥാനം അവസാനമായിരിക്കുംവണ്ണം, ദോര്യുഗേന വ്യാപകം ച = കൈകൾ രണ്ടുംകൂട്ടി മേല്പോട്ടു വ്യാപകത്തേയും ചെയ്വൂ.

അനന്തരം സംഹാരക്രമേണ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേ പറയുന്നു.

വിഷ്ണൌ സർവ്വനിവൃത്തിവിശ്വപുരുഷാൻ പഞ്ചപ്രതീപക്രമാ-
ദത്രാഹുഃ പരമേഷ്ഠിനം ച സചതുർത്ഥ്യാത്മാനി തത്ത്വാനി തു
ഭൃതാർണാനി വിയത്പദോല്ലസിതമജ്ജാനി ദ്വിതീയാന്തിമാ-
നന്താദ്യോജ്ജ്വലിതാനി തേഷു സലവാന്യുക്താനി ബീജാനി തു. 29

വിഷ്ണൌ പ്രതീപക്രമാത് = വിഷ്ണുവിങ്കൽ സംഹാരക്രമേണ, സർവനിവൃത്തിവിശ്വപുരുഷാൻ പരമേഷ്ഠിനം ച സചതുർത്ഥ്യാത്മാനി പഞ്ചതത്ത്വാനി = സർവാത്മനേ, നിവൃത്ത്യാത്മനേ, വിശ്വാത്മനേ, പുരുഷാത്മനേ, പരമേഷ്ഠ്യാത്മനേ ഇങ്ങനെ പഞ്ചതത്വങ്ങൾ. വിയത്പദോല്ലസിതമജ്ജാനി ഭൃതാർണാനി ദ്വിതീയാന്തിമാനന്താദ്യോജ്ജ്വലിതാനി ബീജാനിതു = ലാം വഃ രാം യം ഷോം ഇതു അഞ്ചും തത്ത്വങ്ങളുടെ ബീജങ്ങൾ. ലാംനമഃ പരായ സർവാത്മനേ നാരായണായ നമഃ എന്നു വരും. മൂർത്തിമന്ത്രങ്ങൾക്കുടെ വേണമെന്നു മേൽപറയും. നാരായണായ നമഃ, അനിരുദ്ധായ നമഃ, പ്രദ്യുമ്നായ നമഃ, സംകർഷണായ നമഃ, വാസുദേവായ നമഃ ഇത് അഞ്ചും മൂർത്തിമന്ത്രങ്ങൾ.

സർവരൂപാ നിവൃത്തിന്യഥോ വിശ്വയാ
പൌരുഷീ ശ്രേഷ്ഠയാ ചാപി ശക്ത്യാത്മനാ
വിഷ്ണുതത്ത്വോക്തബീജൈസ്ത്ഥൌമാശ്രിതൈഃ
സംഹൃതൌ പഞ്ചതത്ത്വാനി സുംഭദ്വിഷി. 30

സുംഭദ്വിഷി = ദുർഗയിങ്കൽ, സംഹൃതൌ = സംഹാരത്തുങ്കൽ, ഔമാശ്രിതൈഃ വിഷ്ണുതത്ത്വോക്തബീജൈഃ = ഔകാരത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുവിങ്കലേ പഞ്ചതത്ത്വബീജങ്ങളോടു കൂടീട്ട്, ലൌം വൌം

രൌം യൌം ഷൌം ഇങ്ങനെ ബീജങ്ങളും നമഃ പരായ എന്നും ചൊല്ലിയാൽ; സർവത്രൂപാ നിവൃത്തിനീ വിശ്വയാ പൌരുഷീ ശ്രേഷ്ഠയാ ച ശക്ത്യാത്മനാ പഞ്ചതത്ത്വാനി = സർവ്വത്രൂപാ ശക്ത്യാത്മനേ നമഃ നിവൃത്തിരൂപാ ശക്ത്യാത്മനേ നമഃ ശ്രേഷ്ഠാ ശക്ത്യാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ. ലൌനമഃ പരായ സർവത്രൂപാ ശക്ത്യാത്മനേ നമഃ ഇത്യാദി അഞ്ചും ചൊല്ലൂ.

ഹ്ലാം ഹ്വീം ഹ്രൂം ഹൈ്യം ഹൌം നിവൃത്തിഃ പ്രതിഷ്ഠാ
വിദ്യാ ശാന്തിഃ ശാന്ത്യതീതാത്മനേന്താഃ
ഈശേ ബീജാനീതി തത്ത്വാന്യപീതൌ
യോജ്യം ചൈതേഷാം പരാംശേ ശിവാർണം. 31

ഈശേ അപീതൌ = ശിവങ്കൽ സംഹാരത്തുങ്കൽ, ഹ്ലാം ഹ്വീം ഹ്രൂം ഹൈ്യം ഹൌം ഇതി ബീജാനി, നിവൃത്തിഃ പ്രതിഷ്ഠാ വിദ്യാ ശാന്തിഃ ശാന്ത്യതീതാ ആത്മനേന്താഃ ഇതി തത്ത്വാനി = ഇങ്ങനെ ബീജങ്ങളും തത്ത്വങ്ങളും ഭവിക്കും. ഏതേഷാം പരാംശേശിവാർണം = ഈ തത്ത്വങ്ങൾക്ക് ഒക്കയും പര എന്ന് ഉള്ളേടത്ത് ശിവ എന്ന വേണം. അപ്പോൾ ഹ്ലാം നമഃ ശിവായ നിവൃത്ത്യാത്മനേ നമഃ ഇത്യാദി പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ വരും.

മൂലാണ്വദിതബീജമജ്ഭിരസമൈർവ്വിക്ലീബകൈർഭേദിതാ
ബീജം ശാസ്തൃഗണേശയോശ്ശിവഹരൌ തൽസാജിതം കീർത്തിതം
മൂലാർണ്ണാനി ഗുഹേ മഹേശവിഹിതാന്യേവൈഷു തത്ത്വാന്യഥ
സ്യുഃ സദ്യാദിവിഭിന്നവിഷ്ണുവിഹിതാന്യുക്താനി ശർവ്വാച്യുതേ. 32

ശാസ്തൃഗണേശയോഃ = ശാസ്താവിങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും വിക്ലീബകൈഃ അസമൈഃ അജ്ഭിഃ ഭേദിതം ഋ ൠ ഌ ൡ ഈ നാലും കൂടാതെയുള്ള അച്ചുകൾ പന്ത്രണ്ടിൽ ഒറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അച്ചുകൾ അഞ്ചിനോടുംകൂടീട്ട് മൂലത്തുങ്കലേ ബീജങ്ങൾ ബീജങ്ങളായിരിക്കും. അപ്പോൾ ശാസ്താവിങ്കൽ ഘ്ലം ഘ്ലിം ഘ്ലും ഘ്ലേം ഘ്ലോം ഇങ്ങനെ അഞ്ചും ഗണപതിയിങ്കൽ ഗം ഗിം ഗും ഗേം ഗോം ഇങ്ങനെ അഞ്ചും പഞ്ചതത്ത്വബീജങ്ങൾ. ശിവഹരൌ തൽസാജിതം കീർത്തിതം = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ആ മൂലത്തുങ്കലേ ബീജാക്ഷരത്തിൽ വിഷ്ണുവിങ്കലേ തത്ത്വങ്ങളുടെ ബീജംകൂട്ടി ചൊല്ലണം. അപ്പോൾ ഹം ലാം ഹിം വഃ ഹും രാം ഹേം യം ഹോം ഷോം ഇങ്ങനെ ഈരണ്ടു ബീജങ്ങളായി വരും. ഗുഹേ മൂലാർണാനി = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വം ചം ഭം വേം നം ഇങ്ങനെ അഞ്ചു മൂലാക്ഷരങ്ങൾ ബീജങ്ങൾ. ഏഷു തത്ത്വാനി. മഹേശ വിഹിതാനി ഏവ = ഈ നാലു

ദേവന്മാരിലും ശിവങ്കൽ പറഞ്ഞ നിവൃത്തിഃ പ്രതിഷ്ഠാ വിദ്യാ ശാന്തിഃ ശാന്ത്യതീതാ ച ആത്മനേന്താഃ ഈയഞ്ചുംതന്നെ തതത്വങ്ങൾ. അപ്പോൾ ശാസ്താവിങ്കൽ ഘ്ലും നമഃ പരായ നിവൃത്ത്യാത്മനേ നമഃ ഇത്യാദി അഞ്ചും ഗണപതിയിങ്കൽ ഗം നമഃ പരായ നിവൃത്ത്യാത്മനേ നമഃ ഇത്യാദി അഞ്ചും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വം നമഃ പരായ നിവൃത്ത്യാത്മനേ നമഃ ഇത്യാദി അഞ്ചും തത്ത്വങ്ങൾ. ശിവാച്യുതേ = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ, സദ്യാദിവിഭിന്നവിഷ്ണുവിഹിതാനി ഉക്താനി = സദ്യോജാതായ വാമദേവായ അഘോരായ തത്പുരുഷായ ഈശാനായ ഈ അഞ്ചു മൂർത്തിമന്ത്രങ്ങളോട്ടുകൂടീട്ട് വിഷ്ണുവിന്റെ തത്ത്വങ്ങളും കൂട്ടിച്ചൊല്ലൂ. അപ്പോൾ ഹം ലാന്നമഃ പരായ സർവാത്മനേ സദ്യോജാതായ നാരായണായ നമഃ ഇത്യാദി പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ ഭവിക്കും.

ചിത്താഹംകൃതിപൂർവ്വകേഷു കവചാസ്ത്രാന്തോ മനസ്താരകോ
ഹുംഫട്കാരയുതാഃ സ്വകീയമനവോ വാ വായുസംരോധനേ
പ്രാണായാമവിധിസ്സകൃത്സകൃദിഹ സ്യാന്മാനസാദ്യപ്യയേ
സർവ്വസ്മിന്നിഹ ഹാർദ്ദമുദ്രിതവിരാമോ വ്യാപകേ താരകഃ. 33

ചിത്താഹംകൃതിപൂർവകേഷു = മനോऽഹംകാരബുദ്ധിപ്രാണങ്ങളിൽ, വായുസംരോധനേ = പ്രാണായാമത്തുങ്കൽ, കവചാസ്ത്രാന്തഃ താരകഃ മനുഃ = ഓം ഹും ഫട് എന്നതന്നെ മന്ത്രം നാലിനമാകുന്നു. ഹുംഫട്കാരയുതാഃ സ്വകീയമനവഃ വാ = ഹുംഫഡന്തമായിരിക്കുന്ന തത്ത്വമന്ത്രങ്ങളുമാം. ആ പക്ഷത്തുങ്കൽ പന്നമഃ പരായമന ആത്മനേ ഹുംഫട് ഫന്നമഃ പരായാഹംകാരാത്മനേ ഹുംഫട് ബന്നമഃ പരായ ബുദ്ധ്യാത്മനേ ഹുംഫട് ഭന്നമഃ പരായ പ്രാണാത്മനേ ഹുംഫട് ഇങ്ങനെ വരും. ഇഹ മാനസാദ്യപ്യയേ പ്രാണായാമവിധിഃ സകൃത് സകൃത് സ്യാത് = ഇവിടെ മനസ്തത്ത്വാദികളുടെ സംഹാരത്തുങ്കൽ പ്രാണായാമം ഓരോന്നായിട്ടുതന്നെ ഭവിക്കും. സർവസ്മിൻ വ്യാപകേ = എല്ലാ വ്യാപകത്തിലും, ഹാർദ്ദമുദ്രിതവിരാമഃ താരകഃ = നമോന്തമായിരിക്കുന്ന പ്രണവംതന്നെ ഓം നമഃ എന്നും വരും.

സംഹൃത്യൈവം ഭുവം വാരി തദനല ഇമം മാതരിശ്വന്യമും ഖേ
തച്ചിത്തേ തത്തു ഗർവ്വേ തമുധിയി ധിയമവ്യാകൃതേ തത് പരസ്മിൻ
പ്രാണായാമൈഃ ക്രിയാദിത്രിതയമപിവിലാപ്യാദിങ്കപ്പെട്ടു സ്തതസ്തം
സ്വാത്മാനം സുപ്രശാന്തം പുരുഷമപി ബുധോ ഭാവയേതാഖിലേഷു. 34

അഖിലേഷു = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും, ഏവം ഭുവം വാരി = ഈ പറഞ്ഞപ്രകാരം ഭൂമിയെ അപ്പുകലും, തത് അനലേ = അപ്പിനേ തേജസ്സങ്ക

ല്യം, ഇമം മാതരിശ്വനി = തേജസ്സിനേ വായുവിങ്കല്യം, അമുംഖേ = വായുവിനേ ആകാശത്തുങ്കല്യം, തൽചിത്തേ = ആകാശത്തേ മനസ്സങ്കല്യം, തദ് ഗർവ്വേ = മനസ്സിനെ അഹംകാരത്തുങ്കല്യം, തം ധിയി = അഹംകാരത്തേ ബുദ്ധിയിങ്കല്യം, ധിയം അവ്യാകൃതേ = ബുദ്ധിയേ പ്രാണങ്കല്യം, തത് പരസ്മിൻ = പ്രാണനേ ജീവങ്കല്യം, സംഹൃത്യ = സംഹരിച്ചിട്ട്, ആദിക്ഷൈഃ പ്രാണായാമൈഃ ക്രിയാദിത്രിതയം അപി വിലാപ്യ = മൂന്ന പ്രണവപ്രാണായാമങ്ങളേക്കൊണ്ടു ക്രിയയേയും ജ്ഞാനത്തേയും ഇച്ഛയേയും സംഹരിച്ചാൽ, ബുധഃ തം സ്വാത്മാനം സുപ്രശാന്തം പുരുഷം ഭാവയേത = ബുധനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ആ ജീവനേ സ്വാത്മാരാമനായി സുപ്രശാന്തനായിരിക്കുന്ന വിരാട് പുരുഷനായിട്ട് ധ്യാനിപ്പൂ.

അവ്യാകൃതാന്തേ പുരുഷാദിതത്ത്വ-
ജാതം വിലാപ്യാഥ ശിവേ പരസ്മിൻ
പ്രാഗ്വത് ക്രിയാദിത്രിതയം ച ഹൃത്വാ
ശിവേ ശിവം കേവലമാദധീത. 35

ശിവേ അവ്യാകൃതാന്തേ = ശിവങ്കൽ പ്രാണതത്ത്വസ്ഥാനത്തേ ഗുണപ്രകൃതിതത്ത്വത്തേ പുരുഷതത്ത്വങ്കല്യം പിന്നെ പുരുഷാദിതത്ത്വങ്ങളേ പതിനൊന്നിനേയും ക്രമേണ മേല്പോട്ടു സംഹരിപ്പൂ. പുരുഷാദിതത്ത്വജാതം ശിവേ വിലാപ്യാഥ = ഒടുക്കത്തേ ശക്തിതത്ത്വത്തേ ശിവതത്ത്വത്തുങ്കൽ ലയിപ്പിച്ചിട്ട്, പ്രാഗ്വത് ക്രിയാദിത്രിതയം ച ഹൃത്വാ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ പ്രണവപ്രാണായാമത്രയംകൊണ്ടു ക്രിയാജ്ഞാനേച്ഛകളേ സംഹരിച്ച്, കേവലം ശിവം ആദധീത = നിർവികാരമായിരിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മ സ്വരൂപമായിട്ടു ധ്യാനിപ്പൂ.

[4]**ശോഷപ്ലോഷാപ്ലവനമഥ കുര്യാദ്യഥോക്തം സ്വബീജൈ-**
ശ്ശർവസ്കന്ദാദിഷു ഹരികുമാര്യോസ്തു വിദ്വാനപീതൌ
ശോഷപ്ലോഷാപ്ലവനമവനേഃ ശോഷദാഹൌ തതോ/പാം
ശോഷം വഹ്നേസ്തദനു സുഷിരീകാരമീരസ്യ കുര്യാത്. 36

അഥ ശർവസ്കന്ദാദിഷു = ശിവൻ സുബ്രഹ്മണ്യൻ ശങ്കരനാരായണൻ ഗണപതി ശാസ്താവ് ഈ അഞ്ചു ദേവന്മാരില്യം, സ്വബീജൈഃ യഥോക്തം ശോഷപ്ലോഷാപ്ലവനം കുര്യാത് = യം രം വം ഈ മൂന്ന ബീജങ്ങളേക്കൊണ്ടു പ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്തു് യഥോക്തമായ ശോഷണത്തേയും ദഹനത്തേയും പ്ലാവനത്തേയും ചെയ്വൂ. വിദ്വാൻ ഹരികുമാ

4. 'ഈശേശാജിത' ഇത്യാദി പദ്യമാണ് മുദ്രിതപാഠത്തിൽ

ര്യോഃ അപീതൌ തു = വിദ്വാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ വിഷ്ണുവിന്റേയും ദുർഗയുടേയും സംഹാരത്തുങ്കൽതന്നെ, അവനേഃ ശോഷപ്ലോഷാപ്ലവനം = പൃഥിവീമന്ത്രംകൊണ്ടു പ്രാണായാമം അഞ്ചും ചെയ്ത് ശോഷണദഹന പ്ലാവനങ്ങളും ചെയ്ത് നാഭ്യന്തം വ്യാപകം ചെയ്ത് പൃഥിവിയേ അപ്പുങ്കൽ സംഹരിപ്പൂ. അപാം ശോഷദാഹൌ = അപ്പിനേ സംഹരിക്കുമ്പോൾ ശോഷണദഹനത്തേയും ചെയ്തു വ്യാപകം ചെയ്ത് അപ്പിനേ സംഹരിപ്പൂ. വഹ്നേഃ ശോഷം = തേജസ്സിനേ സംഹരിക്കുന്നേടത്ത് സ്വമന്ത്രപ്രാണായാമങ്ങൾ മൂന്നും ശോഷണവും ചെയ്തു തേജസ്സിനേ സംഹരിപ്പൂ. തദനു ഈരസ്യ സുഷിരീകാരം അപി കുര്യാത് = പിന്നെ വായുവിനേ സംഹരിക്കുന്നേടത്ത് തന്മന്ത്രപ്രാണായാമം രണ്ടും ഹം എന്നു പ്രാണായാമം ചെയ്തു സുഷിരീകരണവും കല്പിച്ച് വായുവിനേ ആകാശത്തുങ്കിൽ സംഹരിപ്പൂ. പിന്നെ ആകാശാദി പ്രാണതത്ത്വാന്തം സംഹരിച്ച് ക്രിയാജ്ഞാനേച്ഛകളേയും സംഹരിച്ച് സുപ്രശാന്തനായിരിക്കുന്ന പുരുഷനായിട്ടു ധ്യാനിപ്പൂ. പിന്നെ സംഹാരസമ്പാതത്തേ ബിംബത്തുങ്കൽ സ്പർശിക്കുകയും വേണം.

തതസ്ത്രിഭിസ്താരസമീരരോധനൈ-
രിച്ഛാമയിം ജ്ഞാനമയീം ക്രിയാമയീം
തിസ്രോഽസ്യ ശക്തീരനയോർവിഭാവയേത്
പരേഷു താഃ പ്ലാവനകർമ്മതഃ പരം. 37

തതഃ ത്രിഭിഃ താരസമീരരോധനൈഃ = പിന്നെ മൂന്നു പ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്ത്, അസ്യ ഇച്ഛാമയീം ജ്ഞാനമയീം ക്രിയാമയീം തിസ്രഃ ശക്തീഃ വിഭാവയേത് = ഈ പരമാത്മാവിന്ന് സൃഷ്ട്യാരംഭത്തുങ്കലേ ഇച്ഛാശക്തിയേയും ജ്ഞാനശക്തിയേയും ക്രിയാശക്തിയേയും ധ്യാനിപ്പൂ. പരേഷു = ശിവാദി അഞ്ചു ദേവന്മാരിലും, പ്ലാവനകർമ്മതഃ പരം താഃ വിഭാവയേത് = ശോഷണദഹനപ്ലാവനാനന്തരം പ്രണവപ്രാണായാമം കൊണ്ട് ഇച്ഛാജ്ഞാനക്രിയാശക്തികളേ സൃഷ്ടിപ്പൂ.

ഏകദ്വിത്രിചതുഃശിലീമുഖമിതാൻ പ്രാണാനുരോധാംശ്ചരൻ
മൂർത്ത്യന്തൈരിഷുതത്ത്വകൈസ്സൃജതു മൂർത്തീർവാസുദേവാദികാഃ
പൂർണജ്ഞാനകൃതോഃ പ്രജാപതിസമാഖ്യാനാത്തു നാരായണാ-
ദംഭോഽപൂർവമയം സൃജേത് പ്രണവതോ ലക്ഷ്മീശസുംഭദ്വിഷോഃ. 38

ലക്ഷ്മീശസുംഭദ്വിഷോഃ = വിഷ്ണുവിങ്കലും ദുർഗയിങ്കലും, മൂർത്ത്യന്തൈഃ ഇഷുതത്ത്വകൈഃ = വാസുദേവാദി പഞ്ചമൂർത്തികളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട്, സൃഷ്ടിക്രമേണ, ഏകദ്വിത്രിചതുശ്ശിലീമുഖമി

താൻ പ്രാണാന്നരോധാൻ ചരൻ = ഒന്നാമത്തേ തത്ത്വംകൊണ്ട് ഒന്നും ഒരിക്കലും രണ്ടാം തത്ത്വംകൊണ്ട് രണ്ടും മൂന്നാം തത്ത്വംകൊണ്ട് മൂന്നും നാലാം തത്ത്വംകൊണ്ട് നാലും അഞ്ചാം തത്ത്വംകൊണ്ട് അഞ്ചും പ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്ത്, വാസുദേവാദികാഃ മൂർത്തീഃ സൃജതു = വാസുദേവസങ്കർഷണപ്രദ്യുമ്നാനിരുദ്ധനാരായണന്മാരാകുന്ന അഞ്ചു മൂർത്തികളേയും ഉണ്ടാക്കു. പൂർണ്ണജ്ഞാനകൃതേഃ പ്രജാപതിസാമഖ്യാനാത് നാരായണാത് = പൂർണ്ണജ്ഞാനക്രിയകളോടുംകൂടി പ്രജാപതി എന്ന പേരോടുംകൂടിയിരിക്കുന്ന നാരായണൻപോക്കൽനിന്ന്, പ്രണവതഃ അപൂർവം അംഭഃ സൃജേത് = പ്രണവപ്രാണായാമം ചെയ്ത് കാരണജലത്തേ ഉണ്ടാക്കു.

തയോരപൂർവാംഭസി ഭൂമിബീജതഃ
പരേഷ്വപി പ്ലാവനവാരി ഭാവയേത
തദ്ബുദ്ബുദാഭം ജഗദണ്ഡമുത്ഥിതം
ഭൂതാത്മകം തദ്ദ്യുതിമദ്ധിരണ്മയം. 39

തയോഃ അപൂർവാംഭസി = വിഷ്ണുവിങ്കലും ദുർഗയിങ്കലും അക്കാരണജലത്തിങ്കലും, പരേഷു പ്ലാവനവാരി അപി = ശിവാദി അഞ്ചു ദേവന്മാരിലും പ്ലാവനജലത്തിങ്കലും ഭൂമിബീജതഃ = ലം ബീജംകൊണ്ട് അഞ്ചു പ്രാണായാമങ്ങളേ ചെയ്ത്, തദ്ബുദ്ബുദാഭം = ആ ജലത്തിങ്കലേ കുമളപോലെ, ഭൂതാത്മകം ദ്യുതിമത് = പഞ്ചഭൂതാത്മകമായി ഏറ്റവും പ്രകാശത്തോടുകൂടി, ഹിരണ്മയം ജഗദണ്ഡം = സ്വർണമയമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തേ, ഉത്ഥിതം ഭാവയേത് = ഉണ്ടായപ്രകാരം ധ്യാനിപ്പു.

തദേതദണ്ഡം പ്രണവേന ബിംബം
പ്രകല്പ്യ തേനൈവ നിജാത്മനീതാം
തജ്ജീവശക്തിം പ്രതിസംക്രമയ്യ
സതാരശക്ത്യാ പ്രണയേത്തദൈക്യം. 40

ഇവിടെ ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തിന്റെ പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കുന്നതിന്ന് തന്റെ തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഏകദ്വിത്രി ചതുഷ്പഞ്ചപ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്ത് പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ സൃഷ്ടിക്കുന്നു ചിലർ പിന്നെ; തത് അണ്ഡം ഏതദ്ബിംബം പ്രണവേന പ്രകല്പ്യ = പിന്നെ ഒരിക്കൽ പ്രണവപ്രാണായാമത്തേച്ചെയ്ത് ആ ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തേ ഈ ബിംബമായി കല്പിപ്പൂ. പിന്നെയും ഹം എന്ന പ്രാണായാമം ചെയ്ത് സുഷിരീകരണത്തേയും കല്പിപ്പൂ. തേന ഏവ നിജാത്മനീതാം തജ്ജീവശക്തിം പ്രതിസംക്രമയ്യ = പിന്നെ ബിംബഹൃദയത്തിങ്കൽ പത്മമാത്രം പീഠം കല്പിച്ച് പ്ലുതപ്രണവങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതങ്ങളേ കൈയിലെടുത്തു മുമ്പിൽ തങ്കൽ

യോജിപ്പിച്ചരിക്കുന്ന ബിംബശക്തിയേ ബിംബത്തുങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച് വ്യാപകാംഗവും ന്യസിച്ച്, സതാരശക്ത്യാതദൈക്യം പ്രണയേത് = പ്രണവയുക്തനായ ഭുവനേശ്വരികൊണ്ട് പ്രാണായാമത്തേച്ചെയ്ത് ആ ജീവ ശക്തിയേ ബിംബത്തുങ്കൽ യോജിപ്പൂ.

ജീവാദ്യൈഃ സകലേഷു ശൂലിനി ശിവാദ്യൈർവ്വക്ഷ്യമാണക്രമാ-
ത്തത്തത്സർഗധിയാ നിയമ്യ മരുതം സൈ്വസ്തത്ത്വമന്ത്രൈഃ പൃഥക്
തൽസ്ഥം ജീവമവാപ്തകാര്യകരണോന്മേഷം വിഭാവ്യാഥ തം
ഷഷ്ട്യാഢ്യത്രിശതധ്രുവാസുയമനേനാബ്ദോഷിതം ഭാവയേത്. 41

സകലേഷു ജീവാദ്യൈഃ = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ജീവതത്ത്വം തുടങ്ങീട്ടും, ശൂലിനി ശിവാദ്യൈഃ = ശിവങ്കൽ ശിവതത്ത്വം തുടങ്ങീട്ടും, വക്ഷ്യമാണക്രമാത് = ഇവിടെ പറയുന്ന ക്രമേണ തത്തത്സർഗ്ഗധിയാ സൈ്വഃ തത്ത്വമന്ത്രൈഃ പൃഥക് അനിലം നിയമ്യ = ശതതത്ത്വങ്ങളുടെ സൃഷ്ടിയേ ധ്യാനിച്ചുംകൊണ്ട് തന്റെ തന്റെ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഒക്കയും വെവ്വേറെ ഓരോരോ പ്രാവശ്യം പ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്ത് തത്ത്വങ്ങളേ ഒക്കെയുമുണ്ടാക്കിയാൽ, തൽസ്ഥം ജീവം അവാപ്തകാര്യകരണോന്മേഷം വിഭാവ്യ = ആ ബിംബഗതജീവനേ പ്രാപ്തസർവാവയവമായി ധ്യാനിച്ച്, ഷഷ്ട്യാഢ്യത്രിശതധ്രുവാ സുയമനേന അബ്ദോഷിതം ഭാവയേത് = മുന്നൂറ്റി അറുപത് ഉരുപ്രണവപ്രാണായാമത്തേച്ചെയ്ത് സംവത്സരോഷിതത്തേയും കല്പിപ്പൂ.

ഫട്കാരാന്തനിരഞ്ജനേന പരിഭിദ്യാണ്ഡം സ്മരേദ്രോദസീ
ചോഭേ തച്ഛകലേ തദന്തരവിരാജന്തം പ്രജാനാം പതിം
ഏനം വിശ്വജനീനമേവ പുരുഷം ധ്യാത്വാ നിയമ്യാനിലം
ലിപ്യാ ന്യസ്യ മന്ത്രോദയാദിനിജപീഠന്യാസനിഷ്ഠം ചരേത. 42

ഫട്കാരന്തനിരഞ്ജനേന അണ്ഡം പരിഭിദ്യ = ഓം ഫട് എന്നു ജപിച്ച് അണ്ഡഭേദത്തെ കല്പിച്ച്, തച്ഛകലേ ഉഭേ രോദസീസ്മരേത്, അണ്ഡത്തിന്റെ ശകലങ്ങളേ രണ്ടിനേയും ദ്യാവാപൃഥിവികളായിട്ടു കല്പിപ്പൂ. തദന്തരവിരാജന്തം ഏനം = അവറ്റിന്റെ ഉള്ളിൽ ബാലാകൃതിയായിട്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവനേ, പ്രജാനാം പതിം വിശ്വജനീനം പുരുഷം ഏവ ധ്യാത്വാ =പ്രജാരക്ഷണകർത്താവും പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടികർത്താവും ആയിരിക്കുന്ന പുരുഷനായിട്ടുതന്നെ ധ്യാനിച്ച്, ലിപ്യാ അനിലം നിയമ്യ ന്യസ്യ = ലിപി പ്രാണായാമവും ലിപിന്യാസവും ചെയ്ത്, മന്ത്രോദയാദിനിജപീഠന്യാസനിഷ്ഠം ചരേത് = പൂജാപടലത്തിൽ പറയുന്നതപോലെ മന്ത്രോദയപ്രാണായാമവും പീഠന്യാസവും ചെയ്വൂ.

മൂലാണുനാസു[5] നിയമം പ്രവിധായ തേന
വ്യാപയ്യ താരപുടിതേന [6]തതസ്ത്രിവാരം
ന്യസ്യാർണ്ണതത്ത്വമനുവർണ്ണതദംഗകാനി
യോഗാസനാർച്ചനമപി പ്രകരോതു തസ്മിൻ. 43

മൂലാണുനാ അസുനിയമം പ്രവിധായ = പിന്നെ മൂലംകൊണ്ട് ഒരു പ്രാണായാമത്തേച്ചെയ്ത്, താരപുടിതേന തേന ത്രിവാരം വ്യാപയ്യ = പ്രണവപുടിതമായിരിക്കുന്ന മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് മൂന്നു വ്യാപകത്തേച്ചെയ്തു, തതഃ അർണതത്ത്വമനുവർണ്ണതദംഗാനി ന്യസ്യ = പിന്നീട് മൂലപുടിത ലിപിന്യാസവും തത്ത്വന്യാസവും മൂലാക്ഷരന്യാസവും അംഗന്യാസവും ചെയ്ത്, ഏതസ്മിൻ യോഗാസനാർച്ചനം അപി പ്രകരോതു = ആ ബിംബത്തുങ്കൽ പീഠപൂജയേയും ചെയ്വൂ. ഇവിടെ തത്ത്വസൃഷ്ടികഴിഞ്ഞാൽ സൃഷ്ടിതത്ത്വഹോമത്തിന്റെ സമ്പാതം ബിംബത്തുങ്കൽ സ്പർശിച്ച് ഒരിക്കൽ തത്ത്വന്യാസവും ചെയ്യണം.

ബിംബേ സ്വമൂർത്തിയുജി തത്ര പൃഥക് പ്രസൂനൈ-
സ്തത്ത്വാനി താനി മനുവിത് ക്രമശോഽഭിവാഹ്യ
വ്യാപയ്യ തത്ത്വമനുനാ വിതനോതു തേന
തേന പ്രസൂനയജനം സുസമാഹിതാത്മാ. 44

മനുവിത് സുസമാഹിതാത്മാ = മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ സമാഹിതാത്മാവായിട്ട്, സ്വമൂർത്തിയുജി തത്ര ബിംബേ = മൂർത്ത്യാവാഹനയേച്ചെയ്തു പൂജിച്ച് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലി ചെയ്താൽ, വിദ്യാമൂർത്തിയേയും ആവാഹിക്കണമെന്നു പക്ഷമുണ്ടെങ്കിൽ ആയതിനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന ബിംബത്തുങ്കൽ, താനി തത്ത്വാനി ക്രമശഃ അഭിവാഹ്യ = എല്ലാവർക്കും ജീവതത്ത്വം തുടങ്ങിയുള്ള തത്ത്വങ്ങളേയും ശിവനു ശിവതത്ത്വം തുടങ്ങിയുള്ള തത്ത്വങ്ങളേയും ക്രമേണ ഓരോന്നായിട്ട് ആവാഹിച്ച്, തേന തത്ത്വമനുനാ വ്യാപയ്യ = ആ തത്ത്വംകൊണ്ടു വ്യാപകത്തേയും ചെയ്ത്, തേന പ്രസൂനയജനം ച വിതനോതു = ആ തത്ത്വംകൊണ്ടു പുഷ്പങ്ങളേ ആരാധിപ്പൂ.

തത്ത്വമന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു.

തത്ത്വാനിഷട്കൃതിമിതാനി ശിവേ ശിവശ്ച
ശക്തിഃ സദാശിവയുതേശ്വരശുദ്ധവിദ്യേ

5. 'യമനം' മുദ്രിതപാഠം. 6. 'സുധീഃ' മു.പാ.

മായാ ച കാലനിയതീ ച കലാപ്യശുദ്ധ
വിദ്യാ ച രാഗപുരുഷൌ ച ഗുണപ്രകൃത്യാ. 45

ശിവേ ഷട്ക്കൃതിമിതാനി തത്ത്വാനി = ശിവങ്കൽ മുപ്പത്തിയാറു തത്ത്വങ്ങൾ ഭവിക്കും. അവറ്റേ പറയുന്നു : ശിവഃ ശക്തിഃ = ശിവാത്മനേ നമഃ, ശക്ത്യാത്മനേ നമഃ, സദാശിവയുതേശ്വരശുദ്ധവിദ്യേ = സദാശിവാത്മനേ നമഃ, ഈശ്വരാത്മനേ നമഃ, ശുദ്ധവിദ്യാത്മനേ നമഃ, മായാ കാലനിയതീ = മായാത്മനേ നമഃ കാലാത്മനേ നമഃ നിയത്യാത്മനേ നമഃ, കലാ അശുദ്ധവിദ്യാ = കലാത്മനേ നമഃ അശുദ്ധവിദ്യാത്മനേ നമഃ, രാഗപുരുഷൌ = രാഗാത്മനേ നമഃ പുരുഷാത്മനേ നമഃ, ഗുണപ്രകൃത്യാ ച = ഗുണപ്രകൃത്യാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ പതിമ്മൂന്നു തത്ത്വങ്ങൾ.

സബുദ്ധ്യഹംകാരമനാംസി മാത്രാ-
ജ്ഞാനക്രിയാർത്ഥേന്ദ്രിയപഞ്ചകാനി
ഭൂതാനി പഞ്ചേതി സമീരിതാനി
താനീഹ മാത്രാദിഗണാൻ വദാമി. 46

സബുദ്ധ്യഹംകാരമനാംസി = ബുദ്ധ്യാത്മനേ നമഃ, അഹംകാരാത്മനേ നമഃ, മന ആത്മനേ നമഃ ഇതു മൂന്നും പിന്നെ, മാത്രാഃ = ശബ്ദാദിതന്മാത്രകൾ അഞ്ചും, ജ്ഞാനക്രിയാർത്ഥേന്ദ്രിയ പഞ്ചകാനി = പിന്നെ ശ്രോത്രാദിജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ അഞ്ചും വാഗാദികർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളഞ്ചും; ഭൂതാനി പഞ്ച = ആകാശാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങളും ഇങ്ങനെ ഇരുപതും ഇതി താനി സമീരിതാനി = ഇപ്രകാരം തത്ത്വങ്ങളുടെ ക്രമം പറയപ്പെട്ടു. മാത്രാദിഗണാൻ വദാമി = ഇനി തന്മാത്രാദി അയ്യഞ്ചിനേയും പറയുന്നു.

ശബ്ദസ്പർശൌ രൂപം രസഗന്ധൌ ചാപി തന്മാത്രാഃ
ശ്രോത്രത്വക്ചക്ഷുരഥോ ജിഹ്വാ ഘ്രാണം ച ബുദ്ധികരണാനി. 47

വാക്പാണിപാദപായൂപസ്ഥാഖ്യാനീഹ കർമ്മകരണാനി
ആകാശവായുതേജാംസ്യാപഃ പൃഥിവീ ച പഞ്ചഭൂതാനി. 48

ശബ്ദസ്പർശൌ = ശബ്ദതന്മാത്രാത്മനേ നമഃ, സ്പർശതന്മാത്രാത്മനേ നമഃ, രൂപം = രൂപതന്മാത്രാത്മനേ നമഃ, രസഗന്ധൌ ച = രസതന്മാത്രാത്മനേ നമഃ ഗന്ധതന്മാത്രാത്മനേ നമഃ, അപി പഞ്ചതന്മാത്രാഃ = ഇത് അഞ്ചും തന്മാത്രകളായവ. ശ്രോത്രത്വക്ചക്ഷുഃ = ശ്രോത്രാത്മനേ നമഃ ത്വഗാത്മനേ നമഃ, ചക്ഷുരാത്മനേ നമഃ അഥോ ജിഹ്വാഘ്രാണം ച = പിന്നെ ജിഹ്വാത്മനേ നമഃ, ഘ്രാണാത്മനേ നമഃ, ഇത് അഞ്ചും, ബുദ്ധികരണാനി = ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളായവ. വാക്പാണിപാദപായുപ

സ്ഥാഖ്യാനി = വാഗാത്മനേ നമഃ, പാണ്യാത്മനേ നമഃ, പാദാത്മനേ നമഃ, പായ്വാത്മനേ നമഃ, ഉപസ്ഥാത്മനേ നമഃ, ഇഹ കർമ്മകരണാനി = ഇവിടെ ഈ അഞ്ചും കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളായവ. ആകാശവായുതേജാംസി = ആകാശാത്മനേ നമഃ, വായ്വാത്മനേ നമഃ തേജ ആത്മനേ നമഃ, ആപഃ പൃഥിവീ ച = അബാത്മനേ നമഃ, പൃഥിവ്യാത്മനേ നമഃ, ഇതി പഞ്ചഭൂതാനി = ഇങ്ങനെ പഞ്ചഭൂതങ്ങളായവ.

ഈ തത്ത്വങ്ങളിൽ ആദി പതിമൂന്ന തത്ത്വങ്ങൾക്കു പക്ഷഭേദത്തേപ്പറയുന്നു.

നാദം ബിന്ദുസദാശിവൌ പ്രഥമതോ$^{\prime}$തഃ ശുദ്ധവിദ്യാഭിധം
തത്ത്വം പഞ്ചമമാത്മതത്ത്വമഥ മായാകാലതത്ത്വേ കലാം
തത്ത്വാന്യത്ര സമാമനന്തി നിയതിം ചാശുദ്ധവിദ്യാം പരേ
രാഗാവ്യക്തഗുണാത്മകാന്യഥ ച ബുദ്ധ്യാദിത്രയോവിംശതിം. 49

പരേ = മറ്റു ചില ആചാര്യന്മാർ, അത്ര പ്രഥമതഃ = ഈ തത്ത്വത്തുങ്കൽ ആദിക്ക്, നാദം = നാദാത്മനേ നമഃ, ബിന്ദുസദാശിവൌ = ബിന്ദ്വാത്മനേ നമഃ സദാശിവാത്മനേ നമഃ = അതഃ ശുദ്ധവിദ്യാഭിധം തത്ത്വം = പിന്നെ ശുദ്ധവിദ്യാത്മനേ നമഃ പഞ്ചമം ആത്മതത്ത്വം = അഞ്ചാമത്തേത് ആത്മതത്ത്വാത്മനേ നമഃ, അഥ മായാകാലതതത്ത്വേ = പിന്നെ മായാത്മനേ നമഃ കാലതത്ത്വാത്മനേ നമഃ, കലാം = കലാത്മനേ നമഃ, നിയതിം = നിയത്യാത്മനേ നമഃ, അശുദ്ധവിദ്യാം = അശുദ്ധവിദ്യാത്മനേ നമഃ, രാഗാവ്യക്തഗുണാത്മകാനി = രാഗാത്മനേ നമഃ അവ്യക്താത്മനേ നമഃ, ഗുണപ്രകൃത്യാത്മനേ നമഃ = അഥ ബുദ്ധ്യാദിത്രയോവിംശതിം ആദി പതിമ്മൂന്ന കഴിഞ്ഞാൽ ബുദ്ധ്യഹംകാരാദി പൃഥിവ്യന്തം, തത്ത്വാനി ആമനന്തി = തത്ത്വങ്ങളേ ഇങ്ങനെ കല്പിക്കുന്നു ചിലരു്.

നാദഃ ശിവേ ക്ഷാദികപശ്ചിമാനി
ശേഷേഷു ബീജാന്യഥവാ$^{\prime}$ണവർണ്ണൈഃ
ശുദ്ധേഷു ഹൌം ഹ്രീമജപാഹസൌ ച
ഷാദ്യന്യതസ്ത്രൈഗുണികേ ത്രിദീർഘം. 50

ശിവ നാദഃ = ശിവതത്ത്വത്തിന്നു ഹൌം എന്ന് പ്രാസാദമന്ത്രം ബീജം ശേഷേഷു ക്ഷാദികപശ്ചിമാനി = പിന്നെ ശക്തി തത്ത്വം തുടങ്ങി പൃഥിവീതത്ത്വം കഴിവോളമുള്ള മുപ്പത്തിയഞ്ചു തത്ത്വങ്ങൾക്ക് ക്ഷം ളം ഹം എന്നും തുടങ്ങി കീഴ്പ്പോട്ട് ഗം ഖം കം എന്നു കഴിവോളമുള്ള മുപ്പത്തിയഞ്ച് അക്ഷരങ്ങൾ ബീജങ്ങൾ, അഥവാ = എന്നിയേ പക്ഷാന്തരം; ശുദ്ധേഷു അണവർണ്ണൈഃ ഹൌം ഹ്രീം സം ഹസൌ ച = ശുദ്ധവി

ദ്യയാകുന്ന അഞ്ചാമത്തേ തത്ത്വത്തോളം നം ഹൌം മം ഹ്രീം ശിം സം വാം ഹം യം സഃ ഇങ്ങനെ പഞ്ചാക്ഷരത്തിന്റെ അക്ഷരങ്ങളോടും കൂടി ഹൌമാദി അഞ്ചു ബീജങ്ങൾ. അന്യതഃ ഷാദി = പിന്നെ മായാതത്ത്വം തുടങ്ങി മുപ്പത്തിയൊന്നിനും ഷം എന്നു തുടങ്ങി കം എന്നു കഴിവോളം മുമ്പിൽ പറഞ്ഞതുതന്നെ. ത്രൈഗുണികേത്രിദീർഘം = ഗുണപ്രകൃതിക്ക് ഭാം ഭീം ഭ്രും എന്നു മൂന്നു ദീർഘാച്ചുകൾ കൂടീട്ടു വേണം.

ജീവപ്രാണൌ പുംസ്പ്രകൃത്യന്യസംജ്ഞൌ
ബുദ്ധ്യാദീനി സ്യുസ്ത്രയോവിംശതിശ്ച
തത്ത്വാനീത്യന്യേഷു തത്ത്വോന്മിതാനി
ബീജാന്യേഷാം മാദികാന്താക്ഷരാണി. 51

അന്യേഷു = വിഷ്ണു മുതലായി ആറു ദേവന്മാരിലും, പുംസ്പ്രകൃത്യന്യ സംജ്ഞൌ ജീവപ്രാണൌ = പുരുഷതത്ത്വത്തിന്റേയും പ്രകൃതിതത്ത്വ ത്തിന്റേയും വേറായിട്ടു ജീവതത്ത്വവും പ്രാണതത്ത്വവും ആദികം വരും. ജീവാത്മനേ നമഃ പ്രാണാത്മനേ നമഃ എന്നു തത്ത്വങ്ങൾ. ബുദ്ധ്യാദീനി ത്രയോവിംശതിഃ ചസ്യുഃ = പിന്നെ ബുദ്ധ്യാത്മനേ നമഃ എന്നു തുടങ്ങി, പൃഥിവ്യാത്മനേ നമഃ എന്നു കഴിവോളം ഇരുപത്തിമൂന്നു തത്ത്വങ്ങളും ഭവിക്കും. ഇതി തത്ത്വോന്മിതാനി തത്ത്വാനി = ഇപ്രകാരം ഇരുപത്തി യഞ്ചു തത്ത്വങ്ങൾ. ഏഷാം മാദികാന്താക്ഷരാണി ബീജാനി = ഈ ത ത്ത്വങ്ങൾക്ക് മ എന്നു തുടങ്ങി കീഴ്പ്പോട്ടു ക എന്നു കഴിവോളം ഇരുപ ത്തിയഞ്ചു ബീജങ്ങളും ഭവിക്കും. ഈ തത്ത്വങ്ങൾക്ക് ബീജാന്തത്തുങ്കൽ 'നമഃ പരായ' എന്ന് എല്ലാറ്റിനും വേണം. ശിവങ്കൽ നമഃ ശിവായ എന്നു വേണം. പിന്നെ തത്ത്വങ്ങളും കൂട്ടിക്കൊള്ളണം.

ഹൃത്പുണ്ഡരീകമിതശം ഹം സം രമിതാനി മണ്ഡലാന്യഖിലേ
സ്യുഃ സൂര്യസോമവഹ്ന്യാദീന്യർക്കവികാരദിക്കലാവന്തി. 52

അഖിലേ = സർവദേവന്മാരിലും ഇതശം ഹൃത്പുണ്ഡരീകം = ശം നമഃ പരായ ഹൃത്പുണ്ഡരീകാത്മനേ നമഃ, ഹം സം രം ഇതാനി സൂര്യ സോമവഹ്ന്യാദീനി മണ്ഡലാനി അർക്കവികാരദിക്കലാവന്തി സ്യുഃ = ഹം നമഃ പരായ സൂര്യമണ്ഡലായ ദ്വാദശകലാത്മനേ നമഃ, സം നമഃ പ രായ സോമണ്ഡലായ ഷോഡശകലാത്മനേ, രം നമഃ പരായ വഹ്നിമ ണ്ഡലായ ദശകലാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലു തത്ത്വങ്ങൾ ഭവിക്കും. ശിവങ്കൽ നമഃ ശിവായ എന്നുകൂടി കൂട്ടിക്കൊള്ളണം.

പ്രാഞ്ച്യേവ പഞ്ച പരമേഷ്ഠിമുഖാനി വിഷ്ണൌ
സേശാദികാനി ശിവശാർങ്ഗിണി താന്യഥ സ്യുഃ

ശ്രേഷ്ഠാദികാനി മഹിഷദ്വിഷി ശാന്ത്യതീതാ-
ഖ്യാദീനി ശേഷവിബുധേഷ്വിഹ തത്ത്വകാനി. 53

വിഷ്ണൌ പ്രാഞ്ചി പരമേഷ്ഠിമുഖാനി = വിഷ്ണുവിങ്കൽ 'ഷോന്നമ പരായ പരമേഷ്ഠ്യാത്മനേ' ഇത്യാദി മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും, ശിവശാർങ്ഗിണി സേശാദികാനി താനി = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ 'ഹോം ഹൈം ഷോം നമഃ പരായ ഈശാനായ പരമേഷ്ഠ്യാത്മനേ' ഇത്യാദി അഞ്ചും, മഹിഷദ്വിഷി ശ്രേഷ്ഠാദികാനി = ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ 'ഷോന്നമഃ പരായ ശ്രേഷ്ഠാശക്ത്യാത്മനേ' ഇത്യാദി അഞ്ചും, ശേഷവിബുധേഷു = തന്റെ തന്റെ ബീജങ്ങളോടുകൂടി ശാന്ത്യതീതാത്മനേ ഇത്യാദി ശിവാദി നാലു ദേവന്മാരിലും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ, ഇഹ തത്ത്വാനി സ്യുഃ = ഇവിടെ തത്ത്വങ്ങൾ ഭവിക്കും.

സാഗ്നിമനുസ്വരബിന്ദുസ്ഥിതാന്ത്യർണ്ണൈകബീജമജിതാദൌ
കുഹചിത് കോപമയം ച സ്യാദന്തേ നാരസിംഹമപി തത്ത്വം. 54

അജിതാദൌ കുഹചിത് = വിഷ്ണുവിങ്കലും ദുർഗ്ഗയിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും, അന്തേ = ഒടുക്കത്ത്, സാഗ്നിമനുസ്വരബിന്ദുസ്ഥിതാന്ത്യർണ്ണൈകബീജം = രേഫത്തോടും ഔകാരത്തോടും അനുസ്വാരത്തോടും കൂടിയ ഒടുക്കത്തേ അക്ഷരം 'ക്ഷ്റൌമ്' എന്ന ബീജാക്ഷരയുക്തമായി; കോപമയം നാരസിംഹമപി തത്ത്വം സ്യാത് = 'ക്ഷ്റൌന്നമഃ പരായ കോപതത്ത്വാത്മനേ നൃസിംഹായ നമഃ' എന്ന കോപതത്ത്വം ഭവിക്കും.

സ്വമൂലഷഷ്ഠവർണേന യുക്തം ക്ഷേത്രജ്ഞസംജ്ഞിതം
പഞ്ചതത്ത്വാന്തതോ യോജ്യം തത്ത്വം ശരവണോദ്ഭവേ. 55

ശരവണോദ്ഭവേ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, പഞ്ചതത്ത്വാന്തതഃ = പഞ്ചതത്ത്വത്തിന്റെ ഒടുക്കത്തിങ്കൽ, സ്വമൂലഷഷ്ഠവർണേന യുക്തം = മന്നമഃ പരായ എന്നും, ക്ഷേത്രജ്ഞസംജ്ഞിതം തത്ത്വം യോജ്യം = ക്ഷേത്രജ്ഞതത്ത്വാത്മനേ നമഃ എന്നും കൂട്ടിക്കൊള്ളണം.

തത്ത്വോപോദ്ബലകേന സ്വകീയമഹസാ സുയോജ്യ മൂലേന
ത്രിർവ്യാപ്യ തത്ത്വകാനി സ്വമൂലവർണാംഗകാനി ച ന്യസ്യേത്. 56

തത്ത്വോപോദ്ബലകേന = സ്വകീയമഹസാ മൂലേന സുയോജ്യ = ഈ തത്ത്വങ്ങളെ ആവാഹിച്ചിരിക്കുന്ന ചൈതന്യത്തോടു തന്റെ തന്റെ മൂലമാവാഹിച്ച് ആവാഹനമുദ്രകളേ കാട്ടി, ത്രിഃ വ്യാപ്യ തത്ത്വകാനി സ്വമൂലവർണാംഗകാനി ന്യസ്യേത് = മൂന്നു വ്യാപകങ്ങളേച്ചെയ്ത് ഈ

തത്ത്വങ്ങളേയും മൂലാക്ഷരാംഗങ്ങളേയും ന്യസിപ്പൂ.

സർവാംഗീണം പ്രകൃതിചരമം ബുദ്ധിപൂർവത്രയം ഹൃ-
ന്മദ്ധ്യേ ശബ്ദാദികഗുണഗണം കാസ്യഹൃദ്ഗുഹ്യപത്സു
സ്വീയേ സ്വീയേ ന്യസതു ച പദേ ശ്രോത്രവാഗാദികാക്ഷ-
ഗ്രാമം വ്യോമാദികമപി ഗണം കാസ്യഹൃദ്ഗുഹ്യപത്സു. 57

പ്രകൃതിചരമം സർവാംഗീണം = ശിവങ്കൽ പ്രകൃതിതത്ത്വം കഴിവോളമുള്ള പതിമ്മൂന്ന തത്ത്വങ്ങളും വിഷ്ണുവിങ്കൽ പ്രാണതത്ത്വാന്തം രണ്ടും വ്യാപകമായി സർവാഗംത്തുങ്കലും ന്യസിപ്പൂ. ഹൃന്മദ്ധ്യേ ബുദ്ധിപൂർവ്വത്രയം = എല്ലാവർക്കും ഹൃദയത്തുങ്കൽ ബുദ്ധ്യാദിമൂന്ന തത്ത്വങ്ങളേയും കാസ്യഹൃദ്ഗുഹ്യപത്സു ശബ്ദാദിഗുണഗണം = ശിരസ്സിലും മുഖത്തിലും ഹൃദയത്തിലും ഗുഹ്യത്തിലും പാദാഗ്രങ്ങളിലും ശബ്ദസ്പർശാദി അഞ്ചിനേയും സ്വീയേ സ്വീയേ പദേ ശ്രോത്രാവഗാദികാക്ഷഗ്രാമം = തന്റെ തന്റെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ ശ്രോത്രാദിജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും വാഗാദികർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും, കാസ്യഹൃദ്ഗുഹ്യപത്സു = വ്യോമാദികം ഗണം അപി ച ന്യസതു = ശിരോവദനഹൃദയഗുഹ്യപാദാഗ്രങ്ങളിൽ ആകാശാദി അഞ്ചിനേയും ന്യസിപ്പൂ.

ഹൃത്പുണ്ഡരീകാദിചതുഷ്കമത്ര
ഹൃദീഷുതത്ത്വാനി ച കാദികാനി
കോപാണനാ വ്യാപകമേതദർഹേ
ക്ഷേത്രജ്ഞതത്ത്വേന ഗുഹേ ച കുര്യാത്. 58

ഹൃദി = ഹൃത്പുണ്ഡരീകാദിചതുഷ്കം = ഹൃദയത്തുങ്കൽ ഹൃത്പുണ്ഡരീകാദി നാലുതത്ത്വങ്ങളേയും, കാദികാനി ഇഷുതത്ത്വാനി = ശിരോവദനഹൃദയഗുഹ്യപാദാഗ്രങ്ങളിൽ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേയും ന്യസിപ്പൂ. ഏതദർഹേ കോപാണനാ വ്യാപകം = വിഷ്ണ്വാദി മൂവർക്കും കോപതത്ത്വംകൊണ്ട് വ്യാപകത്തേയും, ഗുഹേ ക്ഷേത്രജ്ഞതത്ത്വേന ച കുര്യാത് = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ക്ഷേത്രജ്ഞതത്ത്വംകൊണ്ട് വ്യാപകത്തേയും ചെയ്വൂ.

തസ്മിൻ വ്യാസസമാസാത്മകൈർനിജൈഃ പഞ്ചതത്ത്വകൈർമന്ത്രീ
പരികല്പ്യ ലിംഗദേഹം വ്യാപ്യ കരോതു സ്വമന്ത്രമഹിതമപി. 59

മന്ത്രീ = വ്യഷ്ട്യാവാഹനയുടേയും സമഷ്ട്യാവാഹനയുടേയും മന്ത്രങ്ങളേ ഉപദേശക്രമേണ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, തസ്മിൻ = സ്ഥൂലാത്മകമായിരിക്കുന്ന തത്ത്വാവാഹന ചെയ്തിരിക്കുന്ന ബിംബത്തുങ്കൽ, വ്യാസസമാസാത്മകൈഃ നിജൈഃ പഞ്ചതത്ത്വകൈഃ ലിംഗദേഹം പ

രികല്പ്യ = വ്യഷ്ടിസ്വരൂപമായിട്ടും സമഷ്ടിസ്വരൂപമായിട്ടും ഇരിക്കുന്ന തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് സൂക്ഷ്മശരീരമായിട്ട് ആവാഹനകളേ ച്ചെയ്ത്, വ്യാപ്യ സ്വമന്ത്രമഹിതമപി കരോതു = വ്യാപകമന്ത്രംകൊണ്ട് വ്യാപകവും മൂലാക്ഷരന്യാസങ്ങളും ചെയ്ത് വെവ്വേറേ പൂജിച്ച് അർഘ്യപു ഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്വൂ.

താരോപചാരസഹിതേന നിജേന മൂലേ-
നാവാഹ്യ തത്ര പരിദർശ്യ തദീയമുദ്രാഃ
വ്യാപ്യാമുനാ ന്യസതു മൂലഷഡധ്വകാദ്യം
സമ്പൂജയേച്ച കഥയാമി ഷഡധ്വനോഽഥ. 60

തത്ര താരോപചാരസഹിതേന നിജേന മൂലേന ആവാഹ്യ = ആ ബിംബത്തുങ്കൽ പ്രണവത്രയോപചാരങ്ങളോട്ടുകൂടിയ തന്റെ മൂലംകൊ ണ്ട് ആവാഹിച്ച്, തദീയമുദ്രാഃ പരിദർശ്യ = ആവാഹനാദി മുദ്രകളേയും കാട്ടി, അമുനാ വ്യാപ്യ = മൂലംകൊണ്ട് വ്യാപകത്രയത്തേച്ചെയ്ത്, മൂലഷ ഡധ്വകാദ്യം ന്യസതു സംപൂജയേത് ച = തന്റെ തന്റെ മൂലമന്ത്രയോ ഗ്യമായിരിക്കുന്ന ഷഡധ്വന്യാസാദിയേ ചെയ്ത് അർഘ്യാദ്യുപഹാരങ്ങ ളേക്കൊടുത്ത് സപരിവാരമായി പൂജിച്ച നിവേദിച്ച പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്വൂ. അഥ ഷഡധ്വനഃ കഥയാമി = അനന്തരം ഞാൻ ഷഡധ്വന്യാ സത്തേ പറയുന്നു. ഇങ്ങനെ ധ്യാനാധിവാസക്രിയ.

ആർത്ഥാഃ കലാതത്ത്വജഗത്സ്വരൂപാഃ
ശാബ്ദാസ്ത്രയോ വർണപദാണുരൂപാഃ
ഏതേ ഷഡധ്വാന ഇഹാഖിലേഷ്വ-
ഥൈകൈഃ സ്മൃതാസ്തത്ത്വകലാക്രമാത്തേ. 61

കലാതത്ത്വജഗത്സ്വരൂപാഃ = കലകളും തത്ത്വങ്ങളും ഭുവനങ്ങളും ഈ മൂന്നും, ആർത്ഥഃ = അർത്ഥപ്രധാനങ്ങൾ, വർണപദാണു രൂപാഃ ത്ര യഃ ശബ്ദാഃ = വർണങ്ങളും പദങ്ങളും മന്ത്രവും ഈ മൂന്നും ശബ്ദപ്രധാന ങ്ങൾ, ഏതേ അഖിലേഷു ഷഡധ്വാനഃ സ്മൃതാഃ = ഇവയാറും സകലദേ വന്മാരിലും ഷഡധ്വാക്കളായി പറയപ്പെട്ടു. അഥ ഏകൈഃ തേ തത്ത്വക ലാക്രമാത് സ്മൃതാഃ = ചില ആചാര്യന്മാരാൽ ആ ഷഡധ്വാക്കൾ തത്ത്വം കലാ ഇങ്ങനെ ക്രമമായിട്ടും പറയപ്പെട്ടു.

ഹൌമാദീശേഷതത്ത്വപ്രഥമകഥിതബീജൈഃ ക്രമാച്ഛാന്ത്യതീതാം
ശാന്തിം വിദ്യാം പ്രതിഷ്ഠാം ന്യസതു ച സകലാദ്യാത്മനേ ഹ്നി
വൃത്തിം

കാദിസ്ഥാനേ കലാദ്ധ്വായമഖിലവിബുധേഷ്വ ക്രമാത് പഞ്ചകം ത-ന്നാദാത്മാദ്യൈർനതേഃ പ്രാങ്നരകജിതി യുതം വാസുദേവാദിഭിശ്ച. 62

അഖിലവിബുധേഷു = സകലദേവന്മാരിലും, ഹൌമാദീശേഷു തത്ത്വപ്രഥമകഥിതബീജൈഃ = ഹൌം ഹൈ്യം ഹ്രൂം ഹ്വീം ഹ്ലാം ഇങ്ങനെ ശിവന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളിൽ പറഞ്ഞ ബീജങ്ങളോട്ടുകൂടീട്ട്, ശാന്ത്യതീതാം ശാന്തിം വിദ്യാം പ്രതിഷ്ഠാം നിവൃത്തിം സകലാദ്യാത്മനേ ഹൃത് = ശാന്ത്യതീതകലാത്മനേ നമഃ, ശാന്തികലാത്മനേ നമഃ, വിദ്യാകലാത്മനേ നമഃ, പ്രതിഷ്ഠാകലാത്മനേ നമഃ, നിവൃത്തികലാത്മനേ നമഃ ഈ അഞ്ചിനേയും കാദിസ്ഥാനേ ന്യസതു = ശിരോവദനഹൃദയഗുഹ്യപാദാഗ്രങ്ങളിൽ ന്യസിപ്പൂ. അയം കലാദ്ധ്വാ = ഇതു കലാദ്ധ്വാവ്, നരകജിതി തത് പഞ്ചകം നതേഃ പ്രാക് നാദാത്മാദ്യൈഃ വാസുദേവാദിഭിഃ ച യുതം = വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഈ അഞ്ചിനേയും നാദാത്മാദികളോടും വാസുദേവാദികളോടുംകൂടി ന്യസിക്കണം. ഹൌം ശാന്ത്യതീതകലാത്മനേ നാദാത്മനേ വാസുദേവായ നമഃ ഹൈ്യം ശാന്തികലാത്മനേ ബിന്ദ്വാത്മനേ സങ്കർഷണായനമഃ ഹ്രൂം വിദ്യാകലാത്മനേ മകാരാത്മനേ പ്രദ്യുമ്നായ നമഃ ഹ്വീം പ്രതിഷ്ഠാകലാത്മനേ ഉകാരാത്മനേ/നിരുദ്ധായ നമഃ ഹ്ലാം നിവൃത്തികലാത്മനേ അകാരാത്മനേ നാരായണായ നമഃ, ഈ അഞ്ചിനും നമഃ പരായ എന്നു കൂട്ടീട്ടും പക്ഷമുണ്ട്.

തത്ത്വാനാം രസകൃത്യാ ശരകൃത്യാ വാ/ത്ര തത്ത്വാദ്ധ്വാ
വർണ്ണാദ്ധ്വാ ച സമിഷ്ടഃ പഞ്ചാശദ്വർണവിന്യാസഃ. 63

തത്ത്വാനാം രസകൃത്യാ ശരകൃത്യാ വാ അത്ര തത്ത്വാദ്ധ്വാ = ഇവിടെ ശിവങ്കൽ മുപ്പത്തിയാറു തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ശേഷമെല്ലാവർക്കും പഞ്ചവിംശതിതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടുമുള്ള തത്ത്വന്യാസം തന്നെ തത്ത്വാദ്ധ്വാവ് ആകുന്നത്. പഞ്ചാശദ്വർണ്ണവിന്യാസഃ വർണാദ്ധ്വാ ച സമിഷ്ടഃ = മൂലപുടിതമായ ലിപിന്യാസംതന്നെ വർണാദ്ധ്വാവ് ആകുന്നത്.

ഗാം ഗീം ഗൂം ഗണരാജി വഹ്നിഭുവി വാം വീം വൂം പ്രഭാവല്ലഭേ
ഘ്ലാം ഘ്ലീം ഘ്ലൂം മിതി വർണ്ണകൈർമ്മപരജൈരീശേ/ഖിലേവാ/ഥതൈഃ
വ്യാപ്ത്യാന്യസതു ഭൂർവഃ സ്വരിതി മന്ത്രാനത്ര ലോകാത്മനേ
ഹൃദ്യുക്താംശ്ചരണാന്തരാധിവദനേഷ്വദ്ധ്വൈഷ ലോകാത്മകഃ. 64

ഗണരാജി ഗാം ഗീം ഗൂം = ഗണപതിയിങ്കൽ ഗാം ഗീം ഗൂം എ

ന്നും വഹ്നിഭവി വാം വീം വൂം = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വാം വീം വൂം എന്നും, പ്രഭാവല്ലഭേ ഘ്ലാം ഘ്ലീം ഘ്ലൂം = (ശാസ്താവിൽ ഘ്ലാം ഘ്ലീം ഘ്ലൂം) എന്നും, ഈശേ മപരജൈഃ വർണകൈഃ = ശിവങ്കൽ അം ഉം മം എന്നും ഉള്ള പ്രണവാക്ഷരങ്ങളും, അഖിലേ തൈഃ ഏവ വാ = എല്ലാവരിലും പ്രണവാക്ഷരങ്ങളായിട്ടുമാം. ഈ ബീജങ്ങളോടു കൂട്ടീട്ട് 'ലോകാത്മനേ ഹൃദ്യുക്താൻ ഭൂർഭുവഃ സ്വഃ' ഇതി മന്ത്രാൻ = അം ഭൂർലോകാത്മനേ നമഃ, ഉം ഭുവർലോകാത്മനേ നമഃ, മം സ്വർല്ലോകാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ മൂന്നു = മന്ത്രങ്ങളേ, ചരണാന്തരാധിവദനേഷു വ്യാപ്ത്യാ ന്യസ്യേത് = കാലുമ്മേലും കട്യാദികർണ്ണാന്തവും മുഖത്തുങ്കലും വ്യാപകമായിട്ട് ന്യസിപ്പൂ. ഗണപതിക്ക് ഗാം ഭൂർലോകാത്മനേ ഇത്യാദി. സുബ്രഹ്മണ്യന്നു വാം ഭൂർലോകാത്മനേ ഇത്യാദി. ശാസ്താവിങ്കൽ ഘ്ലാം ഭൂർലോകാത്മനേ ഇത്യാദിയുമാം. ഏഷ ലോകാത്മകഃ അദ്ധ്വാ = ഇതു ഭുവാനദ്ധ്വാവ്. ഇതു കഴിഞ്ഞാൽ വർണ്ണാദ്ധ്വാവിനേ പറഞ്ഞപോലെയും ന്യസിക്കണം.

ന്യസ്യേത് കടിദ്വ്യൂരുസജാനുജംഘാ-
ഗുല്ഫാംഗുലീപാദതലേഷ്വവിഭ്യാം
തഥാ സുനിഭ്യാം ച മഹാരസാഭ്യാം
തലാനി പാതാളമപി ക്രമേണ. 65

കടിദ്വ്യൂരുസജാനുജംഘാഗുല്ഫാംഗുലീപാദതലേഷു = കടിദ്വയപാർശ്വത്തുങ്കലും തുട രണ്ടിലും മുട്ടു രണ്ടിലും ജംഘ രണ്ടിലും കാൽച്ചുവട്ടു രണ്ടിലും വിരലുകൾ രണ്ടിലും ഉള്ളംകാലു രണ്ടിലും കൂടെ ഏഴു സ്ഥാനങ്ങളിൽ, അവിഭ്യാം സുനിഭ്യാം മഹാരസാഭ്യാം തലാനി പാതാളം അപി ക്രമേണ ന്യസ്യേത് = അതലായ നമഃ, വിതലായ നമഃ സുതലായ നമഃ നിതലായ നമഃ മഹാതലായ നമഃ രസാതലായ നമഃ പാതാളായ നമഃ ഇങ്ങനെ ഏഴിനേയും ക്രമേണ ന്യസിപ്പൂ.

ഭൂരാദിസത്യചരമാനപി സപ്തലോകാ-
നാധാരനാഭിഹൃദയേഷു ഗളാസ്യയോശ്ച
മദ്ധ്യേഭ്രൂമൂർദ്ധനി ച വിന്യസതു ദ്വിസപ്ത-
ലോകാദ്ധ്വകോऽയമജിതേ ക്വചിദന്യതശ്ച. 66

ആധാരനാഭിഹൃദയേഷു ഗളാസ്യയോഃ ച മദ്ധ്യേഭ്രൂമൂർദ്ധനി ച = മൂലാധാരത്തുങ്കലും നാഭിയിങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും കഴുത്തുങ്കലും മുഖത്തുങ്കലും ഭ്രൂമദ്ധ്യത്തുങ്കലും തലയിലും ഈ ഏഴു സ്ഥാനങ്ങളിൽ, ഭൂരാദിസത്യചരമാൻ സപ്തലോകാൻ അപി വിന്യസതു = ഭൂർല്ലോകാത്മനേ നമഃ ഭുവർല്ലോകാത്മനേ നമഃ സ്വർല്ലോകാത്മനേ നമഃ മഹർല്ലോകാത്മനേ

നമഃ ജനലോകാത്മനേ നമഃ തപോലോകാത്മനേ നമഃ സത്യലോകാത്മനേ നമഃ ഈ ഏഴ ലോകങ്ങളേയും ന്യസിപ്പൂ. അജിതേ അന്യതഃ ക്വചിത് ച അയം ദ്വിസപ്തലോകാദ്ധ്വകഃ = വിഷ്ണുവിങ്കലും ദുർഗയിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഈ ചതുർദശഭുവനങ്ങളേ ന്യസിക്കേണം.

തുരീയപൂർവ്വാണി ഹരാവുമേശേ
വ്യോമാണ്ഡജാതാനി നിസുംഭഹന്ത്ര്യാം
ജാതാദിജാതാനി പദാദ്ധ്വനി സ്യുഃ
പദാനി ശേഷേഷു ജിനാർണജാനി. 67

ഹരൌ തുരീയപൂർവാണി = വിഷ്ണുവിങ്കൽ തുരീയപദാത്മനേ ഇത്യാദി നാലും, ഉമേശേ വ്യോമാണ്ഡജാതാനി = ശിവങ്കൽ മഹാവ്യോമവ്യാപിയുടെ പദങ്ങളും, നിസുഭഹന്ത്ര്യാം ജാതാദി ജാതാനി = ദുർഗയിങ്കൽ ജാതവേദസേ ഇത്യാദിയുടെ പദങ്ങളും, ശേഷേഷു ജിനാർണജാനി പദാനി = ശേഷം ശങ്കരനാരായണാദികളിൽ തന്റെ ഗായത്രിയുടെ പദങ്ങളും, പദാദ്ധ്വനി സ്യുഃ = പദാദ്ധ്വാവിങ്കൽ ഭവിക്കും.

പാദാജ്ജീവപരാത്മശക്തിമപരം കട്യാ ഹൃദഃ കണ്ഠതോ
ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്തിഭിഃ സഹ തുരീയേണാപി യുക്തം ക്രമാത്
ന്യസ്യേദ്വ്യാപ്യ പദാത്മനേഽർണമനിരുദ്ധാദ്യൈശ്ചതുർത്ഥീനമോ-
നിഷ്ഠൈശ്ചേതി ലയേ തുരീയമനുപൂർവശ്ചോദയേഽയം ക്രമഃ. 68

ജീവപരാത്മശക്തിമപരം = ഓം ഹ്രീം ഹംസഃ സോഽഹം സ്വാഹാ എന്ന് ആത്മാഷ്ടാക്ഷരമന്ത്രം. ഇതിന്റെ ഈരണ്ട് അക്ഷരങ്ങളോടുകൂടി ഇരിക്കുമാറ്, ജാഗ്രത് സ്വപ്നസുഷുപ്തിഭിഃ തുരീയേണ അപി യുക്തം = ജാഗ്രത് എന്നും സ്വപ്ന എന്നും സുഷുപ്തി എന്നും തുരീയ എന്നുകൂട്ടി, പദാത്മനേ അർണ്ണം = പിന്നെ ഈ നാലിനും പദാത്മനേ എന്നുംകൂട്ടി, ചതുർത്ഥീനമോനിഷ്ഠൈഃ അനിരുദ്ധാദ്യൈഃ ച = അനിരുദ്ധായ, പ്രദ്യുമ്നായ, സങ്കർഷണായ, വാസുദേവായ ഈ നാലും നമോഽന്തമായി കൂട്ടൂ. ഓം ഹ്രീം ജാഗ്രത് പദാത്മനേഽനിരുദ്ധായ നമഃ, ഹംസഃ സ്വപ്നപദാത്മനേ പ്രദ്യുമ്നായ നമഃ, സോഹം സുഷുപ്തിപദാത്മനേ സങ്കർഷണായ നമഃ, സ്വാഹാ തുരീയപദാത്മനേ വാസുദേവായ നമഃ ഈ നാലു മന്ത്രങ്ങളേ = പാദാത് കട്യാഃ ഹൃദഃ കണ്ഠതഃ വ്യാപ്യ ന്യസ്യേത് = കാൽചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി അരയിങ്കലോളവും അരയിൽ തുടങ്ങി ഹൃദയത്തോളവും ഹൃദയത്തിൽ തുടങ്ങി കണ്ഠത്തോളവും കഴുത്തിൽ തുടങ്ങി മേല്പോട്ടും വ്യാപകമായി ന്യസിപ്പൂ. ഇതി ലയേ = ഇപ്രകാരം സംഹാരത്തുങ്കലും, തുരീയമനുപൂർവഃ ഉദയേ ച = സ്വാഹാ തുരീയ പദാത്മനേ വാസുദേവായ നമഃ എന്ന

തുടങ്ങി കീഴ്പോട്ടു സൃഷ്ടിയിങ്കലും ന്യസിപ്പൂ. അയം ക്രമഃ = ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കൽ ക്രമം ഭവിക്കും.

കേ പ്രാച്യാദിദിശാസു ഫാലചിബുദൃക്ശ്രുന്നഃകപോലാസ്യകേ
കാസ്യാത്മാന്ധുപദദ്വയേഷു കരപത്സന്ധ്യഗ്രശാഖാസു ച
വാമേ കശ്രുവണാംസപാർശ്വകടിഷു വ്യുൽക്രാമതോ/ന്യത്ര ദോഃ-
പത്സൂർവോർനസി കേ ച ദോര്യുജി പദൈർവ്യോമാണജൈർവി
ന്യസേത്. 69

കേ പ്രാച്യാദിദിശാസു = ശിരസ്സങ്കലും ശിരസ്സിന്റെ മുമ്പിൽ തുടങ്ങി നാലുദിക്കുകളിലും ഫാലം = നെറ്റി, ചിബു = താടി, ദൃക് = കണ്ണു രണ്ടിലും, ശ്രുത് = ശ്രുവണം രണ്ടിലും, നഃ = നാസിക രണ്ടിലും, കപോലം = കവിൾത്തടം രണ്ടിലും, ആസ്യകേ = വായുങ്കലും ഇങ്ങനെ പതിനാറും, കാസ്യാത്മാന്ധുപദദ്വയേഷു = ശിരസ്സിലും മുഖമദ്ധ്യത്തിലും ഹൃദയത്തിലും, അന്ധു = ലിംഗദേശത്തും, പാദാഗ്രങ്ങളിലും കരപത്സന്ധ്യഗ്രശാഖാസു ച = കൈകൾ രണ്ടിന്റേയും കാലുകൾ രണ്ടിന്റേയും മടക്കുകൾ അഞ്ചിലും വിരലുകൾ അഞ്ചിലും കൂടി നാല്പതു സ്ഥാനങ്ങൾ. വാമേ കശ്രുവണാംസപാർശ്വകടിഷു = പിന്നെ ഇടത്തുഭാഗത്ത് ശിരസ്സിലും ചെവിയിലും തോളിലും പാർശ്വഭാഗത്തും കടിപ്രദേശത്തും, അന്യത്ര വ്യുൽക്രാമതഃ = വലത്തുഭാഗത്ത് മേല്പോട്ടായിട്ടും കടിപ്രദേശത്തും പാർശ്വത്തുങ്കലും തോളിലും ചെവിയിലും ശിരസ്സിലും ഇങ്ങനെ എടത്തും വലത്തും അയ്യഞ്ച്, ദോഃപത്സു = പിന്നെ വലത്തുകൈയിന്മേലും ഇടത്തുകൈയിന്മേലും വലത്തുകാലിന്മേലും ഇടത്തുകാലിന്മേലും, ഊർവോഃ = തുടകളിൽ രണ്ടിലും, നസി കേ ച = നാസികയിലും ശിരസ്സിലും, ദോര്യുജി = കൈയിന്റെ തലത്തിൽ രണ്ടിലും, ഇങ്ങനെ ഒടുക്കത്തേ പത്തും, വ്യോമാണജൈഃ പദൈഃ വിന്യസേത് = ഇങ്ങനെ ശിവങ്കൽ വ്യോമവ്യാപിമന്ത്രത്തിന്റെ പദങ്ങളേക്കൊണ്ട് എൺപത്തിയൊന്നു സ്ഥാനങ്ങളിൽ ന്യസിപ്പൂ.

മൂർദ്ധാളികാക്ഷിയുഗകർണ്ണയുഗോഷ്ഠജിഹ്വാ-
കണ്ഠേഷു കക്ഷഹൃദി കുക്ഷികടീതടേ ച
ആദ്യാപദാനി സശിവോരുസജാനുജംഘാ-
പാദേഷു വിന്യസതു മന്ത്രിതമഃ ക്രമേണ. 70

മന്ത്രിതമഃ = ആചാര്യവരൻ, ആദ്യാപദാനി = ജാതവേദസേ നമഃ ഇത്യാദി നമോ/ന്തമായിരിക്കുന്ന ത്രിഷ്ടുപ്പിന്റെ പദങ്ങളുടെ, മൂർദ്ധാളികാക്ഷിയുഗകർണയുഗോഷ്ഠജിഹ്വാകണ്ഠേഷു = ശിരസ്സങ്കലും നെറ്റിയിങ്കലും കണ്ണുരണ്ടിലും ചെവി രണ്ടിലും അധരത്തുങ്കലും ജിഹ്വയിലും കഴുത്തുങ്ക

ല്യം, കക്ഷഹൃദി = കക്ഷത്തുങ്കല്യം ഹൃദയത്തുങ്കല്യം, കുക്ഷികടീതടേ ച = വയറ്റിലും കടിപ്രദേശത്തും, സശിവോരുസജാനുജംഘാപാദേഷു = ലിംഗസ്ഥാനത്തും തുടകളിലും മുട്ടുകളിലും ജംഘകളിലും പാദാഗ്രങ്ങളിലും ഇങ്ങനെ പദങ്ങൾ പതിനെട്ടിനേയും നമോന്തമായിട്ട്, വിന്യസതു = പതിനെട്ടു സ്ഥാനങ്ങളിൽ ന്യസിപ്പൂ. കക്ഷാദിസ്ഥാനങ്ങൾ ഒന്നായിട്ട് ആകയാൽ രണ്ടു കൈയുംകൂട്ടി ന്യസിപ്പൂ.

കേ ഫാലദേശ മുഖകണ്ഠനാഭാ-
വൂരുദ്വയേ ജാനുപദദ്വയേ ച
ന്യസ്യേത് പദാന്യഷ്ട യഥാ ക്രമേണ
തത്തജ്ജിനാർണ്ണാണ്ണസമുദ്ഭവാനി. 71

കേ = ശിരസ്സിലും, ഫാലദേശേ = നെറ്റിമേലും, മുഖകണ്ഠനാഭൌ = മുഖത്തുങ്കല്യം കഴുത്തിലും നാഭിയിങ്കല്യം, ഊരുദ്വയേ = തുടകളിലും, ജാനു പദദ്വയേ ച = മുട്ടുകളിലും കാൽച്ചുവട്ടിലും ഈ എട്ടു സ്ഥാനങ്ങളിൽ, തത്തജ്ജിനാർണാണ്ണസമുദ്ഭവാനി അഷ്ടപദാനി യഥാ ക്രമേണ ന്യസ്യേത് = അവരവരുടെ ഗായത്രിയുടെ എട്ടു പദങ്ങളേ ക്രമേണ ന്യസിപ്പൂ.

കാളികപുഷ്കരകർണ്ണേഷ്വാസ്യഗളാംസാത്മനാഭിഗുഹ്യേഷു
ജാനുദ്വയാംഘ്രിപൃഷ്ഠേ കകുദി ഗണാനാം പദൈർന്യസേദ്
ഗണപേ. 72

കാളികപുഷ്കരകർണ്ണേഷു = ശിരസ്സിലും നെറ്റിയിങ്കല്യം തുമ്പിക്കൈയുമ്മേല്യം വലത്തേച്ചെവിയിലും ഇടത്തേച്ചെവിയിലും, ആസ്യഗളാംസാത്മനാഭിഗുഹ്യേഷു = മുഖത്തിലും കണ്ഠത്തിലും വലത്തേ തോളിലും എടത്തേത്തോളിലും ഹൃദയത്തുങ്കല്യം നാഭിയിങ്കല്യം ഗുഹ്യത്തുങ്കല്യം, ജാനുദ്വയാംഘ്രിപൃഷ്ഠേ = മുട്ടുകളിലൊന്നായിട്ടും കാൽച്ചുവട്ടിൽ രണ്ടിലും പൃഷ്ഠത്തിലും കകുദി = കഴുത്തിന്റെ പിറകിലും ഇങ്ങനെ പതിനേഴുസ്ഥാനങ്ങളിൽ; ഗണാനാം പദൈഃ = ഗണാനാം നമഃ ത്വാ നമഃ ഇത്യാദി പതിനേഴുപദങ്ങളേക്കൊണ്ട്, ഗണപേ ന്യസേത് വാ = ഗണപതിയിങ്കൽ ന്യസിക്കില്യമാം.

ഇങ്ങനെ പദ ധ്വാവിനേ പറഞ്ഞിട്ട് മന്ത്രാദ്ധ്വാവിനേ പറയുന്നു.

മന്ത്രാദ്ധ്വാ പൌരുഷൈസ്സ്യാന്മുരജിതി ഗിരിശേ പഞ്ചഭിർബ്ബ്രഹ്മഭിസ്സ്യൈ-
ശ്ശാർങ്ഗീശേ ജാതപൂർവൈർമഹിഷജിതി തമർവന്തമാദ്യൈഃ കുമാരേ
ഭൂതേശേ യാത ഇത്യാദിഭിരഥ ഗണരാജേ ഗണാനാം പുരോഗൈർ-
ഗായത്ര്യാ മൂർത്തിമന്ത്രൈരപി പുരമുരജിത് പൂർവ്വകേഷു സ്വകീയൈഃ. 73

മുരജിതി പൌരുഷൈഃ = വിഷ്ണുവിങ്കിൽ പുരുഷസൂക്തങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഗിരിശേ പഞ്ചഭിഃ = ശിവങ്കിൽ പഞ്ചബ്രഹ്മങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ശാർങ്ഗീശേ തൈഃ = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ പഞ്ചബ്രഹ്മങ്ങളേക്കൊണ്ടും, മഹിഷജിതി ജാതപൂർവൈഃ = ദുർഗ്ഗയിൽ 'ജാതവേദസേ' ഇത്യാദിപഞ്ചദുർഗകൊണ്ടും, കുമാരേതമർവന്തമാദ്യൈഃ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ തമവന്തന്നസാനസിമിതാദി അഞ്ചു ഋക്കുകകളേക്കൊണ്ടും, ഭൂതേശേ യാത ഇത്യാദിഭിഃ = ശാസ്താവിങ്കിൽ 'യാ ത ഊതിരവമായാപരമാ' ഇത്യാദി അഞ്ചുകൊണ്ടും ഗണരാജേ ഗണാനാം പുരോഗൈഃ – ഗണപതിയിങ്കൽ 'ഗണാനാന്ത്വാ ഗണപതിം ഹവാമഹേ' ഇത്യാദി അഞ്ച് ഋക്കുകൊണ്ടും, പുരമുരജിത് പൂർവകേഷു ഗായത്ര്യാ സ്വകീയൈഃ മൂർത്തിമന്ത്രൈഃ അപി = ശങ്കരനാരായണാദികളിൽ തന്റെ തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടും മൂർത്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, മന്ത്രാദ്ധ്യാസ്യാത് = മന്ത്രന്യാസം ഭവിക്കും.

വാമാംഗാദ്യം കരചരണജാനൂരുയുഗ്മേഷു നാഭൌ
ഹൃൽകണ്ഠാംസദ്വിതയവദനാക്ഷ്യുത്തമാംഗേഷു മന്ത്രീ
പുംസൂക്തോത്ഥൈർന്യസതു മനുഭിഃ സംഹൃതൌ ശീർഷപൂർവം
സൃഷ്ടൌ നാഭിപ്രഭൃതിഹൃദയാന്തം സ്ഥിതൌ ച ക്രമേണ. 74

മന്ത്രീ പുംസൂക്തോത്ഥൈഃ മനുഭിഃ = ആചാര്യൻ പുരുഷസൂക്തഭവങ്ങളായ പതിനാറ് ഋക്കുകളേക്കൊണ്ടും, സംഹൃതൌ = സംഹാരമായി ന്യസിക്കുമ്പോൾ, വാമാംഗാദ്യം = എടത്തുവശം മുമ്പായിട്ട്, കരചരണജാനൂരുയുഗ്മേഷു = കൈകൾ രണ്ടിലും പാദാഗ്രങ്ങൾ രണ്ടിലും മുട്ടുരണ്ടിലും തുടകൾ രണ്ടിലും, നാഭൌ = നാഭിയിങ്കലും, ഹൃത്കണ്ഠാംസദ്വിതയവദനാക്ഷ്യുത്തമാംഗേഷു = ഹൃദയത്തുങ്കലും കഴുത്തിലും തോളുരണ്ടിലും മുഖത്തുങ്കലും കണ്ണുകൾ ഒന്നായിട്ടും ശിരസ്സിലും, ന്യസതു = ഈ പതിനാറുസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഓരോ ഋക്കുകളേ ന്യസിപ്പൂ. ശീർഷപൂർവം സൃഷ്ടൌ = പിന്നെ ശിരസ്സിൽ തുടങ്ങി ഇടത്തേക്കൈയിൽ അവസാനമായി കീഴ്പോട്ടു സൃഷ്ടിയായിട്ടും; നാഭിപ്രഭൃതിഹൃദയാന്തം സ്ഥിതൌ ച ന്യസതു = സ്ഥിതിയിൽ നാഭി തുടങ്ങി കീഴ്പോട്ട് ഒമ്പതിനേ ന്യസിച്ച് ശിരസ്സിൽ തുടങ്ങി ഹൃദയത്തോളം ഏഴിനേയും ന്യസിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കൽ മൂന്നുപ്രകാരം മന്ത്രന്യാസം.

ന്യസ്യേന്നിജാൻ വൈദികപഞ്ചമന്ത്രാൻ
കാസ്യാത്മഗുഹ്യാംഘ്രിയുഗേഷ്വശേഷേ
കേന്ദ്രാർക്കിസോമാപ്യമുഖേഷ്വപീശാ–
നാദീഞ്ഛിവേ/ംഗുഷ്ഠമുഖാംഗുലീഭിഃ. 75

അശേഷേ = ശിവാദി ആറു ദേവന്മാരിലും കാസ്യാത്മഗുഹ്യാംഘ്രി യുഗേഷു = ശിരസ്സിലും മുഖത്തുങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും ഗുഹ്യത്തുങ്കലും പാദാഗ്രങ്ങളിലും, നിജാൻ വൈദികപഞ്ചമന്ത്രാൻ ന്യസ്യേത് = തനിക്കു തനിക്ക് ഇവിടെ പറഞ്ഞ വേദമന്ത്രങ്ങളേ അഞ്ചിനേയും ന്യസിപ്പൂ. ശിവേകേന്ദ്രാർക്കിസോമാപ്യമുഖേഷു = ശിവങ്കൽ മുകളിലും കിഴക്കും തെക്കും വടക്കും പടിഞ്ഞാറുമുള്ള മുഖങ്ങളിൽ, അംഗുഷ്ഠമുഖാംഗുലീഭിഃ = അംഗുഷ്ഠാദികളായ അഞ്ചുവിരലുകളേക്കൊണ്ട്, ഈശാനാദീൻ = ഈശാനാദിപഞ്ചബ്രഹ്മങ്ങളേയും, തദംഗങ്ങളേയും ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകളേയും കൂടെ ന്യസിപ്പൂ.

ദിക്ഷുപ്രാഗ്യാമ്യവാരീഡ്വസുപനിജഭവാമൈന്ദ്രവാരാർക്കിരാജ്ഞാം
ഹൃദ്ഗ്രീവാംസദ്വയീനാഭ്യുദരചരമവക്ഷസ്സു ഗുഹ്യാണ്ഡയോശ്ച
ഊർവ്വോർജാന്വോസ്സജംഘാസ്ഫിഗുഭയകടിപാർശ്വേഷു പദ്ദോ-സ്ഥലേഷു
ഘ്രാണേ കംബാഹ്വയുഗ്മേ ന്യസതു ച മനുവിത്തത്കലാഃ സ്വാംഗുലിഭിഃ. 76

മനുവിത് = അഷ്ടത്രിംശത്കലകളേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, സ്വാംഗുലീഭിഃ = അംഗുഷ്ഠാദി അതതിന്റെ വിരലുകളേക്കൊണ്ട്, പ്രാഗ്യാമ്യവാരീഡ്വസുപനിജഭവാം ദിക്ഷു = ശിരസ്സിന്റെ കിഴക്കും തെക്കും പടിഞ്ഞാറും വടക്കും മുകളിലും ഈ അഞ്ചുദിക്കുകളിൽ ഈശാനകലകളേ അഞ്ചിനേയും, ഐന്ദ്രവാരാർക്കിരാജ്ഞാം ദിക്ഷു = പിന്നെയും ശിരസ്സിന്റെ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തെക്കും വടക്കും ഈ നാലുദിക്കുകളിൽ തൽപുരുഷകലകളേ നാലിനേയും, ഹൃദ്ഗ്രീവാംസദ്വയിനാഭ്യുദരചരമവക്ഷസ്സു = ഹൃദയത്തിലും കണ്ഠത്തിലും വലത്തും ഇടത്തും രണ്ടുതോളുകളിലും നാഭിയിങ്കലും വയറ്റിലും പൃഷ്ഠഭാഗത്തും മാറത്തും ഇങ്ങനെ എട്ടുസ്ഥാനത്ത് അഘോരകലകളേ എട്ടിനേയും, ഗുഹ്യാണ്ഡയോഃ = ലിംഗത്തുങ്കലും വൃഷ്ണത്തുങ്കലും, ഊർവോ ജാന്വോഃ = തുടകൾ രണ്ടിലും മുട്ടു രണ്ടിലും, സജംഘാസ്ഫിഗുഭയകടിപാർശ്വേഷു = ജംഘകൾ രണ്ടിലും, സ്ഫിക് = ആസനം രണ്ടിലും, അരയിൽ ഒരുമിച്ചും, പാർശ്വഭാഗം = വലത്തും ഇടത്തും ഇങ്ങനെ പതിമ്മൂന്നു സ്ഥാനങ്ങളിൽ വാമദേവകലകളേ പതിമ്മൂന്നിനേയും, പദ്ദോസ്ഥലേഷു = ഉള്ളം കാലുരണ്ടിലും കരതലം രണ്ടിലും, ഘ്രാണേ = നാസികയിങ്കലും, കംബാഹ്വയുഗ്മേ = ശിരസ്സിങ്കലും കൈകൾ രണ്ടിലും ഇങ്ങനെ എട്ടു സ്ഥാനങ്ങളിൽ സദ്യോജാതകലകളേയും, തത്കലാഃ ന്യസതു = ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടാം പടലത്തിൽ പറയുന്നതുപോലെ കലകളേ മുപ്പത്തിയെട്ടിനേയും ന്യസിപ്പൂ.

ന്യസ്യേത്തത്തജ്ജിനാർണസ്യ ത്രീൻ പാദാന്മന്ത്രവിത് ക്രമാത്
മൂലാധാരേ ച ഹൃദയേ ഭ്രൂമദ്ധ്യേ വാ/ഥ മൂർധ്നി വാ. 77

മന്ത്രവിത് = മന്ത്രജ്ഞനായ ഗുരു, മൂലാധാരേ ഹൃദയേ ഭ്രൂമദ്ധ്യേ = മൂലാധാരത്തുങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും ഭ്രൂമദ്ധ്യത്തുങ്കലും, തത്തജ്ജിനാർണ സ്യത്രീൻ പാദാൻ ന്യസ്യേത് = അവരവരുടെ ഗായത്രിയുടെ പാദങ്ങളേ മൂന്നിനേയും ന്യസിപ്പൂ. അഥ മൂർധ്നി വാ = എന്നിയേ ഒടുക്കത്തേ പാദം മൂർദ്ധാവിങ്കലായിട്ടുമാം.

ന്യസ്തബ്രഹ്മണി താരഹൃദ്ഭഗവതേർണൈർ വാസുദേവാദികാ-
ന്യസ്യാഃ കാദിഷു മൂർത്തയോ ഹരിഹരേങേന്താ നമോന്താഃ ക്രമാത്
കൃത്വൈകദ്വിചതുര്യുതാൻ ന്യസതു ദന്താൻ വജ്രതുണ്ഡം തഥാ
ഹേരംബം ച മഹാണുബീജപരതോ വിഘ്നേ/പി വാ കേവലാൻ. 78

ഹരിഹരേ ന്യസ്തബ്രഹ്മണി = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ പഞ്ചബ്രഹ്മങ്ങൾ ന്യസിച്ചാൽ, കാദിഷു = ശിരോവദനഹൃദയഗുഹ്യപാദങ്ങളിൽ, താരഹൃദ്ഭഗവതേർണൈഃ വാസുദേവാദികാഃ മൂർത്തയഃ ങേന്താഃ നമോന്താഃ ക്രമാത് ന്യസ്യാഃ = ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ നമഃ ഓം നമോ ഭഗവതേ സങ്കർഷണായനമഃ ഓം നമോ ഭഗവതേപ്രദ്യുമ്നായനമഃ ഓം നമോ ഭഗവതേ/നിരുദ്ധായ നമഃ ഓം നമോ ഭഗവതേ നാരായണായ നമഃ ഈ അഞ്ചു മൂർത്തികളേയും ന്യസിക്കണം. വിഘ്നേ = ഗണപതിയിങ്കൽ ശിരോവദനഹൃദയഗുഹ്യപാദങ്ങളിൽ, മഹാണുബീജപരതഃ = ഓം ശ്രീം ഹ്രീം ക്ലീം ഗ്ലൌം ഗം ഈ ബീജങ്ങളോട്ടുകൂടീട്ട്, ഏകദ്വിചതുര്യുതാൻ ദന്താൻ = ഏകദന്തഗണപതയേ വരവരദ സർവ്വജനം മേ വശമാനായ സ്വാഹാ, ദ്വിദന്ത ഗണപതയേ വരവരദ ഇത്യാദി ചതുർദ്ദന്തഗണപതയേ വരവരദ ഇത്യാദി, വജ്രതുണ്ഡം ഹേരംബം ച = വജ്രതുണ്ഡഗണപതയേ വരവരദ ഇത്യാദി ഹേരംബ ഗണപതയേ വരവരദ ഇത്യാദി അഞ്ചിനും ആദിക്കു ബീജങ്ങളുംകൂടി ന്യസിപ്പൂ. അപി വാ കേവലാൻ = ശ്രീം ഏകദന്തായ നമഃ ഹ്രീം ദ്വിദന്തായ നമഃ ക്ലീം ചതുർദ്ദന്തായ നമഃ ഗ്ലൌം വജ്രതുണ്ഡായ നമഃ ഗം ഹേരംബായ നമഃ ഇങ്ങനെയും ന്യസിക്കാം.

ഷഡ്ദ്വാദശാഹ്വയമനുന്യസനാദ്യമത്ര
സ്വാഖ്യാസ്യമാനയജനക്രമതോ/വഗമ്യം
അന്തേ/ഖിലേഷു നിജമൂലമനൂപദിഷ്ടാം
ന്യാസാൻ സമാചരതു ചേതി ഷഡദ്ധ്വക്ലൃപ്തിഃ. 79

അത്ര ഷഡ്ദ്വാദശാഹ്വയമന്നന്യസനാദ്യം = ഇവിടെ ഷണ്മന്ത്ര ന്യാസം ദ്വാദശമൂർത്തിന്യാസം ഇത്യാദി അവരവർക്ക്, സ്വാഖ്യാസ്യ മാനയജനക്രമതഃ അവഗമ്യം = പൂജാപടലത്തുങ്കൽ പറയുന്നതിനേയും അറിഞ്ഞ് ഇവിടെ ന്യസിക്കണം. അഖിലേഷു അന്തേ = പിന്നെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ഒടുക്കം, നിജമൂലമന്ത്രപദിഷ്ടാൻ ന്യാസാൻ ച സമാചരതു = തന്റെ തന്റെ മൂലമന്ത്രവിധാനമായിട്ടുള്ള അക്ഷരന്യാസത്തേയും ദശ വിധന്യാസത്തേയും അംഗന്യാസത്തേയും ആയുധഭൂഷണങ്ങളുടേയും ന്യാസങ്ങളേച്ചെയ്‌വൂ. ഇതി ഷഡധ്വക്ലൃപ്തിഃ = ഇങ്ങനെ ഷഡദ്ധ്വന്യാസ ത്തിന്റെ പ്രകാരം.

യേന യേന മനുനാ മനുബിംബേ
ദേവദേവയജനം കൃതമത്ര
തേന തേന തദുദക്പരിക്ലൃപ്തേ
മണ്ഡലേ സ്വവിഹിതേ ച യജേത്തം. 80

അത്ര മനുബിംബേ യേന യേന മനുനാ ദേവയജനം കൃതം = ഇവി ടെ ശയ്യാഗതമായ മൂലബിംബത്തുങ്കൽ ഏതേതു മന്ത്രംകൊണ്ട് ഈശ്വര നെ പൂജിക്കപ്പെട്ടു (?) എന്നാൽ, തദുദക്പരിക്ലൃപ്തേ = ശയ്യയുടെ വടക്ക് ഉ ണ്ടാക്കിയ സ്വവിഹിതേ മണ്ഡലേ = തന്റെ തന്റെ മണ്ഡലപത്മത്തുങ്കൽ, തേന തേന തം യജേത് = അതതു മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് ആ മൂലദേവനേ ത്തന്നെ പൂജിക്കണം.

ചക്രാബ്ജേ പ്രയജേദ്വിഷ്ണൗ
ദുർഗായാം ശക്തിദണ്ഡകേ
ഭദ്രകേ/ന്യേഷു സേനാന്യാം
പ്രത്യക് പ്രാഗുക്തഷഡ്ദലേ. 81

വിഷ്ണൗ ചക്രാബ്ജേ പ്രയജേത് = വിഷ്ണുവിങ്കൽ ചക്രാബ്ജപത്മ ത്തുങ്കൽ ചക്രാബ്ജപൂജയെ ചെയ്‌വൂ. ദുർഗായാം ശക്തിദണ്ഡകേ = ദുർഗ യിങ്കൽ ശക്തിദണ്ഡാകുന്ന പത്മത്തുങ്കൽ ദുർഗയേയും, അന്യേഷു ഭദ്രകേ = ശിവാദി നാലു ദേവന്മാർക്കും ഭദ്രകപത്മത്തിങ്കൽ അതതുമൂലംകൊണ്ട് പൂജിപ്പൂ. സേനാന്യാം പ്രത്യക് പ്രാഗുക്തഷഡ്ദലേ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ശയ്യയുടെ പടിഞ്ഞാറു കൌമാരകലശം പൂജിപ്പാനുണ്ടാക്കി ഷഡ്ദലപ ത്മത്തിങ്കൽതന്നെ മണ്ഡലപൂജയേച്ചെയ്‌വൂ.

ചക്രാബ്ജപൂജയേ പറയുന്നു. ആചാര്യൻ ദേഹശുദ്ധിശംഖപൂരണാ ത്മാരാധനകളേയും ഗുരുഗണപതിപൂജയേയും ചെയ്താൽ –

**പദ്മാദർവ്വാക്തനമുദിതക്ലൃപ്ത്യാ സ്വമഭ്യർച്ച്യ പാഠം
ചക്രാംഭോജേ തദനു പരികല്പ്യാത്ര തത് കാലചക്രം
പ്രാഗാദ്യേഷു പ്രധിഷു യജതു പ്രാണപൂർവാണി തത്ത്വാ-
ന്യന്തർബാഹ്യക്രമവിനിമയേനാവനീപശ്ചിമാനി. 82**

ചക്രാംഭോജേ = ചക്രാബ്ജപത്മത്തുങ്കൽ, ഉദിതക്ലൃപ്ത്യാ പദ്മാദ് അർവാക്തനം സ്വം പീഠം സമഭ്യർച്ച്യ = ആധാരശക്ത്യാദി അനന്താവസാനമായുള്ള പീഠമന്ത്രങ്ങൾ പത്തൊമ്പതുകൊണ്ട് ജലഗന്ധാദികൊണ്ടു പീഠത്തേ പൂജിച്ചാൽ, തദനു അത്ര കാലചക്രം പരികല്പ്യ = പിന്നെ അവിടെ 'ഓം കാലചക്രായ നമഃ' എന്ന് ആവാഹിച്ച് പൂജ്ച്ച് കാലപുരുഷരൂപമായി കല്പിച്ച്, പ്രാഗാദ്യേഷു പ്രധിഷു അന്തർബാഹ്യക്രമവിനിമയേന = അരങ്ങളുടെ പുറത്തുള്ള നേമികളിൽ കിഴക്കുതുടങ്ങി അകത്തും പുറത്തും ഇടപകർന്നു വരുമാറ്, പ്രാണപൂർവാണി അവനീപശ്ചിമാനി തത്ത്വാനി യജതു = പ്രാണതത്ത്വം തുടങ്ങി പൃഥിവീതത്ത്വം കഴിവോളമുള്ള ഇരുപത്തിനാലു തത്ത്വങ്ങളേയും നേമികളിൽ ജലഗന്ധപുഷ്പധൂപദീപാന്തമായി പൂജിപ്പൂ.

**മദ്ധ്യേ/രം വിനപുംസകസ്വരഹമാ സൂര്യം സമേതം ക്രമാ-
ന്മേഷാദ്യാത്മയുതം സ്വധാത്രമുഖമൂർത്യുദ്ഭേദിതം വാ യജേത്
ബീജാന്തസ്ഥനമഃ പരായ പദപൂർവ്വത്വം തഥൈവാത്മനേ-
നത്യന്തത്വമശേഷചക്രമനുഷു ജ്ഞേയം ബുധൈസ്തത്ത്വവത്. 83**

മദ്ധ്യേ/രം = പിന്നെ അരങ്ങളുടെ നടുവിൽ, വിനപുംസകസ്വരഹമാ സമേതഃ = ഌ ൡ ഋ ൠ ഈ നാലും കൂടാതെ അകാരാദി പന്ത്രണ്ടിനോടും കൂടിയ ഹകാരം ബീജമായി കൂടിയിരിക്കുന്ന മേഷാദ്യായാത്മയുതം സൂര്യം യജേത് = മേഷാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ വൃഷാത്മനേ സൂര്യാ നമഃ മിഥുനാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ കർക്കടാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ സിംഹാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ കന്യാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ തുലാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ വൃശ്ചികാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ ധനുരാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ, മകരാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ കുംഭാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ മീനാത്മനേ സൂര്യായ നമഃ ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടും പൂജിപ്പൂ. സ്വധാത്രമുഖമൂർത്യുദ്ഭേദിതം വാ യജേത = ഇവിടെ മന്ത്രാന്തത്തുങ്കൽ ധാത്രേ നമഃ ഇത്യാദി ദ്വാദശാദിത്യ മന്ത്രങ്ങളുംകൂട്ടി പൂജിക്കിലുമാം. അപ്പോൾ 'ഹന്നമഃ പരായ മേഷാത്മനേ സൂര്യായ ധാത്രേ നമഃ' ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങൾ വരും. ബുധൈഃ അശേഷചക്രമനുഷു = ആചാര്യന്മാരാൽ ചക്രാബ്ജപൂജാമന്ത്രങ്ങളിൽ ഒക്കെയും, ബീജാന്തസ്ഥ നമഃ പരായപദപൂർവത്വം = അതതു ബീജത്തിന്റെ മുകളിൽ നമഃ പരായ എന്ന മന്ത്രത്തിന്റെ മുമ്പിൽ കൂട്ടണം. തഥൈവ

ആത്മനേ നത്യന്തത്വം ച തത്ത്വവത ജ്ഞേയം = അപ്രകാരം ആത്മനേ നമഃ എന്ന് ഒടുക്കവും തത്ത്വങ്ങളേപ്പോലെ കൂട്ടിക്കൊള്ളണം.

ധാത്രര്യമമിത്രാഖ്യാ വരുണാംശഭഗാ വിവസ്വാദിന്ദ്രയുതാഃ
പൂഷാഹ്വയപർജ്ജന്യൗ ത്വഷ്ടാ വിഷ്ണുശ്ച മൂർത്തയോ/ത്ര രവേഃ. 84

ധാത്രര്യമമിത്രാഖ്യാഃ = ധാത്രേ നമഃ അര്യമ്ണേ നമഃ മിത്രായ നമഃ, വരുണാംശഭഗാഃ = വരുണായ നമഃ അംശവേ നമഃ ഭഗായ നമഃ, വിവസ്വദിന്ദ്രയുതാഃ = വിവസ്വതേ നമഃ ഇന്ദ്രായ നമഃ, പൂഷാഹ്വയപർജന്യൌ = പൂഷ്ണേ നമഃ പർജന്യായ നമഃ, ത്വഷ്ടാ വിഷ്ണുഃ ച = ത്വഷ്ട്രേ നമഃ വിഷ്ണവേ നമഃ, അത്ര രവേഃ മൂർത്തഃ = ഇവിടെ പറഞ്ഞ ദ്വാദശാദിത്യമന്ത്രങ്ങൾ മേഷാദി ക്രമേണ ഭവിക്കും.

പിന്നെ അക്ഷരങ്ങൾ പന്ത്രണ്ടിലും സോമന്റെ പൂജയേപ്പറയുന്നു.

മൂലാദ്യാഗ്രമചാദ്യമന്തമനുവൃത്ത്യാമൂലമഗ്രാദികം
സർഗാദ്യാന്തമപക്രമേണ ച സതാ സംബീജകേനാന്വരം
സോമം തത്ര സിതാസിതപ്രതിപദാദ്യാത്മാനമിഷ്ട്വാ/ഭിതോ
മദ്ധ്യേ/രം തമമാകലാത്മകമചാദ്യേനാന്വിതം പ്രാർച്ചയേത്. 85

അന്വരം = അരങ്ങൾ തോറും, അഭിതഃ = ചുറ്റുമായിട്ട്, മൂലാദ്യാഗ്രം = ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി തലയ്ക്കലോളവും, അനുവൃത്ത്യാ = ക്രമേണ, ആദ്യമന്തം = അ എന്നു തുടങ്ങി അം എന്നു കഴിവോളവും പതിനഞ്ചും, അഗ്രാദികം ആമൂലം = പിന്നെ തലയ്ക്കൽ തുടങ്ങി ചുവട്ടിലോളവും, സർഗാദ്യാന്തം = അഃ എന്നു തുടങ്ങി ആ എന്ന് അവസാനമായിട്ട്, അപക്രമേണ = കീഴ്പ്പോട്ടായിട്ടു പതിനഞ്ചും, സതാ സംബീജകേന = ഇങ്ങനെ അർച്ചകളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന സംബീജത്തോടുകൂടീട്ട്, സിതാസിതപ്രതിപാദദ്യാത്മാനാം സോമം ഇഷ്ട്വാ = ശുക്ലപ്രതിപദം തുടങ്ങി പതിനഞ്ചിനേയും കൃഷ്ണപ്രതിപദം തുടങ്ങി പതിനഞ്ചിനേയും പൂജിച്ച്, മദ്ധ്യേ/രം = അരമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ, ആദ്യേന അചാ അന്വിതം അമാകലാത്മകം തം പ്രാർച്ചയേത് = ആദ്യമായ അച്ചോടുകൂടിയ സംബീജംകൂട്ടി അമാകലാത്മനേ നമഃ എന്നും പൂജിപ്പൂ. ഇവിടെ സന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലപ്രതിപദാത്മനേ നമഃ, സാന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലദ്വിതീയാത്മനേ നമഃ, സിന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലത്രിതീയാത്മനേ നമഃ, സീന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലചതുർത്ഥ്യാത്മനേ നമഃ, സുന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലപഞ്ചമ്യാത്മനേ, സൂന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലഷഷ്ഠ്യാത്മനേ നമഃ, സൃന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലസപ്തമ്യാത്മനേ നമഃ, സൄന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലാഷ്ടമ്യാത്മനേ നമഃ, സ്ലന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലനവമ്യാത്മനേ

നമഃ, സ്ലൃനമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലദശമ്യാത്മനേ നമഃ, സേന്നമഃ പരാ യ സോമായ ശുക്ലൈകാദശ്യാത്മനേ നമഃ, സൈന്നമഃ പരായ സോമാ യ ശുക്ലദ്വാദശ്യാത്മനേ നമഃ, സോന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലത്രയോ ദശ്യാത്മനേ നമഃ, സൌന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലചതുർദശ്യാത്മനേ നമഃ, സന്നമഃ പരായ സോമായ ശുക്ലപഞ്ചദശ്യാത്മനേ നമഃ.

ഇങ്ങനെ ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി മുകളിലോളം പതിനഞ്ചും; സം നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണപ്രതിപദാത്മനേ നമഃ, സൗന്നമഃ പരായ സോ മായ കൃഷ്ണദ്വിതീയാത്മനേ നമഃ, സോന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണതൃതീ യാത്മനേ നമഃ, സൈന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണചതുർത്ഥ്യാത്മനേ നമഃ, സേന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണപഞ്ചമ്യാത്മനേ നമഃ, സ്ലൄന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണഷഷ്ഠ്യാത്മനേ നമഃ, സ്ലൃനമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണസപ്തമ്യാത്മനേ നമഃ, സൄന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണാഷ്ടമ്യാത്മനേ നമഃ, സൃന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണനവമ്യാത്മനേ നമഃ, സൂന്നമഃ പ രായ സോമയ കൃഷ്ണദശമ്യാത്മാത്മനേ നമഃ, സുന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണൈകാദശ്യാത്മനേ നമഃ, സീന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണദ്വാദശ്യാ ത്മനേ നമഃ, സിന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണത്രയോദശ്യാത്മനേ നമഃ, സാന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണചതുർദശ്യാത്മനേ നമഃ, സന്നമഃ പരായ സോമായ കൃഷ്ണപഞ്ചദശ്യാത്മനേ നമഃ ഈ പതിനഞ്ചും തലയ്ക്കൽ തുട ങ്ങി ചുവട്ടിലോളവും; സം നമഃ പരായ സോമായാമാകലാത്മനേ നമഃ ഇതു നടുവിലും ഇങ്ങനെ മുപ്പത്തിയൊന്നു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് മേഷാദി പന്ത്രണ്ടരങ്ങളിലും സോമനേ പൂജിപ്പൂ.

പ്രാതർമാദ്ധ്യന്ദിനതൃതീയാഖ്യാനി സവനാന്യഥ
അന്തരാദി യജേന്നാഭിത്രയേ/മാദ്യക്ഷരൈസ്ത്രിഭിഃ. 86

നാഭിത്രയേ അന്തരാദി = പിന്നെ സത്ത്വരജസ്തമസ്സായ നാഭിത്രയ ത്തിൽ അകത്തു തുടങ്ങി, അമാദ്യക്ഷരൈഃ, ത്രിഭിഃ = അം, ഉം, മം എന്ന ബീജങ്ങളോടുകൂടി, പ്രാതർമാദ്ധ്യന്ദിനതൃതീയാഖ്യാനി സവനാനി യജേ ത് = അന്നമഃ പരായ പ്രാതസ്സവനാത്മനേ നമഃ ഉന്നമഃ പരായ മാദ്ധ്യ ന്ദിനസവനാത്മനേ നമഃ മന്നമഃ പരായ തൃതീയസവനാത്മനേ നമഃ ഈ മൂന്നു മന്ത്രങ്ങളേ പൂജിപ്പൂ.

തതഃ കോപതത്ത്വം പ്രപൂജ്യാക്ഷദേശേ
മനസ്തത്ര പദ്മാദികം പീഠശേഷം
തഥാ ജീവതത്ത്വം ച തത്കർണികായാ
മിഹാവാഹ്യ മൂലേന ദേവം യജേച്ച. 87

തതഃ അക്ഷദേശേ കോപതത്ത്വം പ്രപൂജ്യ = പിന്നെ ചക്രത്തിന്റെ അക്ഷസ്ഥാനത്ത് കോപതത്ത്വത്തെ ആവാഹിച്ച പൂജിച്ച; പുനഃ തത്ര പദ്മാദികം പീഠശേഷം ച = പിന്നെ പത്മായ നമഃ എന്ന തുടങ്ങി സമഷ്ട്യന്തമായ പീഠമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു പീഠശേഷത്തേയും പൂജിച്ച്, തത്കർണികായാം ജീവതത്ത്വം ച = പിന്നെ നടുവിൽ ജീവതത്ത്വത്തെ ആവാഹിച്ച പൂജിച്ച അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്ത്, ഇഹ മൂലേന ദേവം ആവാഹ്യ യജേത് ച = പിന്നെ നടുവിൽ അഷ്ടാക്ഷരംകൊണ്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ച് ലിപിതത്ത്വന്യാസാദികൊണ്ട് സകളീകരിച്ച പൂജിപ്പൂ.

അർഘ്യാദി ദത്ത്വാ സകളീകൃതായ
സംപൂജ്യ ചാംഗാവരണാവസാനം
വിഷ്ണ്വാദികാസ്തത്പരിതോഽരസംസ്ഥാ
മൂർത്തിർയജേദ്ദ്വാദശവർണബീജൈഃ 88

സകളീകൃതായ അർഘ്യാദി ദത്ത്വാ = സകളീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ദേവനായിക്കൊണ്ട് അർഘ്യാദികളായ ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്ത്, അംഗാവരണാവസാനം സംപൂജ്യ = അംഗാവരണം കഴിവോളമുള്ള മൂർത്തിപൂജകളേ ചെയ്താൽ, ദ്വാദശവർണ്ണബീജൈഃ = ദ്വാദശാക്ഷരത്തിന്റെ ഓരോരോ അക്ഷരങ്ങൾ ബീജമായി കൂട്ടിക്കൊണ്ട്, അരസംസ്ഥാഃ വിഷ്ണ്വാദികാഃ മൂർത്തീഃ യജേത് = മേഷാദി പന്ത്രണ്ടരങ്ങളിലും വിഷ്ണവേ നമഃ ഇത്യാദി ദ്വാദശനാമങ്ങളേക്കൂടെ പൂജിപ്പൂ.

വിഷ്ണുമധുസൂദനൌ ച ത്രിവിക്രമോ വാമനാഭിധാനോഽഥ
സശ്രീധരോ ഹൃഷീകേശാഖ്യോഽതഃ പദ്മനാഭശ്ച 89

ദാമോദരോഽഥ കേശവനാരായണമാധവാഃ സഗോവിന്ദാഃ
ദ്വാദശമൂർത്തയ ഉക്താ വിദ്യേശാസ്ത്വഷ്ടതാസു പൂർവോക്താഃ. 90

വിഷ്ണവേ നമഃ മധുസൂദനായ നമഃ ത്രിവിക്രമായ നമഃ വാമനായ നമഃ ശ്രീധരായ നമഃ ഹൃഷീകേശായ നമഃ പദ്മനാഭായ നമഃ ദാമോദരായ നമഃ കേശവായ നമഃ നാരായണായ നമഃ മാധവായ നമഃ ഗോവിന്ദായ നമഃ ഈ പന്ത്രണ്ടിന്നും 'ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ' എന്നതിന്റെ ഓരോ അക്ഷരം ബീജമായിട്ടു കൂട്ടണം. ദ്വാദശമൂർത്തയഃ ഉക്താഃ = പന്ത്രണ്ടു മൂർത്തിമന്ത്രങ്ങൾ വചിക്കപ്പെട്ടു. താസു പൂർവോക്താഃ അഷ്ടവിദ്യേശാഃ = ഈ മൂർത്തികളിൽ ആദിക്ക് പറഞ്ഞ വിഷ്ണ്വാദി ഏഴും മുമ്പ് വിദ്യേശ്വരകലശങ്ങൾക്ക് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

ഭൂയോ യഥോക്തം ഗരുഡാദിശേഷാ-
വൃതിം സമഭ്യർച്ച്യ നിവേദ്യ തസ്മൈ
പ്രസന്നപൂജാമപി സംവിദദ്ധ്യാ-
ദിതീരിതാ ചക്രിണി ചക്രപൂജാ. 91

ഭൂയഃ യഥോക്തം ഗരുഡാദിശേഷാവൃതിം സമഭ്യർച്ച്യ = പിന്നെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വൈനതേയാദി നിർമ്മാല്യധാര്യവസാനമായ പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി പൂജിച്ച്, തസ്മൈ നിവേദ്യം = ദേവന്നായിക്കൊണ്ടു നിവേദ്യത്തേച്ചെയ്ത്, പ്രസന്നപൂജാം അപിസംവിദദ്ധ്യാത് = പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്തു രക്ഷിപ്പൂ. ഇതി ചക്രിണി ചക്രപൂജാ ഈരിതാ = ഇപ്രകാരം ചക്രാബ്ജപൂജ പറയപ്പെട്ടു.

പീഠാധിവാസത്തേ പറയുന്നു.

പീഠം ബ്രഹ്മശിലായുതം കൃതജലാവാസാന്തമുക്തക്രമാത്
സിക്ത്വാ ഗന്ധജലാദിപൂർണകലശൈർന്യസ്യേച്ച ശയ്യാന്തരേ
സംസ്ഥാപ്യൈവ യഥാസ്ഥിതി സ്ഥപതിനാ ഗർഭാലയേ ഗൌരവേ
സിഞ്ചേദ്വാരുണവാരിണാസലിലവാസോദ്ദേശതോ ദേശികഃ. 92

ദേശികഃ = ആചാര്യൻ, ബ്രഹ്മശിലായുതം പീഠം ഉക്തക്രമാത് കൃതജലാവാസാന്തം കൃത്വാ = നപുംസകശിലയേയും പീഠത്തേയും മുമ്പു ബിംബത്തോടുകൂടി പരിഗ്രഹിച്ചു ശോധനയും കൂടെച്ചെയ്ത് ജലാധിവാസവും ചെയ്തു നവകം താൻ പഞ്ചകം താൻ പീഠത്തിനും ഒറ്റക്കലശം നപുംസകശിലയ്ക്കും, ഗന്ധജലാദിപൂർണകലശൈഃ സിക്ത്വാ ശയ്യാന്തരേ ന്യസ്യേൽ = അഷ്ടഗന്ധജലം നിറച്ചു ശക്തിപ്രണവങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് ആടി ആവാഹനാദി ചെയ്തു പഞ്ചോപഹാരങ്ങളും കൊടുത്ത് മണ്ഡപത്തിൽ വേറെ ശയ്യയിങ്കൽ ന്യസിപ്പൂ. ഗൌരവേ സതി = പീഠവും നപുംസകശിലയും വലുതായിരിക്കുന്നു എങ്കിൽ, സ്ഥപതിനാ യഥാസ്ഥിതി ഗർഭാലയേ സംസ്ഥാപ്യ = ശില്പിയേക്കൊണ്ടുതന്നെ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തു വേണ്ടുംവണ്ണം രണ്ടിനേയും ഉറപ്പായിട്ടുവച്ചു പ്രാസാദത്തോടുകൂടെ പരിഗ്രഹിച്ചു ശോധനയും ചെയ്ത്, സലില വാസോദ്ദേശതഃ വാരുണവാരിണാ സിഞ്ചേത് - ജലാധിവാസത്തിങ്കൽ വരുണനേ പൂജിച്ചു ജലദ്രോണിവെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകി ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളുമാടി പുണ്യാഹാന്തം ചെയ്ത് അവിടെത്തന്നെവച്ച് ധ്യാനാധിവാസത്തേയും ചെയ്വൂ.

ഹ്ലാമാദിബീജപവനായമനാദിക്ലൃപ്ത്യാ
ഭൂതാനി പഞ്ചപരമാത്മനി സംവിലാപ്യ

ശോഷാദികം ച സുവിധായ ധാരാവധീനി
സൃഷ്ട്വാ/ഥ താനി തനുയാല്ലിപിഭാവനാം. 93

ഹ്ലാമാദിബീജപവനായമനാദിക്ലൃപ്ത്യാ പഞ്ചഭൂതാനി പരമാത്മനി സംവിലാപ്യ = ഹ്ലാം ഹ്രൂം ഫട് ഹ്വീം ഹ്രൂം ഫട് ഇത്യാദി പഞ്ചഭൂതബീജങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഗുണസംഖ്യാപ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്തു പഞ്ചഭൂതബീജങ്ങളേ സംഹരിച്ചു പരമാത്മാവിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച്, ശോഷണാദികം ച സുവിധായ = ശോഷണാദി അഞ്ചിനേയും ചെയ്ത്, ധരാവധീനി സൃഷ്ട്വാ = ഹൗന്നമഃ ഇത്യാദികൊണ്ടു പ്രാണായാമങ്ങളേച്ചെയ്ത് ആകാശാദിപൃഥിവ്യന്തം പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ സൃഷ്ടിച്ച് ലിപിഭാവനാം തനുയാത് = ലിപിപ്രാണായാമാദിയേ ചെയ്വൂ.

ലിപിന്യാസക്രമത്തേയും പറയുന്നു.

മദ്ധ്യേ താരം സ്വരാൻ ഷോഡശ തമു പരിതസ്തദ്ബഹിർവ്യഞ്ജ-നാർണ്ണാൻ
ന്യസ്യേത് പർജന്യകോഷ്ഠാദികമഥ ച ഹളക്ഷാക്ഷരം മദ്ധ്യഭാഗേ
തത്തച്ഛക്ത്യുക്തബീജാഹിതപവനനിരോധേന സമ്പാദ്യ മാന്ത്രം
ഭാവം പീഠീയമന്ത്രാൻ ന്യസതു വിതനുയാത് തത്ര തത്പീഠപൂജാം. 94

മദ്ധ്യേ താരം = നടുവിൽ പ്രണവത്തേയും, തമു പരിതഃ = ആ പ്രണവത്തിന്റെ ചുറ്റും, സ്വരാൻ = അം നമഃ എന്നു തുടങ്ങി അഃ എന്നു കഴിവോളവും, തദ്ബഹിഃ പർജന്യകോഷ്ഠാദികം = അതിന്റെ പുറത്ത് പർജന്യപദം തുടങ്ങി ഈശകോണ്. അവസാനമായി വ്യഞ്ജനാർണ്ണാൻ = കന്നമഃ എന്നുതുടങ്ങി സന്നമഃ എന്നു കഴിവോളം മുപ്പത്തിരണ്ട് അക്ഷരങ്ങളേയും, മദ്ധ്യഭാഗേ ഹളക്ഷാക്ഷരം ച ന്യസ്യേത് = നടുവിൽ ഹന്നമഃ ളന്നമഃ ക്ഷന്നമഃ ഈ മൂന്നിനേയും. ഇങ്ങനെ ലിപിയേ ന്യസിപ്പൂ. തത്തച്ഛക്ത്യുക്തബീജാഹിതപവനനിരോധേന മാന്ത്രം ഭാവം സമ്പാദ്യ = പിന്നെ വിഷ്ണുവിനു ശ്രീം എന്നും ശേഷം ദേവന്മാരിൽ ഹ്രീം എന്നും പീഠശക്തികൊണ്ടു പ്രാണായാമം ചെയ്ത് മന്ത്രമയമാക്കി, പീഠീയമന്ത്രാൻ ന്യസതു തത്ര പീഠപൂജാം ച വിതനുയാത് = ആധാരശക്ത്യാദി പീഠമന്ത്രങ്ങളേ പീഠപൂജാദിസ്ഥാനത്ത് = ന്യസിച്ചാൽ അവിടെ പീഠപൂജയേയും ചെയ്വൂ.

ആവാഹ്യാസ്മിഞ്ചരക്തിബീജേന ശക്തിം
സ്വാംഗൈഃ സാങ്ഗീകൃത്യ തേനാർച്ചയേത
ബ്രഹ്മഗ്രാവ്ണോ ഭൂതശുദ്ധ്യാദി കൃത്വാ
താരേണാവാഹ്യാമുനാ പൂജയേത. 95

അസ്മിൻ ശക്തിബീജേന ശക്തിം ആവാഹ്യ = പിന്നെ പീഠത്തുങ്കൽ തന്റെ ശക്തിബീജംകൊണ്ടു ശക്തിയേ ആവാഹിച്ച്, സ്വാംഗൈഃ സാംഗീകൃത്യ = ശക്തിബീജത്തിന്റെ അംഗങ്ങളേ ന്യസിച്ചു ശക്തികൊണ്ടുതന്നെ പൂജിപ്പൂ. ബ്രഹ്മഗ്രാവ്ണഃ ഭൂതശുദ്ധ്യാദി കൃത്വാ = നപുംസകശിലയ്ക്കു ഭൂതസംഹാരാദിചെയ്ത്, താരേണ ആവാഹ്യ അമുനാ പൂജയേത = ഇപ്രകാരമൊക്കയും ചെയ്തു പ്രണവമാവാഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ.

നിവേദ്യകാലേ വിനിവേദ്യ ചാർഘ്യം
പ്രസന്നപൂജാമുഭയോർവിധായ
ആച്ഛാദ്യ നവ്യേന പടദ്വയേന
തഥാഽധിവാസ്യ ദ്വിതയം സുരക്ഷേത്. 96

ഉഭയോഃ നിവേദ്യകാലേ = രണ്ടിടത്തും നിവേദ്യസ്ഥാനത്ത്, അർഘ്യം വിനിവേദ്യ = അർഘ്യത്തേയും മാനസപൂജയേയും നിവേദ്യമായി കല്പിച്ച്, പ്രസന്നപൂജാം വിധായ = പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്ത്, നവ്യേന പടദ്വയേന ആച്ഛ്യാദ്യ = രണ്ടു കോടിവസ്ത്രംകൊണ്ടു മൂടി, തഥാദ്വിതയം അധിവാസ്യ രക്ഷേത് = അപ്രകാരം രണ്ടിനേയും അധിവസിച്ചു രക്ഷിച്ചു സമ്പാതമുണ്ടായാൽ, സ്പർശിക്കയും വേണം.

അനന്തരം ശിരസ്തത്ത്വഹോമത്തേ പറയുന്നു.

കൃത്വാ സ്വകല്പവിധിനാഽഗ്നിമുഖം യഥാശ-
ക്ത്യാജ്യാഹുതിം വിതനയാജ്ജനിതേ കൃശാനൌ
സൃഷ്ടിക്രമേണ കഥിതൈരഥ തത്ത്വമന്ത്രൈർ-
മന്ത്രീ സമിത് പ്രഭൃതിഹോമവിരാമമത്ര. 97

മന്ത്രീ ജനിതേ കൃശാനൌ സ്വകല്പവിധിനാ അഗ്നിമുഖം കൃത്വാ = ആചാര്യൻ അഗ്നിജനനം ചെയ്തിരിക്കുന്ന കുണ്ഡത്തുങ്കൽ സ്വചരണം പോലെ അന്വാധാനാദിതാൻ ജുഷ്ടോപസ്ഥാനാദിതാൻ ഹോമം തുടങ്ങി ഇധ്മത്തോളം ചെയ്ത് പീഠപൂജാദി നിവേദ്യകാലത്തോളം പൂജയും ചെയ്ത് ഇധ്മാദി അഗ്നിമുഖാന്തം ഹോമിച്ച് പ്രണവവ്യാഹൃതിപീഠപൂജാമന്ത്രംകൊണ്ട് ആജ്യാഹുതിയും ചെയ്തു പക്വഹോമവും പൂജാമന്ത്രവും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയും ചെയ്ത്, കഥിതൈഃ തത്ത്വമന്ത്രൈഃ സൃഷ്ടിക്രമേണ യഥാശക്തി ആജ്യാഹുതിം വിതനയാത് = ധ്യാനാധിവാസത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഒക്കെയും സംഹാരമായിട്ട് ഒരു പ്രാവശ്യം ഹോമിച്ചു സമ്പാതം വേറേ വച്ച് അഗ്നിയിങ്കൽ തന്നെ സൃഷ്ട്യർത്ഥത്തേ പ്രാർത്ഥിച്ച് ജീവാദിതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു വെവ്വേറേ എട്ടെട്ടുതാൻ ഇരുപത്തെട്ടീതു താൻ നൂറ്റെട്ടീതുതാൻ ആജ്യാഹുതിയും ചെയ്വൂ. അത്ര സ

മിത്പ്രഭൃതിഹോമവിരാമം ച = പിന്നെ സമിദാജ്യഹവിരാജ്യങ്ങളും നൂറ്റിയെട്ടീതു ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമം മുടിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു വ്ളാകിയാരാധിപ്പൂ.

തത്ത്വഹോമാവസാനേ തൽസമ്പാതം മന്ത്രബിംബകേ
സമർപ്യ തന്മനന്യാസം കൃത്വാ പുഷ്പാർച്ചനം ചരേത്. 98

തത്ത്വഹോമാവസാനേ = ഇങ്ങനെ തത്ത്വഹോമം ചെയ്താൽ, മന്ത്രബിംബകേ തത്സമ്പാതം സമർപ്യ = ധ്യാനാധിവാസത്തുങ്കൽ തത്ത്വസംഹാരം ചെയ്താൽ സംഹാരസമ്പാതത്തേ സ്പർശിപ്പൂ. തത്ത്വസൃഷ്ടി കഴിഞ്ഞാൽ സൃഷ്ടിസമ്പാതത്തേയും സ്പർശിച്ച്, തന്മനന്യാസം കൃത്വാ പുഷ്പാർച്ചനം ചരേത് = ഒരിക്കൽ തത്ത്വന്യാസം ചെയ്തു പുഷ്പങ്ങളേ ആരാധിപ്പൂ.

പ്രതിഷ്ഠാഹോമത്തെ പറയുന്നു.

പ്രാഗഷ്ടോർദ്ധ്വസഹസ്രമാജ്യമധുദുഗ്ദ്ധാക്താൻ ദ്വിജൌദുംബരാ-
ശ്വത്ഥപ്രോത്ഥസമിത്തിലാൻ പ്രജുഹുയാദ് ഭൂരാദിമന്ത്രൈഃ ക്രമാത്
ഗോസർപ്പിർനിജപീഠമൂലമനുഭിഃ ശർവാദിഭിശ്ചാഷ്ടഭിഃ
ശർവേ സ്വാവരണാണുഭിശ്ച സകലൈഃ സമ്പാതമപ്യർപ്പയേത്. 99

പ്രാക് = അധിവാസഹോമത്തിനു മുമ്പിൽ, ശർവേ = ശിവങ്കൽ തലോടി വ്ളാകി പരിസ്തരിച്ചു വ്ളാകി ആജ്യസംസ്കാരവും അഗ്ന്യലംകാരവും ചെയ്ത്, പീഠപൂജാദി ന്യസിക്കാൻ; ദ്വിജൌദുംബരാശ്വത്ഥപ്രോത്ഥസമിത്തിലാൻ = നെയ്യും തേനും പാലും കൂടിയ ത്രിമധുരത്തിൽ മുക്കി പ്ലാശ്ശുംചമതയും അത്തിച്ചമതയും അരയാൽച്ചമതയും എള്ളും, അഷ്ടോർദ്ധ്വസഹസ്രം പ്രജുഹുയാത് = ആയിരത്തിഎട്ടീത് ഉരു ഹോമിപ്പൂ. നിജപീഠമൂലമനുഭിഃ ശർവ്വാദിഭിഃ അഷ്ടഭിഃ സകലൈഃ സ്വാവരണാണുഭിഃ ച ഗോസർപ്പിഃ ക്രമാത് പ്രജുഹുയാത് = പീഠമന്ത്രംകൊണ്ടും നെയ്യ് ഓരോ ഉരു ഹോമിച്ച് ഹോമം മുടിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് വ്ളാകിയാരാധിപ്പൂ. സമ്പാതം അപി അർപ്പയേത് = സമ്പാതത്തേ ബിംബത്തുങ്കൽ അംഗപൂർത്തിയാക്കിക്കൊണ്ട് സ്പർശിപ്പൂ. ഈ പ്രതിഷ്ഠാഹോമം ഇധ്മവും പക്വവും കൂട്ടീട്ടുവേണമെന്നും പക്ഷമുണ്ട് ഗണപതിയ്ക്കും ശാസ്താവിനും ശങ്കരനാരായണനും ഈ പ്രതിഷ്ഠാഹോമം ചെയ്യാറുണ്ട്.

അധിവാസഹോമത്തേ പറയുന്നു.

ശ്രീശേശാജിതസുംഭജിത്സു ചതസൃഷ്വാശാംസു ഷാണ്മാതുരേ
ഷട്സ്വീശാഗ്നിദിഗന്വയാത്തദിതരേഷ്വഷ്ടാസു വാ ദിക്ഷ്വപി

കുര്യുർമൂർത്തിധരാശ്ച ഹോമമധിവാസാഖ്യം ശിരഃസന്നിധാ-
വാചാര്യശ്ച സ ഏവ തത്ര ലഘുകൃത്യേ മുഖ്യതോ വാ ഹുനേത്. 100

ശ്രീശേശാജിതസുംഭജിത്സു = വിഷ്ണുവിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും ദുർഗ്ഗയിങ്കലും, ചതസൃഷു ആശാസു = കിഴിക്ക തുടങ്ങി നാലുദിക്കകളി ലും ഷാണ്മാതുരേ ഈശാഗ്നിദിഗന്വയാത്ത് = ഈശകോണിലും അഗ്നി കോണിലും കൂട്ടി നാലുദിക്കകളിലും ആയിട്ട് ആറും, തദിതരേഷു ചതസൃ ഷു അഷ്ടാസു വാ ദിക്ഷു അപി = ശിവനും ഗണപതിക്കും, ശാസ്താവിനും നാലുദിക്കകളിൽതന്നെ എങ്കിലും, കിഴക്ക തുടങ്ങി എട്ടുദിക്കകളിലും ആ യിട്ട് നാലെങ്കിലും എട്ട് എങ്കിലും, മൂർത്തിധരാ - പരികർമ്മികളും, ശിര സ്സന്നിധൌ ആചാര്യഃ ച = ശിരഃസ്ഥാനകുണ്ഡത്തിൽ ആചാര്യനുംകൂടി, അധിവാസാഖ്യം ഹോമം കുര്യുഃ = അധിവാസഹോമങ്ങളേച്ചെയ്വൂ. ല ഘുകൃത്യേ സ ഏവ മുഖ്യതഃ വാ ഹുനേത് = ഏറ്റവും ചുരുക്കി ചെയ്യുന്നേ ടത്ത് ആചാര്യൻ തന്നെ വടക്ക മുഖ്യപദത്തുങ്കൽ ഒരു കുണ്ഡത്തിങ്കൽ തന്നെയായിട്ടും ഹോമത്തേ ചെയ്യാം.

കുണ്ഡാനി ശ്രുതികോണപിപ്പലദലാർദ്ധേന്ദ്വാകൃതിത്ര്യശ്രിമ-
ദ്വൃത്താകാരഷഡശ്രപങ്കജനിഭാഷ്ടാശ്രാണി പൂർവാദിതഃ
അഷ്ടാശാവിഹിതാനി തേഷു നിജഹോമാർഹാണി കുര്യാദിഹ
ത്ര്യശ്രം സോമദിഗാശ്രിതം നിഗദിതം ദുർഗ്ഗാഹരീശേഷ്വജേ. 101

പൂർവാദിതഃ = കിഴക്ക തുടങ്ങീട്ട്, ശ്രുതികോണം = ചതുരശ്രം, പി പ്പലദലം = അരയാലിന്റെ ഇല, അർദ്ധേന്ദ്വാകൃതി = അർദ്ധചന്ദ്രനേ പ്പോലെ, ത്ര്യശ്രിമത് = ത്രികോണായിരിക്കുന്നത്, വൃത്താകാരം = വ ട്ടത്തിലുള്ളത്, ഷഡശ്രം = ആറു കോണായിരിക്കുന്നത്, പങ്കജനിഭം = അഷ്ടദലമായിരിക്കുന്നത്, അഷ്ടാശ്രം = എട്ടു കോണായിരിക്കുന്നത്, അ ഷ്ടാശാവിഹിതാനി കുണ്ഡാനി = ഇങ്ങനെ എട്ടു ദിക്കകളിലും ക്രമേണ വിധിച്ചിരിക്കുന്ന കുണ്ഡങ്ങൾ, ഇഹ തേഷു നിജഹോമാർഹാണി കുര്യാ ത് = ഈ ദിക്കുണ്ഡങ്ങളിൽ തനിക്ക ഹോമം വേണ്ടുന്ന ദിക്കകളിലേയ്ക്കു വിധിച്ച കുണ്ഡങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളൂ. ഇഹ ദുർഗ്ഗാഹരീശേഷ്വജേ = ഇവിടെ ദുർഗയ്ക്കും ശങ്കരനാരായണങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും വടക്കേ ദി ക്കിൽ ത്രികോണായിരിക്കുന്ന കുണ്ഡത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഷ്ടദലകുണ്ഡം വേണ്ടാ. ഇവർക്ക എട്ടു ദിക്കിലും ഹോമമുള്ളേടത്ത് മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോ ലെതന്നെ വേണം.

ശോഷാദി കൃത്വാ പരികല്പിതോല്ലേ-
ഖാദ്യേഷു തേഷ്വർച്ചിതശക്തികേഷു

ആചാര്യകുണ്ഡാത് പരികുണ്ഡകേഷു
പ്രാഗാദി വഹ്നിം പ്രണയേത് ക്രമേണ. 102

ശോഷാദി കൃത്വാ = പരിഹോമക്കാരുടെ ദേഹശുദ്ധ്യാദി ഗണപതിപൂജാന്തം ചെയ്ത് സ്വകുണ്ഡങ്ങളിൽ ശോഷണാദി അഞ്ചും ദഹനവും ചെയ്ത്, പരികല്പിതോല്ലേഖാദ്യേഷു അർച്ചിതശക്തികേഷു = കീറിത്തളിച്ച പീഠപൂജയും ശക്തിആവാഹനയും തത്പൂജയും ചെയ്തിരിക്കുന്ന, തേഷു പരികുണ്ഡേഷു = ആ പരികുണ്ഡങ്ങളിൽ, ആചാര്യകുണ്ഡാത് പ്രാഗാദി ക്രമേണ വഹ്നിം പ്രണയേത് = ആചാര്യൻ ശിരഃസ്ഥാനത്തേ സ്വകുണ്ഡത്തുങ്കൽനിന്ന തീയേ വേർവിട്ട ശകലങ്ങളിൽ കത്തിച്ച് എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി കിഴക്കായി കുണ്ഡങ്ങളിൽ കൊടുപ്പൂ. ഹോമക്കാർ തീയിനേ വാങ്ങിച്ചു കുണ്ഡങ്ങളിൽ ഇട്ടുകൊള്ളൂ.

അഗ്നിവിഹരണത്തേ പറയുന്നു.

അഗ്നിന്ദൂതമൃചാ നിജാനലമുപസ്ഥായാഗ്നിമിളേ/ണനാ
ദുർഗ്ഗായാമജിതേ/ഗ്നിനാരയിമൃചാ പ്രാച്യേ ത്വമഗ്നേദ്യുഭിഃ
യാമ്യേ/ഗ്നിം പ്രണയേദ് ദ്വയോർവരുണദിക് സംസ്ഥേ/ഗ്നആയാ ഹ്യൃചാ
കുണ്ഡേ സോമഗതേ/ഗ്നിമഗ്നിമിതി ശേഷേഷു സ്വഹോമാണുഭിഃ. 103

അഗ്നിന്ദൂതം ഋചാ, നിജാനലം ഉപസ്ഥായ = ആചാര്യൻ അഗ്നിന്ദൂതം വൃണീമഹേ, എന്ന ഋക്കുകൊണ്ട് തന്റെ കുണ്ഡത്തുങ്കലേ അഗ്നിയോടു തൊഴുതു പ്രാർത്ഥിച്ച് പ്രാച്യേ കുണ്ഡേ = കിഴക്കേ കുണ്ഡത്തുങ്കൽ, ദുർഗ്ഗായാം അഗ്നിമീളേ/ണനാ = ദുർഗയിങ്കൽ 'അഗ്നിമിളേ പുരോഹിതം' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടും, അജിതേ അഗ്നിനാരയിമൃചാ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ 'അഗ്നിനാ രയിമശ്നവത്' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടും, ദ്വയോഃ യാമ്യേ = ദുർഗയ്ക്കും വിഷ്ണുവിനും തെക്കേക്കുണ്ഡത്തിൽ, ത്വമഗ്നേദ്യുഭിഃ, 'ത്വമഗ്നേദ്യുഭിസ്ത്വമാശുശുക്ഷണിഃ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടും, വരുണദിക് സംസ്ഥേ 'അഗ്ന ആയാഹി വീതയേ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടും, സോമഗതേ അഗ്നിമഗ്നിം ഇതി – വടക്കേക്കുണ്ഡത്തുങ്കൽ 'അഗ്നിമഗ്നിം ഹവീമഭിഃ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടും, അഗ്നിം പ്രണയേത് = അഗ്നിയേ വിഹരിപ്പൂ. ശേഷേഷു സ്വഹോമാണുഭിഃ = ശേഷം ശിവാദി അഞ്ചുദേവന്മാരിലും അതതു കുണ്ഡത്തുങ്കൽ ദ്രവ്യഹോമത്തിനു പറയുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടു അഗ്നിയെ വിഹരിപ്പൂ. അവിടെ ഉപസ്ഥാനത്തിനു പ്രണവം.

കേചിത്സപ്ത ഇത്യുപസ്ഥിതിവിധൌ താർത്തീയതുര്യാഷ്ടമ-
ന്യൂനാനാദിമസൂക്തഗാൻ വിഹരണേ മന്ത്രാൻ ഷഡാഹുഃ ക്രമാത്

അഗ്നിദൂതമഥാഗ്നിമഗ്നിമിതി ച സ്ഥാണൌ ഹരീശേ സ്മൃത-
സ്താരഃ ശാസ്തരി ചാഗ്നിമീള ഇതി മന്ത്രോഗ്ന്യാഹൃതൌ വ്യാഹൃതിഃ. 104

സ്ഥാണൌ കേചിത് ശിവങ്കൽ ചില ആചാര്യന്മാർ, ഉപസ്ഥിതി വിധൌ സപ്തത ഇതി ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കൽ ഉപസ്ഥാനത്തുങ്കൽ 'സപ്ത തേ അഗ്നേ സമിധഃ സപ്തജിഹ്വാഃ' എന്നും, വിഹരണേ താർത്തീയതുര്യാഷ്ടമന്യനാൻ ആദിമസൂക്തഗാൻ ഷട = മൂന്നാമത്തേതും നാലാമത്തേതും എട്ടാമത്തേതും ഋക്കുകൾകൂടാതെയുള്ള ആദിസൂക്തത്തുങ്കലേ ഋക്കുകൾ 'അഗ്നിമീളേ പുരോഹിതം', 'അഗ്നിഃ പൂർവേഭിരൃഷിഭിഃ', 'അഗ്നിർഹോതാ കവിക്രതുഃ', 'യദംഗദാശുഷേ ത്വം', 'ഉപ ത്വാഗ്നേ ദിവേദിവേ', 'സനഃ പിതേവ സൂനവേ' 'ഇങ്ങനെ ആറും, അഗ്നിം ദൂതം അഗ്നിമഗ്നിം ഇതി = 'അഗ്നിം ദൂതം വൃണീമഹേ', 'അഗ്നിമഗ്നിം ഹവീമഭിഃ' ഈ രണ്ടും ഇങ്ങനെ പ്രാഗാദികുണ്ഡങ്ങളിലേ അഗ്നിവിഹാരമന്ത്രങ്ങൾ എട്ടും ഹരീശേതാരഃ സ്മൃതഃ = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ പ്രണവംകൊണ്ടു വിഹരിപ്പൂ. ശാസ്തരി സർവത്ര അഗ്നിമീളേ ഇതി മന്ത്രഃ. ശാസ്തവിങ്കൽ എല്ലാടവും എല്ലാക്കുണ്ഡത്തിലും, 'അഗ്നിമീളേ പുരോഹിതം' എന്നതുകൊണ്ടു വിഹരിപ്പൂ. അഗ്ന്യാഹൃതൌ വ്യാഹൃതിഃ സ്മൃതഃ തീയ്യ് ഇടുന്നതിനു വ്യാഹൃതിയും കൂടെ വേണം.

പ്രാരബ്ധാഗ്നിമുഖാഃ സ്വഗൃഹ്യവിഹിതേനാഘാരവദ്വർത്മനാ
പ്രാഗിധ്മാൽ സുസമിഷ്ടവിഷ്ടരനിവിഷ്ടം ദേവമാരാധ്യയുഃ
നിർവൃത്തേ വിധിനാജ്യഭാഗചരമേ സംപൂജ്യ യോഗാസനം
തത്തന്മൂർത്തിസമർച്ചനാന്തമഥവാ കുവർന്തു തേ സ്വാഗ്നിഷു. 105

തേ സ്വാഗ്നിഷു = ഹോമം ചെയ്യുന്ന ആ ഗുരുമൂർത്തിപന്മാര് സ്വഗൃഹ്യവിഹിതേന ആഘാരവദ്വർത്മനാ പ്രാരബ്ധാഗ്നിമുഖാഃ = തന്റെ തന്റെ ഗൃഹ്യത്തുങ്കൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുപോലെ അന്വാധാനാദിതാൻ ജുഷ്ടോപസ്ഥാനാദിതാൻ ഹോമം തുടങ്ങി ഇധ്മത്തോളം ചെയ്‌വൂ. ഇധ്മാൻ പ്രാക് സുസമിഷ്ടവിഷ്ടരനിവിഷ്ടം ദേവമാരാധ്യയുഃ = ഇധ്മത്തിന്നു മുമ്പിൽ ഹോമത്തുങ്കൽ പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച് മൂർത്തിപൂജാന്തം ചെയ്‌വൂ. വിധിനാ ആജ്യഭാഗചരമേ നിർവൃത്തേ = വിധിക്കുതക്കവണ്ണം ഇധ്മവും ആഘാരചക്ഷുഷികളും ചെയ്താൽ, യോഗാസനം സമ്പൂജ്യ തത്തന്മൂർത്തി സമർച്ചനാന്തം കുർവന്തു = പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച് മൂർത്തിപൂജയും ചെയ്‌വൂ. അഥവാ = ഇങ്ങനെയുമാം.

താരവ്യാഹൃതിയോഗപീഠമനുഭിർഹുത്വാജ്യമേകൈകശഃ
പുംസാ പക്വമുമാപതൌ മഹിഷഹന്ത്ര്യാം ജുഹ്വതു ത്രിഷ്ടുഭാ

ഗായത്ര്യാനിജയേതരേഷു സഹഭ്രരാദ്യാ പ്രഭേശേ/നയാ
സർപ്പിസ്സൈവര്യജനാണഭിശ്ച ഹവനേ/ശേഷേ മതോ/യം ക്രമഃ 106

താരവ്യാഹൃതിയോഗപീഠമന്ത്രഭിഃ ഏകൈകശഃ ആജ്യം ഹുത്വാ = പ്രണവവ്യാഹൃതികൊണ്ടും പീഠപൂജാമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഓരോ ഉരു നെയ്യിനേ ഹോമിച്ചാൽ, ഉമാപതൌ പുംസാ പക്വം = ശിവങ്കൽ 'തൽ പുരുഷായ വിദ്മഹേ' എന്ന ഗായത്രികൊണ്ടു പക്വത്തേയും, മഹിഷഹ ന്ത്ര്യാം ത്രിഷ്ടുഭാ പക്വം = ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ 'ജാതവേദസേ' ഇത്യാദികൊണ്ടും, ഇതരേഷു നിജഗായത്ര്യാ = ശേഷം വിഷ്ണ്വാദി അഞ്ചു ദേവന്മാർക്കും തന്റെ തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടും പക്വത്തേ ഹോമിപ്പൂ. പ്രഭേശസഹഭ്രരാദ്യാ അനയാ = ശാസ്താവിങ്കൽ വ്യാഹൃതിയോടുകൂടി തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടു പക്വത്തേ ഹോമിച്ച്, സൈ്വഃ യജനാണഭിഃ ച സർപ്പിഃ ജുഹുയാത് = പിന്നെ പൂജാമന്ത്രംകൊണ്ട് ഒരിക്കൽ നെയ്യിനേ ഹോമിപ്പൂ. അശേഷേ ഹവനേ അയം ക്രമഃ മതഃ = താന്ത്രികമായിട്ടുള്ള ഹോമത്തിങ്കൽ എല്ലാടവും ഈ ക്രമംതന്നെ ഇഷ്ടമായി ഭവിക്കും.

വ്യോമവ്യാപിദശാക്ഷരേണ ഗിരിശേ മന്ത്രേണ വൌഷഡ്യുതാ
വിഷ്ണൌ ദ്വാദശവർണ്ണകേന നിജമൂലേനാന്യദേവേഷ്വപി
പൂർണ്ണാം ശാസ്തരി ഭൂർഭുവഃസ്വരിതി മന്ത്രേണാപി ജുഹുയാമീ
തത്തദ്ദ്രവ്യമനപ്രഭേദവാരതൌ ഹോമേഷു സർവേഷ്വിഹ. 107

ഗിരിശേ വൌഷഡ്യുതാ വ്യോമവ്യാപിദശാക്ഷരേണ = ശിവങ്കൽ 'ഓം ആം ഈം ഊം വ്യോമവ്യാപിനേ ഓം' വൌഷട് ഈ വ്യോമവ്യാപി ദശാക്ഷരംകൊണ്ടും, വിഷ്ണൌ വൌഷഡ്യുതാ ദ്വാദശവർണ്ണകേന = വിഷ്ണുവിങ്കൽ വൌഷഡന്തമായ ദ്വാദശാക്ഷരംകൊണ്ടും, അന്യദേവേഷു നിജമൂലേന = മറ്റുള്ള ദേവന്മാരിൽ വൌഷഡന്തമായിരിക്കുന്ന തന്റെ മൂലംകൊണ്ടും, ശാസ്തരി ഭൂർഭുവഃ സ്വഃ ഇതി മന്ത്രേണ അപി പൂർണ്ണാം ജുഹുയാത് = ശാസ്താവിങ്കൽ ഭൂർഭുവഃ സ്വഃ വൌഷട് ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടും പൂർണ്ണാഹുതിയേച്ചെയ്‌വൂ. സർവേഷു ഹോമേഷു തത്തദ്ദ്രവ്യമനപ്രഭേദവിരതൌ = എല്ലാ ഹോമങ്ങളിലും ഹോമദ്രവ്യം മാറുമ്പോളും ഹോമമന്ത്രം മാറുമ്പോളും പൂർണ്ണാഹുതിയേ ചെയ്യണം.

അനന്തരം ദ്രവ്യഹോമക്രമത്തേ വെവ്വേറെ പറയുന്നു.

പഞ്ചബ്രഹ്മതദംഗകൈഃ പശുപതൌ സ്വേജ്യോദിതാശാക്രമോ-
പാത്തൈർജുഹുയാത് തേ സമിദ്ഘൃതചരൂൻ ലാജാൻ സരാജീതിലാൻ
വർമ്മാന്തൈർയവശാലി സക്തുഘൃതയുക്താൻ വാസുദേവാദിഭി-
ർമൂലേനാപി തിലം യവം ച വിനിമയ്യൈതാനസക്തൂൻ ഹരൌ. 108

പശുപതൌ തേ = ശിവങ്കൽ ആ ഹോമകർത്താക്കന്മാർ, സ്വേജ്യോദിതാശാക്രമോപാത്തൈഃ പഞ്ചബ്രഹ്മതദംഗകൈഃ = തന്റെ തന്റെ പൂജയിങ്കൽ പറയുന്ന ക്രമത്തേ അനുസരിച്ചിരിക്കുന്ന പഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ടും തദംഗങ്ങളേക്കൊണ്ടും, വർമ്മാന്തൈഃ = കവചാന്തങ്ങളായിട്ടു അപ്പോൾ നടുവിൽ ഈശാനൻ, കിഴക്കു തൽപുരുഷൻ, അഗ്നികോണിൽ പഞ്ചബ്രഹ്മഹൃദയമന്ത്രം, തെക്ക് അഘോരൻ, നിരൃതിയിങ്കൽ ശിഖാമന്ത്രം, പടിഞ്ഞാറ് സദ്യോജാതൻ, വായുവിങ്കൽ കവചമന്ത്രം, വടക്കു വാമദേവൻ, ഈശകോണിൽ ശിരോമന്ത്രം, ഇങ്ങനെ ക്രമമായിട്ട്, സമിദ്ഘൃതചരൂൻ = ചമതയും നെയ്യും ഹവിസ്സും, ലാജാൻ = മലരും, സരാജീതിലാൻ = കടുകും എള്ളും, യവശാലിസക്ഷൗഘൃതയുക്താൻ = യവവും നെല്ലും അരിവറുത്തുപൊടിച്ചതും നെയ്യും ഈ പത്തുകൂട്ടവും നൂറ്റെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. ഹരൌ വാസുദേവാദിഭിഃ മൂലേന അപി = വിഷ്ണുവിങ്കൽ ദിക്കുകളിൽ വാസുദേവസങ്കർഷണപ്രദ്യുമ്നാനിരുദ്ധന്മാരേക്കൊണ്ടും നടുവിൽ മൂലംകൊണ്ടും, തിലം യവം ച വിനിമയ്യ = തിലയവങ്ങളേ യവതിലമായി മാറ്റിയും, അസക്തൂൻ ഏതാൻ ച ജൂഹ്വതു അരിവറുത്തപൊടി കൂടാതെ ഈ പറഞ്ഞ ദ്രവ്യങ്ങളേത്തന്നെ ഹോമിപ്പൂ. അപ്പോൾ ചമത, നെയ്യ്, ഹവിസ്സ്, മലർ, കടുക്, യവം, എള്ള്, നെല്ല്, നെയ്യ് ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ദ്രവ്യങ്ങളെ ഹോമിപ്പൂ.

ദിക്ഷു സ്യുഃ സമിധഃ പലാശഖദിരാശ്വത്ഥോത്ഥിതാ ധൂർജടൌ
പ്ലാക്ഷീ രോഹിണജാ ച ബില്വതരുജാ ചൌദുംബരീ കാശ്മരീ
ശ്രീശേ തോരണദാരുജാസ്തു ചതസൃഷ്വാശാസു വാ ബ്രഹ്മജാ-
സ്താ വാ ശൂലിനി പഞ്ചഹോമസമയേ ബ്രാഹ്മീ സദാന്തർദ്വയോഃ. 109

ധൂർജടൌ = ശിവങ്കൽ, ദിക്ഷു = കിഴക്കു തുടങ്ങി ക്രമേണ എട്ടുദിക്കുകളിലും, പലാശഖദിരാശ്വത്ഥോത്ഥിതാഃ = പ്ലാശും കരിങ്ങാലിയും അരയാലും, പ്ലാക്ഷീരോഹിണജാ = ഇത്തിയും പേരാലും, ബില്വതരുജാ ച =കൂവളവും, ഔദുംബരീ = അത്തിയും, കാശ്മീരീ ച = കുമ്പിളും, സമിധഃ സ്യുഃ = ചമതകൾ ഭവിക്കും. ശ്രീശേ ചതസൃഷു ആശാസു തോരണജാഃ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ കിഴക്കുതുടങ്ങി നാലു ദിക്കുകളിൽ തോരണങ്ങൾക്കു പറഞ്ഞ അരയാലും അത്തിയും പേരാലും ഇത്തിയും ചമതകൾ, ബ്രഹ്മജാഃ വാ = എല്ലാടവും പ്ലാശുതന്നെയുമാം, ശൂലിനി പഞ്ചഹോമസമയേ താഃ = ശിവങ്കൽ അഞ്ചു ഹോമമാകുമ്പോൾ ഇത്തി അത്തി പേരാൽ അരയാൽ ഇതും പ്ലാശുമാം, ദ്വയോഃ അന്തഃ സദാ ബ്രാഹ്മീ = രണ്ടിടത്തും ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ എല്ലായ്പ്പോഴും പ്ലാശുതന്നെ ചമതകൾ ഭവിക്കും.

ശങ്കരനാരായണങ്കലേ ഹോമദ്രവ്യങ്ങളേ പറയുന്നു.

ദിക്കുണ്ഡേഷു സമിദ്ധവഹ്നിഷു തതോ വേദാദിമന്ത്രൈഃ ക്രമാത്
പാലാശേധ്മഘൃതേ ചരും ച സഘൃതം ഹുത്വാഽഥ ഭൂരാദിഭിഃ
ശാർങ്ഗീശേ തിലസർഷപാൻ സഹയവാൻ ലാജാൻ ഘൃതം ചാന്തതഃ
സർവ്വേ ജുഹുവുഃ മൂലതസ്തദഖിലം മൂലാനലേ ച സ്വയം. 110

ശാർങ്ഗീശേ സമിദ്ധവഹ്നിഷു ദിക്കുണ്ഡേഷു = ശങ്കരനാരായണങ്കൽ മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുത്യന്തം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ദിക്കുകളിലേ കുണ്ഡങ്ങളിൽ എല്ലാടവും, വേദാദിമന്ത്രൈഃ ക്രമാത് പാലാശേധ്മഘൃതേ ചരും ച സഘൃതം ഹുത്വാ = എല്ലാവരും 'അഗ്നിമീളേ' എന്നതുകൊണ്ട് പ്ലാശുഞ്ചമതയും 'ഇഷേ ത്വാ' എന്നതുകൊണ്ട് നെയ്യും 'അഗ്ന ആയാഹി' എന്നതുകൊണ്ട് ഹവിസ്സും 'ശന്നോദേവീഃ' എന്നതുകൊണ്ട് നെയ്യും ഹോമിച്ചാൽ, അഥ ഭൂരാദിഭിഃ തിലസർഷപാൻ സഹയവാൻ ലാജാൻ ച = വ്യാഹൃതി നാലുകൊണ്ട് എള്ളും കടുകും യവവും മലരും ഈ നാലു ദ്രവ്യങ്ങളേയും ഹോമിച്ച് അന്തതഃ മൂലതഃ ഘൃതം ച = ഒടുക്കം മൂലംകൊണ്ടുതന്നെ നെയ്യിനേയും, സർവേജുഹുവുഃ = എല്ലാവരും ഹോമിപ്പൂ, മൂലാനലേ തത് അഖിലം സ്വയംച = ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കലും ഈ ഒമ്പതു ദ്രവ്യങ്ങളേ അതതു മന്ത്രംകൊണ്ട് ഗുരുവും ഹോമിപ്പൂ.

ദുർഗ്ഗാഭിശ്ച സകൃത് സകൃത് ഘൃതഹുതിം കൃത്വാദ്യയാ മദ്ധ്യതോ
ബ്രാഹ്മീർവേദമുഖൈർദിശാസു സമിധോ ബ്രഹ്മോദ്ഭവാഃ പൈപ്പലീഃ
തദ്വത് ഖാദിരബില്വജാശ്ച ജുഹുയുസ്തേ ത്രിഷ്ടുഭാജ്യം ചരും
ദുർഗ്ഗായാം സയവം സശാലിതിലസിദ്ധാർത്ഥം സദൂർവാഗ്രകം. 111

ദുർഗ്ഗായാംതേ = ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ ആ ഹോമക്കാർ എല്ലാവരും, ദുർഗ്ഗാഭിഃ സകൃത് സകൃത് ഘൃതഹുതിം കൃത്വാ = പഞ്ചദുർഗ്ഗകളേക്കൊണ്ട് ഒരു ഉരു ആജ്യാഹുതിയേച്ചെയ്ത്, മദ്ധ്യതഃ ആദ്യയാ ബ്രാഹ്മീഃ = നടുവിൽ 'ജാതവേദസേ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ട് പ്ലാശിഞ്ചമതയേയും = ദിശാസു വേദമുഖൈഃ ബ്രഹ്മോദ്ഭവാഃ പൈപ്പലീഃ ഖാദിരബില്വജാഃ ച സമിധഃ = കിഴക്ക് 'അഗ്നിമീളേ' എന്നതുകൊണ്ട് പ്ലാശിനേയും തെക്ക് 'ഇഷേ ത്വാ' എന്നതുകൊണ്ട് അരയാലിനേയും പടിഞ്ഞാറ് 'ആഗ്ന ആയാഹി' എന്നതുകൊണ്ട് കരിങ്ങാലിയേയും വടക്കു 'ശന്നോ ദേവീഃ' എന്നതുകൊണ്ടു കൂവളത്തേയും ചമതകളേ ഹോമിച്ച്, ത്രിഷ്ടുഭാ = എല്ലാവരും ത്രിഷ്ടുപ്പുകൊണ്ടു, ആജ്യംചരും = നെയ്യിനേയും ഹവിസ്സിനേയും സയവം = യവത്തേയും സശാലിതിലസിദ്ധാർത്ഥം = നെല്ലിനേയും എള്ളിനേയും കടുകിനേയും, സദൂർവാഗ്രകം = കറുകയേയും = ജുഹുയുഃ = ഈ ഏഴു ദ്രവ്യങ്ങളേ ഹോമിപ്പൂ.

**ഷട്കൃത്വോഽത്ര സനത്കുമാരകമുഖൈരാജ്യം ഗുഹേഽർച്ചാക്രമാ-
ദ്ദിക്കുണ്ഡാധികൃതൈസ്സ്വമൂലയുഗഷഡ്ദ്വന്ദ്വാഹ്വയൈശ്ചൈകശഃ
തത്തന്മൂർത്ത്യണുനാ ദിശാസു ജുഹുയുർമൂലേന ചാന്തഃ സമി
ത്സർപ്പിർദ്ദ്രീദിവിലാജകാംസ്തിലയവാൻ സിദ്ധാർത്ഥകാംശ്ച ക്രമാത്.**
112

അത്ര ഗുഹേ = ഇവിടെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, അർച്ചാക്രമാത് ദിക്കുണ്ഡാധികൃതൈഃ സനൽകുമാരകമുഖൈഃ = പൂജയിങ്കൽ പറയുന്ന ക്രമം പോലെ അതതു ദിക്കുകളിലേ സനൽകുമാരാദിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും നടുവിൽ മൂലംകൊണ്ടും, ഷട്കൃത്വഃ ആജ്യം ജുഹുയുഃ = ആറുരു നെയ്യിനേ ഹോമിപ്പൂ. അവിടെ കിഴക്കു സനൽകുമാരായ, അഗ്നിയിങ്കൽ ഭവപുത്രായ, തെക്ക് സ്കന്ദായ, പടിഞ്ഞാറ് ബാണായ, വടക്ക് ഹേമചൂഡായ, ഈശകോണിൽ ഭദ്രസേനായ ഇങ്ങനെ മന്ത്രക്രമങ്ങൾ; സ്വമൂലയുഗഷട്ദ്വന്ദ്വാഹ്വയൈഃ ച ഏകശഃ = പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും സ്കന്ദായ നമഃ ഇത്യാദി ദ്വാദശനാമങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഓരോ ഉരു നെയ്യിനേ ഹോമിച്ച്, ദിശാസു തത്തന്മൂർത്ത്യണുനാ = കിഴക്കു തുടങ്ങി ദിക്കുകളിലേയ്ക്ക് പറഞ്ഞ അതതു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, അന്തഃ മൂലേന = നടുവിൽ മൂലംകൊണ്ടും, സമിത് സർപ്പിദ്ദ്രീദിവിലാജകാൻ = ചമതയേയും നെയ്യിനേയും ഹവിസ്സിനേയും മലരിനേയും, തിലയവാൻ = എള്ളിനേയും യവത്തേയും, സിദ്ധാർത്ഥകാൻ = കടുകിനേയും, ക്രമാത് ജുഹുയുഃ = ക്രമേണ എല്ലാക്കുണ്ഡങ്ങളിലും ഹോമിപ്പൂ.

**ബ്രഹ്മദ്രുഖദിരബോധിപ്ലക്ഷവടോദുംബരോദ്ഭവാഃ സമിധഃ
പ്രാഗാദിദിക് ക്രമാത്സ്യുഃ സ്കന്ദേ ബൈല്വ്യഃ കദംബജാ വാഽന്തഃ** 113

സ്കന്ദേ പ്രാഗാദിദിക ക്രമാത് = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ കിഴക്കു തുടങ്ങി ആറു ദിക്കുകളിലേയും കുണ്ഡങ്ങളാൽ, ബ്രഹ്മദ്രു = പലാശം, ഖദിരം = കരിങ്ങാലി, ബോധി = അരയാല്, പ്ലക്ഷം = ഇത്തി, വടം = പേരാല്, ഉദുംബരം = അത്തി, ഉത്ഭവങ്ങൾ = ഈ വൃക്ഷങ്ങളിലുണ്ടായവ, സമിധഃ സ്യുഃ = ചമതകൾ ഭവിക്കും. അന്തഃ ബൈല്വ്യഃ കദംബജാഃ വാ = ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ കൂവളമെങ്കിലും കടമ്പ് എങ്കിലും ഒരു കൂട്ടം എടുത്തുകൊള്ളൂ.

**ഷണ്മന്ത്രൈശ്ച സകൃത്സകൃദ്ഘൃതഹുതിം കൃത്വാ ഗണേശേ നിജൈ-
രഷ്ടാശാധികൃതൈർഗണഞ്ജയമുഖൈർമന്ത്രൈഃ സമിത്സർപ്പിഷീ
സർവ്വേ ജുഹ്വതു ചാന്നലാജപൃഥുകാഖ്യാൻ ലഡ്ഡുകാപൂപകാ-
ഞ്ചരക്ഷ്വല്യാജ്യമമൂനി മൂലമനുനാ ദ്രവ്യാണി മദ്ധ്യേ ഗുരുഃ.** 114

ഗണേശേ സർവേ ഗുരുഃ ച = ഗണപതിയിങ്കൽ എല്ലാ ഹോമക്കാരും, നിജൈഃ ഷണ്മന്ത്രൈഃ സകൃത്സകൃത് ഘൃതഹുതിം കൃത്വാ = തന്റെ വിഘ്നായ നമഃ ഇത്യാദി ഷണ്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഓരോ ഉരു ആജ്യഹോമത്തേച്ചെയ്ത്, അഷ്ടാശാധികൃതൈഃ ഗണഞ്ജയമുഖൈ മന്ത്രൈഃ = ഗംഗണഞ്ജയായ നമഃ ഇത്യാദി പൂജയിങ്കൽ പറയുന്ന അതതു ദിക്കുകളിലേ മന്ത്രംകൊണ്ട് അതതു ദിക്കുണ്ഡങ്ങളിലും, മൂലമനുനാ മദ്ധ്യേ ച = മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് നടുവിലേകുണ്ഡത്തിലും, സമിത്സർപ്പിഷീ = ചമതയും നെയ്യും, അന്നലാജപൃഥുകാഖ്യാൻ = ഹവിസ്സും മലരും അവലും, ലഡ്ഡുകാപൂപകാൻ = എള്ളുണ്ടയും അപ്പവും, ശഷ്കല്യാജ്യം ശഷ്കലി = വത്സനം നെയ്യും, അമൂനി ദ്രവ്യാണി ജുഹവതു = ഒമ്പത് ദ്രവ്യങ്ങളേയും ഹോമിപ്പൂ.

പലാശഖദിരാശ്വത്ഥശമീദ്രുസമിധഃ സ്മൃതാഃ
ദിക്ഷു ബില്വഭവാ മദ്ധ്യേ വിദിക്ഷു ച ഗണേശ്വരേ. 115

ഗണേശ്വരേ = ഗണപതിയിങ്കൽ ദിക്ഷു പലാശഖദിരാശ്വത്ഥശമീദ്രുസമിധഃ = കിഴക്കു പ്ലാശും, തെക്ക് കരിങ്ങാലിയും, പടിഞ്ഞാറ് അരയാലും, വടക്ക് വഹ്നിയും ചമതയാകാം. മദ്ധ്യേ വിദിക്ഷു ച ബില്വഭവാഃ സ്മൃതാഃ = നടുവിലും കോണു നാലിലും കൂവളച്ചമതകൾതന്നെ ഉക്തങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

ഷട്ഷഡ്വിംശതിനാമഭിർഘൃതമഥാര്യേ മൂലതോഽന്തസ്സമിത്-
സർപ്പിർദ്ദീദിവിലാജശാലിയവസിദ്ധാർത്ഥാംസ്തിലാൻ ജുഹവതു
ദിക്ഷു ദ്രവ്യവശൈസ്സ്വമൂലജിനവർണാഭ്യാം ഹൃദാ ശാസ്തൃനാ-
മ്നാര്യാഖ്യേന ഭവാഭിധേന ശരമന്ത്രേണ സ്വദിക് പാണനാ. 116

അഥ ആര്യേ = അനന്തരം ശാസ്താവിങ്കൽ എല്ലാ ഹോമക്കാരും, ഷട്ഷഡ്വിംശതിനാമഭിഃ ഘൃതം = രേവന്താദിഷണ്മന്ത്രംകൊണ്ടും ആര്യശാസ്ത്രാദി ഷഡ്വിംശതിനാമമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും നെയ്യിനേ ഒരിക്കൽ ഹോമിച്ചാൽ, അന്തഃ മൂലതഃ സമിത് സർപ്പിദ്ദീദിവിലാജശാലിയവസിദ്ധാർത്ഥാൻ തിലാൻ ച ജുഹവതു = ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ മൂലംകൊണ്ടു തന്നെ ചമതയും നെയ്യും ഹവിസ്സും മലരും നെല്ലും യവവും കടുകും എള്ളും ഈ എട്ടു ദ്രവ്യങ്ങളെ ഹോമിപ്പൂ. ദിക്ഷു ദ്രവ്യവശാത് = പ്രാഗാദികുണ്ഡങ്ങളിൽ എട്ടിലും, ദ്രവ്യക്രമേണ സ്വമൂലജിനവർണ്ണാഭ്യാം = മൂലംകൊണ്ടു ചമതയും ഗായത്രികൊണ്ടു നെയ്യും ഹൃദാ രേവന്തായ ഹൃദയായ നമഃ എന്നതുകൊണ്ടു ഹവിസ്സും, ശാസ്തൃനാമ്ന = ശാസ്തൃനാമമന്ത്രംകൊണ്ടു മലരും, ആര്യാഖ്യേന = ആര്യമന്ത്രംകൊണ്ടു നെല്ലും, ഭവാഭിധേന = ഭവമന്ത്രംകൊണ്ടു യവവും, ശരമന്ത്രേണ = ശരമന്ത്രംകൊണ്ട് കടുകും, സ്വദിക്പാ

ണനാ = അതതു ദിക്പാലമന്ത്രംകൊണ്ട് എള്ളും, ഇങ്ങനെ ദ്രവ്യങ്ങളേ എല്ലാവരും ഹോമിപ്പൂ.

അഥ ശാസ്തൃഗോപ്തൃഭൃതാധിപതിപദം ങേനമോന്വിതം ച പൃഥക്
പ്രണതിസ്വാഹാന്തോ/യം ശാസ്തൃണരോമാദികഃ സമുദ്ദിഷ്ടഃ. 117

ഓം ആദികഃ = പ്രണവം ആദിയായി, പൃഥക് ശാസതൃഗോപ്തൃഭൃതാ ധിപതിപദം ങേനമോന്വിതം ച = ശാസ്ത്രേ നമോ ഗോപ്ത്രേ നമോ ഭൃതാധിപതയേ നമഃ, പ്രണതിസ്വാഹാന്തഃ = ഒടുക്കം നമഃ സ്വാഹാ എന്നും ചൊല്ലിയാൽ, ശാസ്തൃണഃ സമുദ്ദിഷ്ടഃ = ഇരുപത്തിയൊന്നക്ഷരമായ ശാസ്തൃമന്ത്രം ഉക്തമായി ഭവിക്കും.

ആര്യായ വിശ്വഗോപ്ത്രേസേനാന്യൈ നതിയുഗാഗ്നിജായാഢ്യഃ
താരാദിരാര്യമന്ത്രഃ സംപ്രോക്തോ ലിഖ്യതേ/ഥ ഭവമന്ത്രഃ. 118

താരാദിഃ = ഓം എന്ന് ആദിയായി, ആര്യായ വിശ്വഗോപ്ത്രേ സേനാന്യൈ നതിയുഗാഗ്നിജായാഢ്യഃ = ഒടുക്കം നമഃ എന്ന രണ്ടും സ്വാഹാ എന്നും കൂട്ടിക്കൊള്ളൂ. ഓം ആര്യായ വിശ്വഗോപ്ത്രേ സേനാന്യൈ നമോ നമഃ സ്വാഹാ ഇങ്ങനെ. ആര്യമന്ത്രഃ സമ്പ്രോക്തഃ = ആര്യമന്ത്രം ചൊല്ലപ്പെട്ടു. അഥ ഭവമന്ത്രഃ ലിഖ്യതേ = അനന്തരം ഭവമന്ത്രം ലേഖനം ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

ഓം "നമസ്തേ ഭവപുത്രായ ഭവതുല്യബലായ ച
വരദായ നമസ്തേ/സ്തു ഭക്തപ്രിയഹിതായ വൈ" സ്വാഹാ. 119

ഇങ്ങനെ ഭവമന്ത്രം.

ഓം ശരായ നമസ്തേ/സ്തു നമഃ കുക്കുടകേതവ
നമസ്തേ നീലരൂപായ നീലാംബരധരായ ച. 120

സനതിദ്വിതയസ്വാഹാന്തോ/യം സ്യാച്ഛരമന്ത്രകഃ
വദാമി പ്രാഗ്ദിഗീശാണമമുനാ/ന്യാൻ സമുന്നയേത്. 121

അയം ശരമന്ത്രകഃ സനതിദ്വിതയസ്വാഹാന്തഃ സ്യാത് = ഓം ശരായ നമസ്തേ/സ്തു എന്നു തുടങ്ങി നീലാംബരധരായ ച ഇത്രയും ചൊല്ലിയാൽ 'നമോനമഃ സ്വാഹാ' എന്നും കൂടിച്ചൊല്ലൂ. അപ്പോൾ ശരമന്ത്രം ഭവിക്കും. അഥ പ്രാഗ്ദിഗീശാണം വദാമി = അനന്തരം കിഴക്കേ ദിക്കിലേ ഇന്ദ്രന്റെ മന്ത്രത്തേ പറയുന്നു. അമുനാ അന്യാൻ സമുന്നയേത് = ഈ ഇന്ദ്രമന്ത്രംകൊണ്ട് അഗ്ന്യാദിമന്ത്രങ്ങളേ ഊഹിച്ചു ചൊല്ലൂ. ഇന്ദ്രമന്ത്രഃ –

ഓമിന്ദ്രായ സുരാധിപതയ ഇതി സങ്കീർത്ത്യ സായുധാർണ്ണാന്തേ
വദതു സവാഹനപരിവാരായേതി നമോന്തമിന്ദ്രമന്ത്രഃ. 122

ഓം ഇന്ദ്രായ സുരാധിപതയേ ഇതി സങ്കീർത്ത്യ = ഓമിന്ദ്രായ സുരാധിപതയേ എന്നു ചൊല്ലിയാൽ, സായുധാർണാന്തേ സവാഹനപരിവാരായ ഇതി = സായുധ എന്നും സവാഹനപരിവാരായ എന്നും, നമോന്തം = ഒടുക്കം നമഃ എന്നും, ഇന്ദ്രമന്ത്രഃ ഉക്തഃ = ഇന്ദ്രന്റെ മന്ത്രം ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഓമിന്ദ്രായ സുരാധിപതയേ സായുധവാഹനപരിവാരായ നമഃ എന്നും വരും. അഗ്നയേ തേജോധിപതയേ സായുധവാഹനപരിവാരായ നമഃ ഇത്യാദി പരിവാരമന്ത്രങ്ങളിൽനിന്ന് യമാദിമന്ത്രങ്ങളേ അറിഞ്ഞുകൊള്ളണം.

മദ്ധ്യേ പാലാശ്യഃ സ്യുഃ പരിതോഽഥ പലാശഖദിരചലദലജാഃ
പ്ലക്ഷവടോദുംബരജാഃ സമിധോ ബൈല്വ്യശ്ച മാർഗജാശ്ചാത്ര. 123

അത്ര ശാസ്തരി = ഇവിടെ ശാസ്താവിങ്കൽ, മദ്ധ്യേ പാലാശ്യഃ = നടുവിൽ പ്ലാശിൻചമതയും, അഥ പരിതഃ പലാശഖദിരചലദലജാഃ = പിന്നെ കിഴക്ക തുടങ്ങി ചുറ്റും ക്രമേണ പ്ലാശും കരിങ്ങാലിയും അരയാലും, പ്ലക്ഷവടോദുംബരജാഃ = ഇത്തിയും പേരാലും അത്തിയും, ബൈല്വ്യഃ മാർഗജാഃ ച സമിധഃ സ്യുഃ = കൂവളവും കടലാടിയും ചമതകൾ ഭവിക്കും. ശാസ്താവിങ്കൽ അഞ്ചുഹോമമാകുമ്പോളത്തേ വിശേഷത്തേ പറയുന്നു.

[7]**ആര്യേഽന്തശ്ച ചതുർദിശാസു ച കൃതേ ത്വാഖ്യാഹുതേ മൂലതോ**
വാ ലാജാന്തചതുഷ്കസർഷപയവാ ഹോമ്യാസ്തിലാശ്ചാജ്യകം
ദിക്ഷു സ്യുഃ സമിധോഽത്ര പിപ്പലവടപ്ലക്ഷാഖ്യശമ്യാകജാ
ലാജാദ്യേഷു തിലാന്തിമേഷു മനവോഽത്രാര്യാദയോ വാ ക്രമാത്. 124

ആര്യേ അന്തഃ ചതുർദിശാസു ച = ശാസ്താവിങ്കൽ നടുവിലും നാലു ദിക്കുകളിലുംകൂടി ഹോമിക്കുമ്പോൾ, ആഖ്യാഹുതേ കൃതേ തു = ഷണ്മന്ത്രംകൊണ്ടും ഷഡ്വിംശതിനാമങ്ങൾകൊണ്ടും ആജ്യാഹുതികളേ ചെയ്താൽ, മൂലതഃ ലാജാന്തചതുഷ്കസർഷപേ യവാഃ തിലാഃ ആജ്യകം ച ഹോമ്യാഃ = എല്ലാ കുണ്ഡത്തിലും മൂലംകൊണ്ടുതന്നെ ലാജാന്തമായ ചമതയും നെയ്യും ഹവിസ്സും മലരും ഈ നാലും കടുകും യവവും എള്ളും നെയ്യും ഈ എട്ടു ദ്രവ്യങ്ങളേ ഹോമിക്കണം. അത്ര ദിക്ഷു പിപ്പലവടപ്ലക്ഷാഖ്യശമ്യാകജാഃ = ഇവിടെ കിഴക്കാദിയായി നാലു ദിക്കുകളിലും

7. 'മധ്യേ ദിക്ഷ്വപി വാ' – ഇത്യാദി, മുദ്രിതപുസ്തകത്തിൽ വേദപാഠം.

അരയാലും പേരാലും ഇത്തിയും കൊന്നയും ചമതകൾ. നടുവിൽ പ്ലാശു തന്നെ. ലാജാദ്യേഷു തിലാന്തിമേഷു അത്ര ആര്യാദയോ വാ ക്രമാത് മനവഃ = ഇവിടെയും ലാജത്തിന് ആര്യമന്ത്രവും കടുകിന്നു ഭവമന്ത്രവും യവത്തിന്നു ശരമന്ത്രവും എള്ളിനു ദിക്പാലമന്ത്രവും ആയിട്ടുമാം. ശേഷം ഒക്കെയും മൂലംതന്നെ.

ഹുത്വേത്യഷ്ടശതാദിസംഖ്യമുദിതദ്രവ്യാണ്ക്ലൃപ്ത്വാഖിലേ
സമ്പാതം മനുബിംബകേ സമുപസിച്യ സ്വസ്വമന്ത്രാൻ ജപേത്
തത്തദ്ദ്രവ്യഹുതൌ ക്രമേണ ശരജേ പജ്ജാനുനോർഗുഹ്യകേ
നാഭീവത്സശിരശ്ശിഖാസു വിധിവത് സമ്പാതമപ്യർപ്പയേത്. 125

അഖിലേ = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും, ഇതി ഉദിതദ്രവ്യാണ ക്ലൃപ്ത്വാ = ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ട് തത്തന്മന്ത്രംകൊണ്ട്, അഷ്ടശതാദിസംഖ്യം ഹുത്വാ = നൂറ്റിയെട്ടുതാൻ ആയിരത്തിയെട്ടുതാൻ ഉരുവായി ഹോമിച്ചാൽ, സ്വസ്വ ഹോമാന്തതഃ സമ്പാതം മനുബിംബകേ സമുപസിച്യ = തന്റെ തന്റെ ഹോമം കഴിഞ്ഞാൽ തത്സമ്പാതം ഒക്കെയും ഒന്നായികൂട്ടി കൂർച്ചാഗ്രംകൊണ്ടു ബിംബത്തുങ്കൽ സ്പർശിച്ചു ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിപ്പൂ. സമ്പാതശേഷത്തേ കുംഭേശനിദ്രാകലശാദികളിലും സ്പർശിച്ചു മൂലം ജപിപ്പൂ. ശരജേ തത്തദ്ദ്രവ്യഹുതൌ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അതതു ദ്രവ്യങ്ങൾ ഓരോന്നും ഹോമിച്ച് പൂർണ്ണാഹുതിചെയ്താൽ, ക്രമേണ പജ്ജാനുനോഃ ഗുഹ്യകേനാഭിവത്സശിഖാസു വിധിവത് സമ്പാതം അർപ്പയേത് = പാദാഗ്രത്തുങ്കലും മുട്ടുകളിലും ഗുഹ്യദേശത്തും നാഭിയിങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും ശിരസ്സുങ്കലും ശിഖയിങ്കലും ഈ ഏഴു സ്ഥാനങ്ങളിൽ സമ്പാതത്തേ സ്പർശിച്ചു ഹോമമന്ത്രത്തേ തൊട്ടു ജപിപ്പൂ.

അനന്തരം ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ ശാന്തിഹോമത്തേച്ചെയ്വൂ. എല്ലാവരും കൂടിച്ചെയ്കയുമാം. രണ്ടു പ്രകാരവും പറയുന്നുണ്ട്.

ത്ര്യക്ഷേ മൃത്യുജിതാ ജുഹോതു ദധിമധ്വാജ്യം ഗണാനാമൃചാ
വിഘ്നേശേ/ഷ്ടയുതം ശതം മധുഘൃതക്ഷീരാണി ശേഷേഷ്വഥ
ഭൂരാദ്യൈഃ ക്രമശോ ഘൃതം ദധി പയോ മധ്വഷ്ടശോ മൂലതഃ
സർവ്വം ചാപി ഗുഹേ പയോദധിമധൂന്യാജ്യം ച ഭൂരാദിഭിഃ. 126

ത്ര്യക്ഷേ മൃത്യുജിതാ = ശിവങ്കൽ മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രം കൊണ്ടു ദധിമധ്വാജ്യം = തൈരിനേയും തേനിനേയും നെയ്യിനേയും നൂറ്റെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. വിഘ്നേശേ = ഗണപതിയിൽ, ഗണാനാം ഋചാ മധുഘൃതക്ഷീരാണി = 'ഗണാനാന്ത്വാ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ട് തേനിനേയും നെയ്യിനേയും

പാലിനേയും, അഷ്ടയുതം ശതം ജുഹോതു നൂറ്റിയെട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. അ ഥ ശേഷേഷു ശേഷം = വിഷ്ണുദുർഗഹരീശശാസ്താക്കന്മാരിൽ, ഭൂരദ്യൈഃ = വ്യാഹൃതിനാലുകൊണ്ടു ക്രമശഃ ഘൃതം = നെയ്യിനേയും ദധി = തൈരിനേയും പയഃ = പാലിനേയും മധു = തേനിനേയും, മൂലതഃ സർവം ച = മൂലംകൊണ്ട് ഈ നാലും കൂടിയതിനേയും, അഷ്ടശഃ = എട്ടെട്ട് ഉരു ഹോമിപ്പൂ. ഗുഹേ ഭൂരാദിഭിഃ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വ്യാഹൃതി നാലുകൊണ്ടും, പയോദധി മധൂനി ആജ്യം ച = പാലിനേയും തൈരിനേയും തേനിനേയും നെയ്യിനേയും എട്ടെട്ടുരു ഹോമിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ ശാന്തിഹോമം.

പഞ്ചദ്രവ്യഭവം സ്രുവേണ പദനാഭീഹൃച്ഛിരസ്സ്വർപ്പയേൽ
സമ്പാതം സകലാംഗകേഽപി മനുബിംബേ സ്വസ്വഹോമാന്തതഃ
പദ്ഗുഹ്യാത്മമുഖേ ക്രമേണ ച ചതുർദ്രവ്യോദ്ഭവം ത്ര്യുദ്ഭവം
ത്രിസ്ഥാനേ പ്രയജേച്ച കിഞ്ചന പൃഥക് പ്രക്ഷാളയേച്ച സ്രുവം. 127

പഞ്ചദ്രവ്യഭവം സമ്പാതം സ്രുവേണ പദനാഭീഹൃച്ഛിരസ്സു സകലാംഗകേ അപി സ്വസ്വഹോമാന്തതഃ മനുബിംബേ അർപ്പയേത് = വിഷ്ണ്വാദികൾക്ക് അഞ്ചുകൂട്ടം ദ്രവ്യം ഹോമിച്ചേടത്തേ പൂർണാഹുതികളുടെ സമ്പാതം സ്രുവത്തിലാക്കി ഓരോന്നു കഴിയുമ്പോൾ സ്രുവംകൊണ്ടു പാദത്തുങ്കലും നാഭിയിങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും ശിരസ്സുങ്കലും കേശാദിപാദാന്തം എല്ലാടവും സമർപ്പിച്ചു സ്രുവം കഴുകണം. ചതുർദ്രവ്യോദ്ഭവം ക്രമേണ മനുബിംബേ പദ്ഗുഹ്യാത്മമുഖേ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ നാലുകൂട്ടം ദ്രവ്യഹുതസമ്പാതത്തേ സ്രുവത്തിലാക്കി പാദത്തുങ്കലും ഗുഹ്യത്തുങ്കലും ഹൃദയത്തുങ്കലും മുഖത്തുങ്കലും സ്പർശിച്ചു സ്രുവം കഴുകൂ. ത്ര്യുദ്ഭവം ത്രിസ്ഥാനേ = ശിവനും ഗണപതിക്കും മൂന്നു ദ്രവ്യഹുതസമ്പാതത്തേ മൂലാധാരഹൃദയഭ്രൂമദ്ധ്യങ്ങളിൽ സ്പർശിപ്പൂ. കിഞ്ചന പ്രയജേത് സ്രുവം പ്രക്ഷാളയേത് ച = സമ്പാതം സ്പർശിച്ചാൽ തന്മന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ട് ആരാധിപ്പൂ. ഇടയിലൊക്കെയും സ്രുവത്തെ കഴുകണം.

സർവ്വേഷ്വിഹ സ്വോദിതശക്തിബീജതഃ
ശിവേഽഥവോമാവസുവർണതോ ഘൃതം
ആഹൃത്യ പീഠേഽംഘ്ര്യുപലേ ധ്രുവേണ തത്
സമ്പാതമാസിച്യ തഥാഽധിവാസയേത്. 128

ഇഹ സർവേഷു = ഈ ആചാര്യകുണ്ഡത്തുങ്കൽ എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും ഹ്രീം എന്നതുകൊണ്ടും വിഷ്ണുവിങ്കൽ ശ്രീം എന്നതുകൊണ്ടും, അഥവാ ശിവേ ഉമാവസുവർണ്ണതഃ = എന്നിയേ ശിവങ്കൽ ഓം ഹ്രീമിത്യാദി = ഔമേയാഷ്ടാക്ഷരംകൊണ്ടും നൂറ്റിയെട്ടുതാൻ ഇരുപത്തിയെട്ടുതാൻ,

ഘൃതം ആഹൃത്യ = നെയ്യിനേ ഹോമിച്ച് പീഠത്തുങ്കലും, ധ്രുവേണ അംഘ്ര്യുപലേ ച = പ്രണവംകൊണ്ട് അപ്രകാരം ഹോമിച്ച് നപുംസകശിലയിങ്കലും, തത്സമ്പാതം ആസിച്യ = തത്സമ്പാതം രണ്ടിനേയും സ്പർശിച്ച്, തഥാ അധിവാസയേത് = മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം രണ്ടിനേയും അധിവസിപ്പൂ; പ്രാസാദത്തിന്നും ഭൂതസംഹാരിചെയ്തു പീഠത്തേപ്പോലെ അധിവസിക്കണം.

പക്വോപദിഷ്ടമനുനാ/ഷ്ടശതാദിസംഖ്യം
രത്നാർത്ഥമാജ്യമിഹ വൈവ തഥാ ജുഹോതു
സ്വൈശ്ചാഷ്ടബന്ധവിധയേ നവശക്തിമന്ത്രൈഃ
സമ്പാതയുഗ്മപി രക്ഷതു തദ്ധുതാത്തം. 129

ഇഹ വാ = ഈ ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ താൻ വേർപെട്ടു കീറിത്തീയിട്ടുതാൻ, പക്വോപദിഷ്ടമനുനാ = എല്ലാവർക്കും പക്വഹോമത്തിനു പറഞ്ഞ ഗായത്ര്യാദിമന്ത്രംകൊണ്ട്, രത്നാർത്ഥം ആജ്യം അഷ്ടശതാദി സംഖ്യം = രത്നന്യാസത്തിനായിക്കൊണ്ട് നെയ്യിനേ നൂറ്റിയെട്ടുതാൻ ഇരുപത്തിയെട്ടുതാൻ ഹോമിപ്പൂ. അഷ്ടബന്ധവിധയേ സ്വൈഃ നവശക്തിമന്ത്രൈഃ ച = അഷ്ടബന്ധത്തിനായിക്കൊണ്ട് തന്റെ നവശക്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് വെവ്വേറേ എട്ടെട്ടുരു ജുഹോതു = ആജ്യാഹുതിച്ചെയ്വൂ. തദ്ധുതാത്തം സമ്പാതയുഗ്മം അപി രക്ഷതു = ആ സമ്പാതത്തേ രണ്ടിനേയും ശയ്യാസമീപത്തുവച്ചു സൂക്ഷിപ്പൂ.

ഗായത്ര്യാജ്യഹുതാന്തേ ഗുഹേ ഹുനേദ് ബ്രഹ്മസോമ-
വസുരുദ്രാൻ
രത്നാനി ബീജലോഹാൻ ധാതൂനപ്യൌഷധീശ്ച
രത്നഹുതൌ. 130

ഗുഹേ രത്നഹുതൌ ഗായത്ര്യാ ആജ്യഹുതാന്തേ = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ രത്നഹോമത്തുങ്കൽ ഗായത്രികൊണ്ട് ആജ്യാഹുതികളേച്ചെയ്താൽ, ബ്രഹ്മസോമവസുരുദ്രാൻ = ബ്രഹ്മണേ സ്വാഹാ സോമായ സ്വാഹാ വസുഭ്യഃ സ്വാഹാ = ബീജേഭ്യഃ സ്വാഹാ ലോഹേഭ്യഃ സ്വാഹാ; ധാതൂൻ ഓഷധീഃ ച = ധാതുഭ്യഃ സ്വാഹാ ഓഷധീഭ്യഃ സ്വാഹാ ഇതി ഉക്ത്വാ ഹുനേത് = ഇങ്ങനെ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും ആജ്യാഹുതികളേ ചെയ്യണം.

കൃത്വാ സ്വിഷ്ടകൃദാദ്യം സ്വകല്പവിധിനാ പ്രസാദ്യ വിഭുമന്തേ
സർവ്വേ/പി പരിസമൂഹനപര്യുക്ഷണപൂർവികാഃ ക്രിയാഃ
കുര്യുഃ 131

സർവേ അപി സ്വകല്പവിധിനാ സ്വിഷ്ടകൃദാദ്യം കൃത്വാ = പിന്നെ ഹോമക്കാരു് എല്ലാവരുമൊരുമിച്ചു സ്വചരണംപോലെ സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമത്തേ ചെയ്താൽ, അന്തേ വിഭും പ്രസാദ്യ = ഒടുക്കം ഹോമത്തുങ്കൽ പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത്, പരിസമൂഹനപര്യുക്ഷണപൂർവ്വികാഃ ക്രിയാഃ കുര്യുഃ = തലോടിവ്ളാകി അഗ്നിയേ അലങ്കരിച്ച് ഗണപതി വിസർജ്ജനത്തേയും ചെയ്വൂ.

മണ്ഡപബാഹ്യേ/വാച്യാം ധേന്വർഗംഗാഹ്വയാം തഥാ യമുനാം
ഗോദാവരീം സരസ്വത്യാഖ്യാം ചാസ്ഥാപ്യ നാമഭിഃ പ്രയജേത്. 132

മണ്ഡപബാഹ്യേ അവാച്യാം = പിന്നെ അധിവാസമണ്ഡപത്തിന്റെ തെക്കേ വാതുക്കൽ, ഗംഗാഹ്വയാം തഥാ യമുനാം ഗോദാവരീം സരസ്വത്യാഖ്യാം ച ധേന്വഃ ആസ്ഥാപ്യ നാമഭിഃ പ്രയജേത് = ഗംഗേ ആഗച്ഛ യമുനേ ആഗച്ഛ ഗോദാവരി ആഗച്ഛ സരസ്വതി ആഗച്ഛ = ഇങ്ങനെ നാലു പശുക്കളേക്കൊണ്ടുനിറുത്തി പേരിട്ടാൽ ഗംഗായൈ നമഃ യമുനായൈ നമഃ ഗോദാവര്യൈ നമഃ സരസ്വത്യൈ നമഃ ഈ നാമങ്ങളേക്കൊണ്ടു നാലിനേയും ജലഗന്ധാദികളേക്കൊണ്ടു പൂജിപ്പൂ.

ദുഗ്ദ്ധ്വാ ഗായത്ര്യാ താഃ ശ്രീരമണേ താരകേണ ദുർഗായാം
ആഭ്യാമേവ മന്ത്രഭ്യാമനയോഃ സ്വാഗ്നൗ പയശ്ചരും ശ്രപയേത്. 133

ശ്രീരമണേ ഗായത്ര്യാ താഃ ദുഗ്ദ്ധ്വാ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ സ്വഗായത്രികൊണ്ട് ആ പശുക്കളെ നാലിനേയും കറന്നു പാല് എടുപ്പൂ. ദുർഗായാം താരകേണ = ദുർഗയിങ്കൽ പ്രണവംകൊണ്ട് കറപ്പൂ. അനയോഃ ആഭ്യാം മന്ത്രഭ്യാം ഏവ = ഈ വിഷ്ണുദുർഗകളിൽ ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ സ്വാഗ്നൗ പയശ്ചരും ശ്രപയേത് = ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ പാൽ വച്ചു അരിയുമിട്ടു വേകിച്ചു പാൽപായസത്തേ ഉണ്ടാകു.

ഇഷ്ട്വാ തഥൈവ ബിംബേ നിവേദയേന്മണ്ഡലേ ച ഹവിരർദ്ധം
ഹുത്വാംശേന നിജാഗ്നൗ സദക്ഷിണം ഭോജയേദ്ദ്വിജാൻ. 134

ബിംബേ മണ്ഡലേ ച തഥാ ഏവ ഇഷ്ട്വാ = ബിംബത്തുങ്കലും മണ്ഡലപൂജ ചെയ്തിടത്തും വിഷ്ണുദുർഗകൾക്കും ഗായത്രികൊണ്ടും പ്രണവംകൊണ്ടും പൂജിച്ച്, ഹവിരർദ്ധം നിവേദയേത് = ഈ പാൽപായസത്തിൽ പാതി എടുത്തു നിവേദിപ്പൂ. അംശേന നിജാഗ്നൗ ഹുത്വാ = ശേഷമുള്ള

തിൽ പാതികൊണ്ടു ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ ഹോമി ച്ച്, ഉദഗ വിപ്രാൻ സദക്ഷിണം ഭോജയേത് = ശേഷം ഹവിസ്സു വിളമ്പി വടക്ക് മണ്ഡപത്തിൽ ബ്രാഹ്മണരേ ഭുജിപ്പിച്ചു ദക്ഷിണയും ചെയ്‌വു.

ആദ്യാശ്ചേതി ബഹിർദിക്ഷു വൃക്ഷേഷ്വിതി വിദിക്ഷ്വപി
വിനായകാ ഇതി ഹരേദഷ്ടാശാസ്വനയോർബലിം. 135

അനയോഃ = വിഷ്ണുവിങ്കലും ദുർഗയിങ്കലും, ബഹിഃ ദിക്ഷു ആദ്യാശ്ച = ഇനി മണ്ഡപത്തിന്റെ പുറത്തു കിഴക്കു തുടങ്ങി, 'ആദ്യാശ്ച കർമ്മജാശ്ച' എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടും, വിദിഷു വൃക്ഷേഷു ഇതി അഗ്ന്യാദികോണുക ളിൽ 'വൃക്ഷേഷു പർവതാഗ്രേഷു' എന്നതുകൊണ്ടും, അഷ്ടാശാസുവിനാ യകാ ഇതി = പിന്നെ കിഴക്കുതുടങ്ങി, എട്ടു ദിക്കുകളിലും 'വിനായകാഃ ക്ഷേത്രപാലാഃ' എന്നതുകൊണ്ടും ബലിം ഹരേത് = നിവേദ്യശേഷം കൊണ്ടു ബലിയേത്തുക.

"ആദ്യാശ്ച കർമ്മജാശ്ചൈവ യേ ഭൂതാഃ പ്രാഗ്ദിശി സ്ഥിതാഃ
പ്രസന്നാഃ പരിതുഷ്ടാസ്‌തേ പ്രതിഗൃഹ്ണന്ത്വിമം ബലിം." 136

ഇങ്ങനെ ദിക്കുകളിലേ മന്ത്രം.

പ്രാഗിതി പ്രാക്പദേ/ന്യാസു ദക്ഷിണേ പശ്ചിമേ പദേ
ഉത്തരേ ച പദം പ്രോച്യ വാച്യോ ദിഗ്ബലിമന്ത്രകഃ. 137

പ്രാക് ഇതി = കിഴക്ക് ഇങ്ങനെ ബലിമന്ത്രം. അന്യാസു പ്രാക്പ ദേ = മറ്റുള്ള ദിക്കുകളിൽ പ്രാക് എന്നുള്ള പദത്തിങ്കൽ, ദക്ഷിണേ എ ന്നും പശ്ചിമേ എന്നും ഉത്തരേ എന്നും, പദം പ്രോച്യ = പദത്തേച്ചൊ ല്ലി, ദിഗ്ബലിമന്ത്രകഃ വാച്യഃ = ദിഗ്ബലിമന്ത്രങ്ങളേച്ചൊല്ലൂ. യേ ഭൂതാ ദക്ഷിണേ സ്ഥിതാഃ = എന്നു തെക്ക്, യേ ഭൂതാഃ പശ്ചിമേ സ്ഥിതാഃ = എന്നു പടിഞ്ഞാറ്, യേ ഭൂതാ ഉത്തരേ സ്ഥിതാഃ എന്നു വടക്ക്, ഇങ്ങനെ ദിഗ്ബലി മന്ത്രങ്ങൾ.

"വൃക്ഷേഷു പർവതാഗ്രേഷു യേ വിദിക്ഷു ച സംസ്ഥിതാഃ
ഭൂമൌ വ്യോമ്നി സ്ഥിതാ യേ ച തേ/പി ഗൃഹ്ണന്ത്വിമം ബലിം." 138

ഇതു കോണുകളിലേ ബലിമന്ത്രങ്ങൾ.

"വിനായകാഃ ക്ഷേത്രപാലാ യേ ചാന്യേ ബലികാംക്ഷിണഃ

പൂർവാദ്യാഃ പാർഷദാഃ സർവേ തേ/പി ഗൃഹ്ണന്ത്വിമം ബലിം."
139

ഇതു മൂന്നാം പ്രദക്ഷിണത്തിന്റെ എട്ടു ദിക്കിലേയും മന്ത്രം.

സാമാന്യദുഗ്ദ്ധസിദ്ധം പായസമന്യേഷു മൂലമന്ത്രേണ
ഇഷ്ട്വാ നിവേദ്യ ഹുത്വാ വിപ്രാൻ സംഭോജ്യ കിരതു ബലിമേവം. 140

അന്യേഷു = ശിവനും ശങ്കരനാരായണനും സുബ്രഹ്മണ്യനും ഗണപതിക്കും ശാസ്താവിനും, സാമാന്യദുഗ്ദ്ധസിദ്ധം പായസം = സാമാന്യമായ പശുവിന്റെ പാല് ഉണ്ടാക്കി അതിലരിയുമിട്ട് സാമാന്യാഗ്നിയിൽ വേകിച്ചു പായസമുണ്ടാക്കി ബിംബത്തുങ്കലും മണ്ഡലത്തുങ്കലും ദേവന്റെ മൂലംകൊണ്ടു പൂജിച്ചു പായസം നിവേദിച്ച്, ഹുത്വാ വിപ്രാൻ സംഭോജ്യ = ആചാര്യകുണ്ഡത്തിൽ മൂലംകൊണ്ട് ഹോമിച്ച് ബ്രാഹ്മണരേയും ശേഷംകൊണ്ടു ഭുജിപ്പിച്ചു ദക്ഷിണയും ചെയ്ത്, ബലിം കിരതു = ബലിയേയും തൂകു.

"ദേവം രുദ്രം പുരസകൃത്യേമം ബലിം പ്രതിഗൃഹ്ണന്തു
സർവഭൂതാനി പൈശാചാന്തം യജാമഹേ."

ഇങ്ങനെ ശിവങ്കലേ ബലിമന്ത്രം.

അമുനാ മനുനാഷ്ടാശാസ്വേകാവൃത്ത്യാ ബലിം കരോതു ശിവേ
രുദ്രപദസ്ഥാനഗതസ്വസ്വപദേനാപി തേന ശേഷേഷു. 141

ശിവേ അമുനാ മനുനാ = ശിവങ്കൽ ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ, അഷ്ടാശാസു ഏകാവൃത്ത്യാ ബലിം കരോതു = കിഴക്കുതുടങ്ങി എട്ടുദിക്കുകളിലും ഒരു പ്രദക്ഷിണംകൊണ്ട് ബലിയേച്ചെയ്വൂ. ശേഷേഷു രുദ്രപദസ്ഥാനഗതസ്വസ്വപദേന തേന = ശേഷം ശങ്കരനാരായണഗണപതി ശാസ്താക്കന്മാരിൽ രുദ്ര എന്നുള്ളേടത്ത് തന്റെ നാമംകൂട്ടി ഇതുകൊണ്ടു തന്നെ എട്ടു ദിക്കിലും ബലിയേച്ചെയ്വൂ. ദേവം വിഘ്നം പുരസ്കൃത്യ ശാർങ്ഗീശ്വരം പുരസ്കൃത്യഭൂതനാഥം പുരസ്കൃത്യ ഇങ്ങനെ ആദിക്കു ഭേദംകൂട്ടു.

"ഇമം സ്കന്ദം പുരസ്കൃത്യ യേ ദേവാ യേ ച രാക്ഷസാഃ
യേ ഭൂതായേ സുരാസ്സർവേ പിശാചാഃ കിന്നരാസ്തഥാ. 142

ഗന്ധർവാഃ പന്നഗാ നാഗാ ഋഷയശ്ച ഖഗാ അപി
യക്ഷാശ്ച മാതരഃ സർവേ ചാരകാഃ പരമാത്മനഃ. 143

തേ സർവേ പ്രതിഗൃഹ്ണന്തു തേഭ്യസ്താഭ്യോ നമോ നമഃ."

ഇത്രയും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ ബലിമന്ത്രം.

ഇത്യഷ്ടദിക്ഷു വികിരേദ് ബലിം ക്രൌഞ്ചനിഷൂദനേ. 144

ക്രൌഞ്ചനിഷൂദനേ ഇതി അഷ്ടദിക്ഷു ബലിം വികിരേത് = സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ എട്ടുദിക്കിലും ഒരു പ്രദക്ഷിണമായി ബലിയേ തൂകു.

ആചമ്യ നൈവേദ്യവിസർജനാദ്യം സർവത്ര നിവർത്യ സമുക്തനീത്യാ പ്രസന്നപൂജാമപി സംവിധായ പ്രജപ്യ മന്ത്രാൻ പ്രകരോതു രക്ഷാം. 145

സർവത്ര ആചമ്യ = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും പറഞ്ഞപോലെ ബലിതൂകിയാൽ കാലും കഴുകി ആചമിച്ച് നൈവേദ്യവിസർജനാദ്യം നിവർത്യ = നിവേദ്യവിസർജനാദിയേ രണ്ടിടത്തും ചെയ്ത്, സമുക്തനീത്യാ പ്രസന്നപൂജാം അപി സംവിധാന = പറഞ്ഞിരിക്കുന്നപ്രകാരം പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്ത്, മന്ത്രാൻ പ്രജപ്യ രക്ഷാംപ്രകരോതു = പ്രതിഷ്ഠാനന്തരം ജപിപ്പാൻ പറയുന്ന മന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ.

രത്നാദികം ച ശയനേ വിനിധായ വായു-
വഹ്ന്യാദിബീജപവനായമനൈർവിശോദ്ധ്യ
സംപൂജ്യ ച സ്വപവനോദിതമന്ത്രകേണ
താരേണ വൈഷു സകലേഷ്വധിവാസ്യ രക്ഷേത്. 146

ഏഷു സകലേഷു = എല്ലാ ദേവന്മാരിലും, ശയനേ രത്നാദികം ച വിനിധായ = ശയ്യയിങ്കൽ നപുംസകശിലയിങ്കൽ ന്യസിപ്പാനുള്ള രത്നാദിദ്രവ്യങ്ങളേ ഒരു പാത്രത്തിലാക്കിവച്ച്, വായുവഹ്ന്യാദിബീജപവനായമനൈഃ വിശോദ്ധ്യ = ശോഷണദഹനപ്ലാവനങ്ങളേ ചെയ്തു ശുദ്ധമാക്കി, സ്വഹവനോദിതമന്ത്രകേണ താരേണ വാ ഇഷ്ട്വാ = പക്വഹോമമന്ത്രം കൊണ്ടുതാൻ പ്രണവംകൊണ്ടുതാൻ പൂജിച്ച്, അധിവാസ്യ രക്ഷേത് = വസ്ത്രംകൊണ്ടു മൂടി അധിവസിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ.

ഇതിഹാസപുരാണനൃത്തഗീതാദിഭിരാഘോഷ്യ മഹോത്സവം സമന്താത്
രജനീമപി ജാഗ്രദേവ ശേഷാം ഗമയേത്തത പദസംവിമർശിചേതാഃ. 147

സമന്താത് = മണ്ഡപത്തിന്റെ ചുറ്റും വിളക്കുകളും വച്ച്, ഇതിഹാസപുരാണനൃത്തഗീതാദിഭിഃ മഹോത്സവം ആഘോഷ്യ = ഭാരതാദിപുരാണശ്രവണങ്ങളേക്കൊണ്ടും കൊട്ട്, പാട്ട്, നൃത്തം ഇത്യാദികൊണ്ടും ഉത്സവംപോലെ ഘോഷിച്ച്, തത്പദസംവിമർശിചേതാഃ = ആചാര്യൻ ദേവന്റെ സ്വരൂപത്തേ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട്, ശേഷാം രജനീം ജാഗ്രദേവ ഗമയേത് = ശേഷമുള്ള രാത്രിയേ ഉറങ്ങാതെ ശയ്യാസമീപത്തുങ്കൽ ഇരുന്ന കഴിപ്പൂ.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ സമാപ്തിം സമവാപ്തഃ പടലോ/ത്ര
പഞ്ചമോ/ഭൂത്
നിജഭാവനമന്ത്രബിംബപീഠാദ്യധിവാസാർച്ചനതദ്ധുതാ-
ദിയുക്തഃ. 148

അത്ര തന്ത്രസമുച്ചയേ = ഈ തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തുങ്കൽ, നിജഭാവനമന്ത്രബിംബപീഠാദ്യധിവാസാർച്ചനതദ്ധുതാദി യുക്തഃ = തന്റെ ദേഹശുദ്ധ്യാദിയോടും മന്ത്രബിംബത്തിന്റെ പീഠത്തോടും നപുംസകശിലയുടേ ധ്യാനാധിവാസത്തോടും തത്പൂജകളോടും ഹോമത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന, പഞ്ചമഃ = അഞ്ചാമത്തേ പടലം, ഇതി സമാപ്തിം സമവാപ്തഃ അഭൂത് = ഇപ്രകാരം സമാപ്തിയേ ഗമിച്ചതായി ഭവിച്ചു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയഭാഷായാം
പഞ്ചമഃ പടലഃ സമാപ്തഃ.